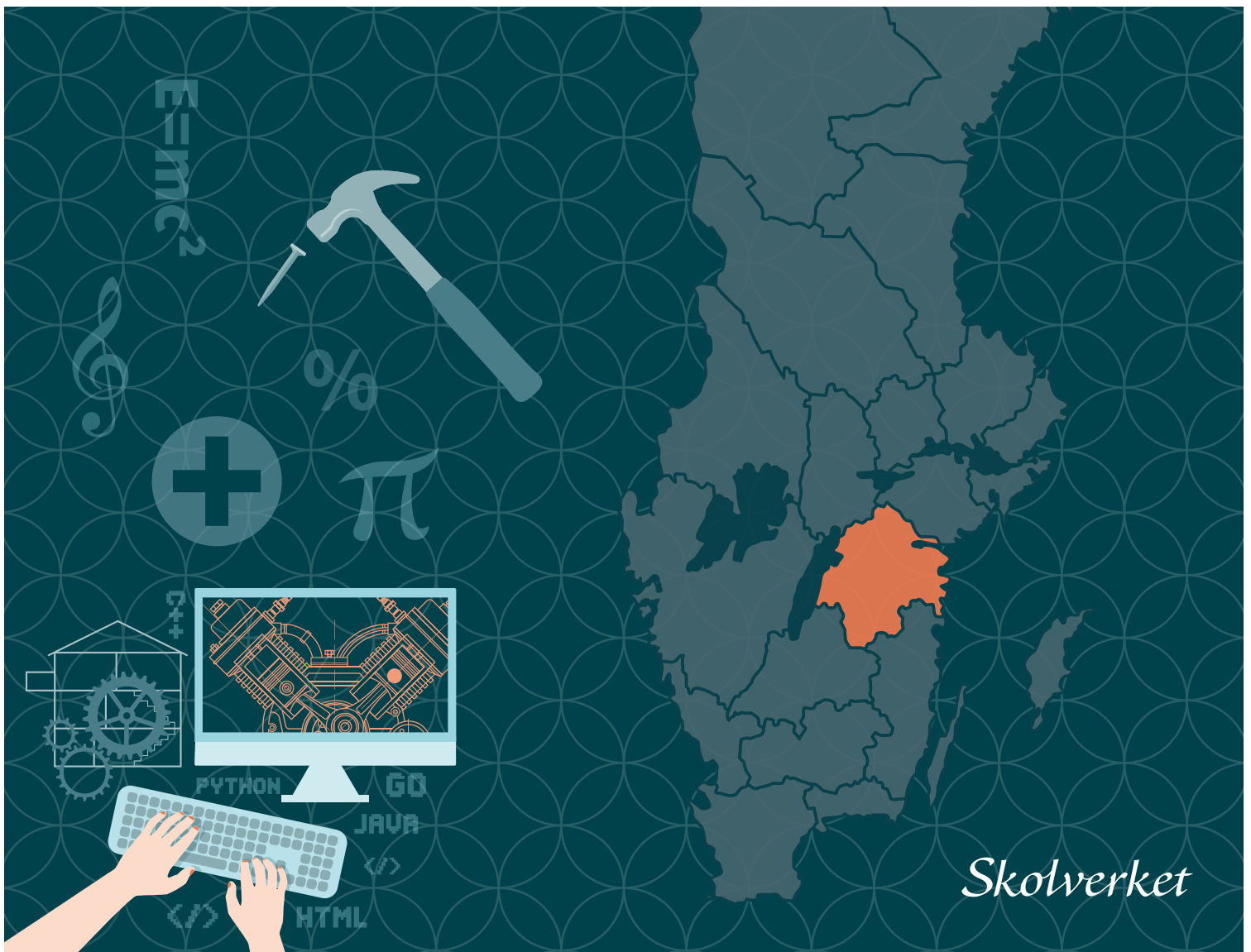

REGIONALA
PLANERINGSUNDERLAG

Planeringsunderlag för gymnasial utbildning

Östergötlands län

Skolverket

Planeringsunderlag för gymnasial utbildning

Östergötlands län

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF
från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

Diarienummer: 2022:1840

Grafisk form och illustrationer: Typoform
Grafik och kartor: Skolverket

Skolverket, Stockholm 2023

Innehåll

Inledning	5
Sammanfattning av Skolverkets bedömning	6
Gymnasieskolan	6
Komvux	9
Kort om Östergötlands län	11
Befolkningsstruktur	11
Arbetsmarknad	11
Del 1. Arbetsmarknadens behov, unga och vuxnas efterfrågan och utbildningsutbud i länet	12
Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft	13
Behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning	13
Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning	18
Regionens bedömning om behovet av arbetskraft	20
Ungdomars och vuxnas efterfrågan på och behov av gymnasial utbildning	22
Förväntad utveckling av elevantalet i gymnasieskolan	22
Ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan	23
Vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux	26
Gymnasial utbildning i länet	28
Gymnasieskolan: nationella program i länet	28
Gymnasieskolan: introduktionsprogram i länet	30
Komvux: yrkesinriktad vuxenutbildning i länet	32
Anpassad gymnasieskola i länet	34
Del 2. Fördjupning per utbildningsområde	35
Bilaga 1. Yrkesstatistik Östergötlands län	129
Bilaga 2. Definitioner och förklaringar	130

Inledning

Riksdagen har fattat beslut om ändringar i skollagen som innebär att arbetsmarknadens behov ska få betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux). Ändringarna ska öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden samt förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.¹ Lagändringarna ska tillämpas första gången för utbildning som påbörjas 2025.

För att stärka förutsättningarna för en ändamålsenlig planering och dimensionering av gymnasial utbildning ska Skolverket ta fram regionala planeringsunderlag.² Planeringsunderlagen ska stödja huvudmännen i att planera utbildningsutbudet så att det möter både ungdomars efterfrågan, vuxnas efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov.

Detta planeringsunderlag avser Östergötlands län och innehåller beskrivningar av:

- Skolverkets bedömning om behov av förändringar i länets utbildningsutbud
- arbetsmarknadens behov av gymnasialt utbildade i länet och nationellt
- ungdomars efterfrågan på gymnasial utbildning och vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux³
- de utbildningar som erbjuds i länet och elevernas pendlingsmönster.

För gymnasieskolan ska planeringsunderlagen användas för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För yrkesutbildning inom komvux ska underlagen användas för utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024.

I underlaget använder Skolverket statistik från flera olika källor. När inget annat anges kommer statistiken från Skolverket.

1. Prop. 2021/22:159 s. 1.
2. 6 a § förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.
3. Med yrkesutbildning avses i lagstiftningen yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux på gymnasial nivå.

Sammanfattning av Skolverkets bedömning

Skolverkets bedömning baseras på planeringsunderlaget. Här följer en övergripande sammanfattning. Det finns en mer detaljerad bedömning för varje utbildningsområde i respektive fördjupningsdel.

Gymnasieskolan

För att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan bör platser i Östergötlands län omdisponeras från högskoleförberedande program till yrkesprogram.

Yrkesprogram

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör öka för följande fem yrkesprogram. Det gäller

- bygg- och anläggningsprogrammet
- el- och energiprogrammet
- industritekniska programmet
- restaurang- och livsmedelsprogrammet
- vård- och omsorgsprogrammet.

Enligt Statistiska centralbyråns (SCB:s) prognos väntas det på sikt bli brist på utbildade från samtliga av de ovanstående programmen. Även Region Östergötland bedömer att det finns risk för brist inom alla områden utom bygg- och anläggning. För utbildade inom bygg och anläggning anser regionen att arbetsmarknadsläget är osäkert. Nationella branschföreträdare för berörda branscher bedömer att risken för brist på utbildade inom dessa områden gäller hela den nationella arbetsmarknaden. De som har läst samtliga av ovanstående program, förutom restaurang- och livsmedelsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet, har också en jämförelsevis hög etableringsgrad på arbetsmarknaden. Den relativt låga etableringsgraden efter vård- och omsorgsprogrammet beror på att det är en hög andel av de utbildade som fortsätter till högskolestudier efter gymnasieskolan.

För bygg- och anläggningsprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet har andelen förstahandssökande minskat något de senaste åren. Andelen förstahandssökande har varit stabil till el- och energiprogrammet samt till industritekniska programmet

Andelen erbjudna platser bör minska på hotell- och turismprogrammet. På det kommande frisör- och stylistprogrammet⁴ bör andelen erbjudna platser motsvara en lägre andel än det föregående hantverksprogrammet läsåret 2022/23.

4. Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Skolverkets bedömning gäller det kommande frisör- och stylistprogrammet, medan andelen erbjudna platser läsåret 2022/23 gäller hantverksprogrammet.

Jämfört med flera andra yrkesprogram har personer som läst dessa program en låg etableringsgrad. Skolverket bedömer därför att det är mer angeläget att öka andelen platser på program där det finns en tydligare efterfrågan hos ungdomar och på arbetsmarknaden.

För barn- och fritidsprogrammet, fordons- och transportprogrammet, försäljnings- och serviceprogrammet, naturbruksprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet anser Skolverket att andelen erbjudna platser bör behållas på samma nivå som i dag.⁵

Högskoleförberedande program

Enligt SCB:s prognos finns det i Östergötlands län, precis som i övriga landet, risk för överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå. För att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan bedömer Skolverket att det bör ske en omDispositionering av utbildningsplatser från högskoleförberedande program till yrkesprogram.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör minska på samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och estetiska programmet. Utbildade från dessa tre program fortsätter till högskolestudier i lägre utsträckning jämfört med de som har läst övriga högskoleförberedande program. För samhällsvetenskapsprogrammet och estetiska programmet har ungdomars efterfrågan varit stabil de senaste åren. Efterfrågan på ekonomiprogrammet har ökat något. Skolverket bedömer att dessa program redan utgör en större andel av utbudet än vad som är motiverat givet att utbudet ska motsvara både ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov av arbetskraft.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör behållas på nuvarande nivå för humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Utbildade från dessa program fortsätter i högre grad till högskolestudier, jämfört med utbildade från övriga högskoleförberedande program.

5. 1 juli 2022 bytte det tidigare programområdet handel och administration namn till försäljning och service. Statistiken som Skolverket använder är för de som läst handels- och administrationsprogrammet.

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för nationella program i gymnasieskolan i länet.

Nationellt program	Andel erbjudna platser läsåret 2022/23 ⁶	Skolverkets bedömning andel platser	Förändringsriktning
Yrkesprogram totalt	40 %	45 %	↑
Barn- och fritidsprogrammet	4 %	4 %	→
Bygg- och anläggningsprogrammet	6 %	7 %	↑
El- och energiprogrammet	5 %	6 %	↑
Fordons- och transportprogrammet	4 %	4 %	→
Försäljnings- och serviceprogrammet	4 %	4 %	→
Frisör- och stylistprogrammet ⁷	2 %	1 %	↓
Hotell- och turismprogrammet	2 %	1 %	↓
Industritekniska programmet	1 %	4 %	↑
Naturbruksprogrammet	5 %	5 %	→
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	1 %	2 %	↑
VVS- och fastighetsprogrammet	2 %	2 %	→
Vård- och omsorgsprogrammet	3 %	5 %	↑
Högskoleförberedande program totalt	60 %	55 %	↓
Ekonomiprogrammet	15 %	13 %	↓
Estetiska programmet	6 %	4 %	↓
Humanistiska programmet	1 %	1 %	→
Naturvetenskapsprogrammet	13 %	13 %	→
Samhällsvetenskapsprogrammet	15 %	13 %	↓
Teknikprogrammet	10 %	10 %	→

6. Avrundat till heltal. Summerar i vissa fall inte till 100 procent på grund av avrundningar. Till högskoleförberedande program räknas även International Baccalaureate, för detta program gör Skolverket ingen bedömning.

7. Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Skolverkets bedömning gäller det kommande frisör- och stylistprogrammet, medan andelen erbjudna platser läsåret 2022/23 gäller hantverksprogrammet.

Programinriktat val och yrkesintroduktion

Skolverket bedömer att det finns skäl att se över vilka utbildningsområden som finns som yrkesintroduktion och programinriktat val utformade för en grupp elever.

En utmaning vid planering av gymnasieskolans introduktionsprogram utformade för en grupp elever är att i förväg veta hur många elever som kommer att söka till respektive nationellt program och hur många som kommer att bli behöriga. Ofta erbjuds programinriktat val och yrkesintroduktion inom utbildningsområden där det finns plats efter den ordinarie antagningen till gymnasieskolan. Detta riskerar att begränsa elevers möjlighet att välja utbildning.

För att bättre svara mot ungdomarnas efterfrågan på utbildning och arbetsmarknadens behov bör huvudmännen följa Skolverkets bedömning av de nationella programmen även vid planering och dimensionering av programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

Komvux

För att möta arbetsmarknadens behov och vuxnas efterfrågan och behov anser Skolverket att antalet elever bör öka på flera yrkesinriktningar inom komvux. Länet har en relativt hög arbetslöshet och en stor andel arbetslösa som saknar en gymnasial utbildning, jämfört med andra län. Skolverket anser därför att det kan finnas skäl att utöka det totala antalet platser inom komvux i länet. Om det inte finns möjlighet att öka det totala antalet elever i komvux, kan det behövas en omfördelning av platser mellan yrkesinriktningarna för att bättre tillgodose hela arbetsmarknadens behov.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser bör öka inom följande utbildningsområden inom komvux:

- bygg och anläggning
- el och energi
- fordon och transport
- industriteknik
- restaurang och livsmedel
- vård och omsorg

För dessa utbildningsområden bedömer SCB att det finns risk för brist på arbetsmarknaden framöver. Även Region Östergötland bedömer att det finns risk för brist inom alla områden utom bygg- och anläggning, där de anser att arbetsmarknadsläget är osäkert framöver.

Vad gäller utbildning inom fordon- och transport gäller risken för brist utbildade inom fordon, samtidigt som det är risk för överskott på transportutbildade. Skolverket bedömer därför att platser bör om disponeras från på transport- till fordonsutbildningar inom komvux.

För utbildade inom barn- och fritid, försäljning och service samt naturbruk beräknar SCB att arbetsmarknaden kommer att vara i balans år 2035. För dessa utbildningar bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser bör behållas på samma nivå som i dag.

Skolverket har begränsad information att utgå ifrån i bedömningarna av utbildningsplatserna inom hantverk och hotell och turism. Hotell- och turism utgör en liten andel av utbildningsplatserna inom komvux i dag. Skolverket ser inga tydliga skäl att öka antalet platser utan bedömer att antalet utbildningsplatser bör behållas på nuvarande nivå.

Enligt Region Östergötland väntas arbetsmarknadsläget vara varierat för hantverksutbildade framöver. Etableringsgraden är låg jämfört med andra yrkesinriktningar inom komvux vilket indikerar att det bara finns ett begränsat behov av arbetskraft med denna utbildningsbakgrund på arbetsmarknaden idag. Skolverket bedömer därför att antalet platser bör minska.⁸

Eftersom SCB bedömer att det finns risk för överskott på utbildade inom VVS, energi, drift och underhåll bedömer Skolverket att det är mer prioriterat att satsa utbildningsområden där arbetsmarknadsbehoven är större framöver. Skolverket bedömer därför att antalet platser på VVS- och fastighetsbildning bör minska.

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för yrkesområden inom komvux i länet.

Yrkesområden	Antal elever 2022	Förändringsriktning
Barn och fritid	553	→
Bygg och anläggning	68	↑
El och energi	66	↑
Fordon och transport	105	↑
Försäljning och service	45	→
Frisör och stylist ⁹	107	↓
Hotell och turism	3	→
Industri teknik	96	↑
Naturbruk	52	→
Restaurang och livsmedel	75	↑
VVS och fastighet	48	↓
Vård och omsorg	943	↑

8. Skolverkets bedömning gäller det kommande yrkesområdet frisör och stylist, medan antalet utbildningsplatser 2022 gäller för yrkesområdet hantverk. För mer information se fördjupningskapitlet om hantverk.

9. Ibid.

Kort om Östergötlands län

Invånarantal (2022)

ca 470 000

Andel arbetslösa som saknar gymnasial utbildning (2023)

I länet: 40 %

I riket: 35 %

Utbildningsnivå i länet (2022)

Förgymnasial: 11 %

Gymnasial: 43 %

Eftergymnasial: 44 %

Utbildningsnivå i riket (2022)

Förgymnasial: 10 %

Gymnasial: 41 %

Eftergymnasial: 46 %

Kommuner

Finspång

Norrköping

Söderköping

Boxholm

Valdemarsvik

Åtvidaberg

Linköping

Vadstena

Ödeshög

Kinda

Ydre

Motala

Mjölby

Befolkningsstruktur

Östergötlands län har en växande befolkning. I hela länet förväntas andelen äldre öka samtidigt som andelen i de mest förvärvsaktiva åldrarna av befolkningen kommer att minska. Vadstena, Valdemarsvik och Ydre är kommunerna med äldst befolkning. Det är enbart i Kinda och Vadstena som andelen yngre förväntas öka. Linköpings kommun har yngst befolkning i länet och Norrköpings kommun har högst andel i de mest förvärvsaktiva åldrarna.

I dag är 17 procent av befolkningen i Östergötlands län utrikes födda och andelen har ökat under de senaste åren. Norrköping är den kommun i länet med högst andel utrikes födda, 20 procent.¹⁰

Arbetsmarknad

Östergötlands län har en näringsstruktur som i hög grad liknar riket som helhet.¹¹ De branscher som dominerar näringslivet i Östergötland är verkstad, it/telekom, bygg, företagstjänster och detaljhandel. Det är även dessa branscher som växer mest och som skapar flest nya arbetstillfällen och företag. Företagstillväxten är relativt låg i regionen och Östergötland har en lägre tillväxt än riket. Tillväxten i länet är 31 procent jämfört med tillväxten i riket som är 38 procent.¹²

Länet har andra kvartalet 2023 en arbetslöshetsnivå på 6,5 procent, vilket är något högre än arbetslöshetsnivån i Sverige som helhet vilken är 6,2 procent.¹³ Norrköping och Linköping utgör de två stora pendlingsområdena och många pendlingsströmmar går mot dessa arbetscentrum. Över länsgränsen är pendlingsströmmarna starkast mellan de centrala delarna av länet och Stockholm. Det finns även tydliga pendlingsstråk mellan Norrköping och Nyköping, Norrköping och Katrineholm samt Ydre och Tranås.¹⁴

10. SCB Demografiska rapporter 2021:3 Den framtida befolkningen i Sveriges län och kommuner 2021–2040.

11. Region Östergötland, Det funktionella Östergötland – Orterna i Östergötland.

12. Region Östergötland, 2023. Näringslivsanalys Östergötland 2016–2021.

13. Arbetsförmedlingen, 2023:10. Arbetsmarknadsläget i Sveriges län, kvartal 2 2023. Arbetsförmedlingens arbetslöshetssiffror skiljer sig från SCB:s. Det beror på att Arbetsförmedlingen och SCB utgår från olika dataunderlag och definitioner. SCB utgår från Arbetskraftsundersökningen och deras arbetslöshetssiffror omfattar sysselsatta respektive arbetslösa i hela gruppen 15–74 år. Det betyder att exempelvis heltidsstudierande ungdomar kan definieras som arbetslösa. Arbetsförmedlingens statistik bygger på de personer som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

14. Region Östergötland, 2022. Länsplan för regional transportinfrastruktur för Östergötlands län 2022–2023.

DEL 1

Arbetsmarknadens behov, unga och vuxnas efterfrågan och utbildningsutbud i länet

Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft

Enligt skollagen ska huvudmän ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av viss gymnasial utbildning. För denna utbildning handlar det om tre typer av behov:

- behovet av gymnasialt yrkesutbildade som har läst ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller har en yrkesutbildning inom komvux
- det generella behovet av gymnasialt utbildad arbetskraft på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett (personer som har läst yrkesprogram eller högskoleförberedande program)
- behovet av högskoleutbildad arbetskraft.

Syftet med detta kapitel är att beskriva behovet på arbetsmarknaden i Östergötlands län utifrån ovanstående tre perspektiv.

Behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning

Nationellt väntas efterfrågan på arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning öka fram till år 2035. Det beror dels på att befolkningen växer, vilket i sig leder till ett ökat behov av arbetskraft, dels på att samhället genomgår en stor utbildningsväxling. Utbildningsväxlingen innebär att kunskapskraven ökar inom många yrken. Det kan till exempel leda till att fler arbetsgivare efterfrågar arbetskraft med specifik utbildningsbakgrund till yrken där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare eller mer generell utbildning. I vilken utsträckning behovet av gymnasialt yrkesutbildade kommer att öka varierar över landet.

Statistiska centralbyrån (SCB) bedömer i sin prognos hur tillgång och efterfrågan på gymnasialt utbildade i Östergötlands län kan utvecklas på lång sikt. Vid prognosperiodens början råder det brist på arbetskraft inom ett antal yrkesområden i Östergötland. Exempelvis saknas barnskötare, träarbetare, snickare, undersköterskor och VVS-montörer i tillräcklig utsträckning. Arbetsgivare har också svårt att hitta utbildad arbetskraft till yrken inom fordon, elteknik, transport och bygg och anläggning.

SCB:s prognos är att behovet av gymnasialt yrkesutbildade kommer att öka snabbare än tillgången i Östergötlands län fram till år 2035. Det betyder att det finns en risk för fortsatt brist eller för att det uppstår brist på vissa yrkesutbildade framöver.

Som tabellen visar skiljer sig arbetsmarknadsprognosen åt både mellan olika utbildningsområden och mellan riket som helhet och Östergötlands län. Samtliga Sveriges län riskerar att ha brist på utbildade inom vård och omsorg och industriteknik år 2035. I Östergötland riskerar denna brist att bli stor.

Utbildningsväxling Kompetenskraven ökar inom många yrken där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare utbildning.

SCB tar hänsyn till en mängd faktorer i sina bedömningar. Demografi, pendlingsmönster, pensionsavgångar, och antaganden om hur yrken och utbildningskrav kommer att förändras är några av aspekterna som ingår.

Tabell. Arbetsmarknadsläget år 2035.

Utbildningsgrupp ¹⁵	Prognos	
	Östergötlands län	Prognos riket
Barn- och fritidsutbildning		
Byggutbildning		
El-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning		
Fordonsutbildning		
Handels- och administrationsutbildning ¹⁶		
Industri teknisk utbildning		
Naturbruksutbildning		
Restaurang- och livsmedelsutbildning		
Transportutbildning		
VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik		
Vård- och omsorgsutbildning		

 Överskott
  Balans
  Brist
  Varierat arbetsmarknadsläge

KÄLLA: SCB.

Både nationellt och i Östergötland finns risk för brist på arbetskraft inom yrken som matchar utbildningar inom el- och kommunikationsteknik och fordon. Eftersom IT/telekom är en av de branscher som växer mest i Östergötland riskerar bristen på utbildade inom el-, data- och kommunikationsteknik att påverka tillväxten negativt.

Östergötlands län är ett av få län som väntas ha balans mellan tillgång och efterfrågan på naturbruksutbildade år 2035. Detta skiljer sig från prognosen för riket i stort, där det finns risk för brist på utbildade inom naturbruk. För utbildade inom barn och fritid i Östergötland väntas tillgång och efterfrågan vara i balans år 2035, men det finns risk för överskott i riket.

Noterbart är att det väntas vara ett överskott av utbildade inom transport samt VVS, energi, drift och underhåll år 2035, två yrkesområden där det i nuläget råder brist i Östergötland.

15. Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassifikation för att redovisa utbildningsbakgrund. I den Statistiska centralbyråns rapporter Trender och prognoser med sikte på år 2035 aggregerar SCB SUN 2000 i ett antal olika utbildningsgrupper. Denna klassificering skiljer sig något från uppdelningen av de nationella gymnasieprogrammen.

16. I denna utbildningsgrupp ingår personer som har en utbildning inom handel och administration på gymnasial nivå. Den 1 juli 2022 ändrades handels- och administrationsprogrammet till försäljnings- och serviceprogrammet. Förändringen innebar bland annat att programstruktur och examensmål förändrades. Förändringarna gäller även motsvarande utbildning inom komvux.

Som framgår av tabellen saknas prognoser för utbildningsgrupper som omfattar personer som har läst hantverksprogrammet¹⁷ och hotell- och turismprogrammet. Skälet är att dessa utbildningsgrupper är mycket svårångade, inte minst för att de finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan industritekniska programmet och hantverksprogrammet, samt restaurang- och livsmedelsprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

Etableringsgrad För att räknas som etablerad krävs att man är sysselsatt, har en årsinkomst om minst 202 400 kronor och inte har varit arbetslös eller studerat under året.

Etablering efter yrkesprogram: arbete eller högskolestudier

Ett sätt att beskriva hur väl de gymnasiala yrkesutbildningarna motsvarar arbetslivets behov är i vilken utsträckning de utbildade etablerar sig på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning.¹⁸ En låg etableringsgrad kan bero på flera faktorer, exempelvis bristande utbildningskvalitet eller ett för stort antal utbildade i relation till den lokala arbetsmarknadens behov. Etableringsgraden ger dock en indikation på hur attraktiv en utbildningsbakgrund är på arbetsmarknaden.

Personer som har gått ett yrkesprogram i gymnasieskolan kan även vidareutbilda sig till ett yrke som kräver eftergymnasial utbildning. Inom vissa yrken, exempelvis inom hälso- och sjukvård, är det vanligt att studenterna har läst en gymnasial yrkesutbildning innan de påbörjar högskolestudier inom samma område. För att beskriva yrkesprogrammets bidrag till kompetensförsörjningen är det därför viktigt att även titta på hur stor andel som studerar vidare inom högskolan efter gymnasieskolan.

Mellan år 2011 och 2023 kunde elever på yrkesprogrammen välja till de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskolestudier. För utbildning som påbörjas från och med höstterminen 2023 ska dock alla yrkesprogram i gymnasieskolan innehålla dessa kurser.¹⁹

Som figuren nedan visar varierar det mellan programmen hur stor andel av ungdomarna som är etablerade på arbetsmarknaden respektive studerar vid högskola eller universitet tre år efter avslutad gymnasieutbildning.²⁰

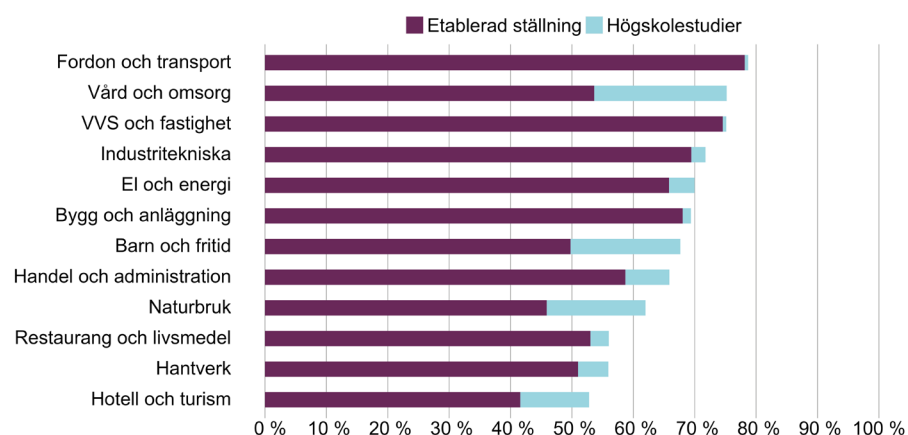
17. Från och med 1 juli 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av frisör- och stylistprogrammet. De övriga inriktningarna från hantverksprogrammet finsnickeri, florist, textil design och övriga hantverk, har möjlighet att efter godkänd ansökan bedrivas som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

18. Skolverket använder SCB:s mått "etableringsstatus" för att följa upp ungdomars och vuxnas sysselsättning efter avslutad utbildning. Se mer i Bilaga 2 Definitioner och förklaringar.

19. 16 kap. 3 § Skollagen (2010:800). En elev ska dock ha rätt att välja bort delar av det som krävs för grundläggande behörighet enligt vad som framgår av bilaga 2 till skollagen.

20. Observera att statistiken omfattar elever som gått yrkesprogram under perioden då kurser som ger behörighet till högskolan inte ingick i programstrukturen.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.²¹

Den högsta etableringsgraden finns bland ungdomar från fordons- och transportprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet och industri tekniska programmet. Av de som har studerat dessa program har över 60 procent uppnått etablerad ställning tre år efter avslutad gymnasieskola. Dessa utbildningar har även hög etableringsgrad i riket i stort. Personer med dessa utbildningar är också de som i lägst grad går vidare till högskolestudier.

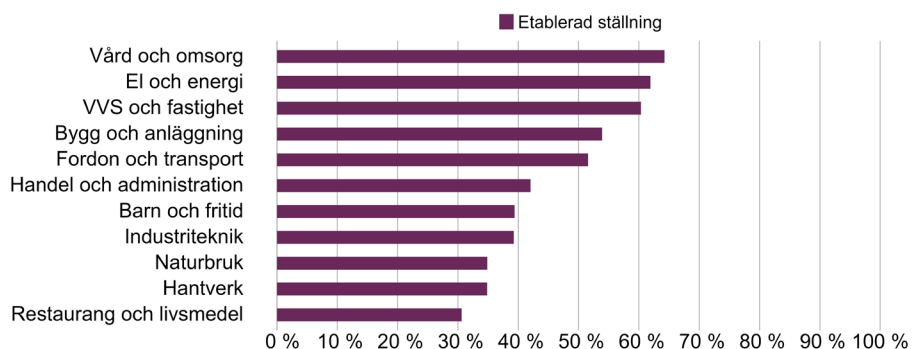
De som har läst vård- och omsorgsprogrammet har en lägre etableringsgrad. Men en relativt hög andel befinner sig i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieskola. Lägst etableringsgrad har ungdomar som har läst hotell- och turismprogrammet följt av de som läst naturbruksprogrammet och barn- och fritidsprogrammet. Etableringsgraden för dessa personer ligger under 50 procent, men det varierar i vilken utsträckning dessa personer går vidare till högskolestudier efter avslutad gymnasieskola.

Etablering efter yrkesinriktad utbildning inom komvux

Etableringsgrad efter avslutad yrkesutbildning inom komvux kan, precis som för yrkesprogram i gymnasieskolan, ge en indikation om hur efterfrågad en viss utbildningsbakgrund är på arbetsmarknaden. Figuren nedan visar hur stor andel av personer som har avslutat en yrkesutbildning inom komvux som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter utbildningen.

21. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2500 poäng läsåren 2014/15–2016/17. Värt att notera är att covid 19-pandemin pågick under uppföljningstiden för personerna som avslutade gymnasieskolan 2016/2017. Eftersom pandemin drabbade sektorer där många unga får sitt första jobb är det troligt att detta påverkade deras förutsättningar att etablera sig. År 2020 var det en relativt kraftig nedgång av andelen ungdomar med etablerad ställning på arbetsmarknaden jämfört med året innan. Läs mer i Skolverkets rapport 2022:38 Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2020 efter gymnasieskolan.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.²²

Högst grad av etablering efter en yrkesutbildning på komvux finns bland de som har läst en vård- och omsorgsutbildning, tätt följt av de som har läst el och energi eller VVS och fastighet. Personer med dessa utbildningar har en etableringsgrad på över 60 procent. Lägst etableringsgrad har personer som har läst restaurang och livsmedel där etableringsgraden är runt 30 procent.

Matchning mellan utbildning och arbete

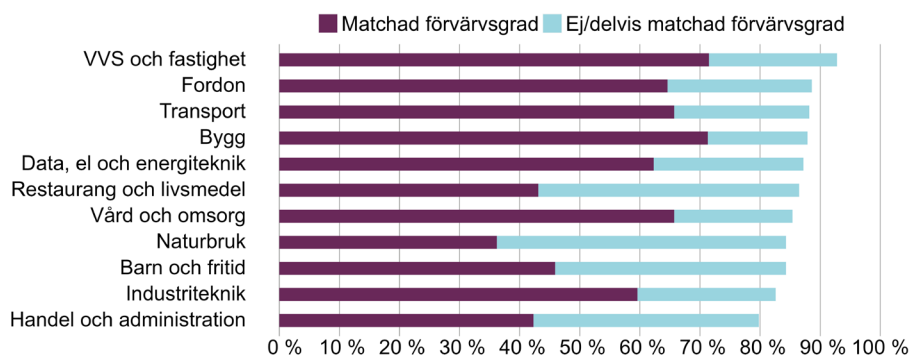
Ytterligare en relevant aspekt är hur stor andel som har ett yrke som matchar deras utbildningsbakgrund, så kallad matchad förvärvsgrad. Är den matchade förvärvsgraden hög tyder det på ett stort arbetsmarknadsbehov av personer med denna utbildning. Är den matchade förvärvsgraden låg, samtidigt som en hög andel arbetar, innebär det att personerna är i arbete men inte inom yrken som är mest relevanta utifrån deras utbildningsbakgrund. Det kan i sin tur tyda på ett mindre arbetsmarknadsbehov eller på att dessa personer arbetar på en del av arbetsmarknaden där arbetsgivarna inte efterfrågar specifik kompetens.

Figuren nedan visar förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad för personer som har en gymnasial yrkesutbildning (i gymnasieskolan eller komvux).

Matchad förvärvsgrad Ett mått på matchningen mellan utbildning och yrke.

22. Statistiken omfattar personer som avslutade sina studier under åren 2017–2019. Eftersom covid 19-pandemin pågick under uppföljningstiden för de som avslutade sina komvux-studier år 2019 kan det inte uteslutas att det har påverkat förutsättningarna för arbetsmarknadsetablering. Skolverkets statistik visar att avgångseleverna 2019 har haft svårare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med tidigare elevgrupper. Läs mer i Skolverkets rapport 2022:1486 Etablering på arbetsmarknaden eller fortsatta studier år 2019 och 2020 efter avslutad kommunal vuxenutbildning.

Figur. Förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad bland personer med gymnasial yrkesutbildning i åldrarna 20–39 år i länet.

Källa: SCB

Förvärvsgraden är hög för utbildade från samtliga utbildningsområden och ligger på 80–95 procent. Skillnaden är däremot större i fråga om den matchade förvärvsgraden.

Den matchade förvärvsgraden är högst för personer som har en utbildning inom bygg, VVS och fastighet, vård och omsorg samt transport. Det är samma utbildningar som har hög etableringsgrad. Den matchade förvärvsgraden är lägst bland personer som läst naturbruk och handel och administration. Dessa personer är dock yrkesaktiva i ungefär lika stor utsträckning som övriga.

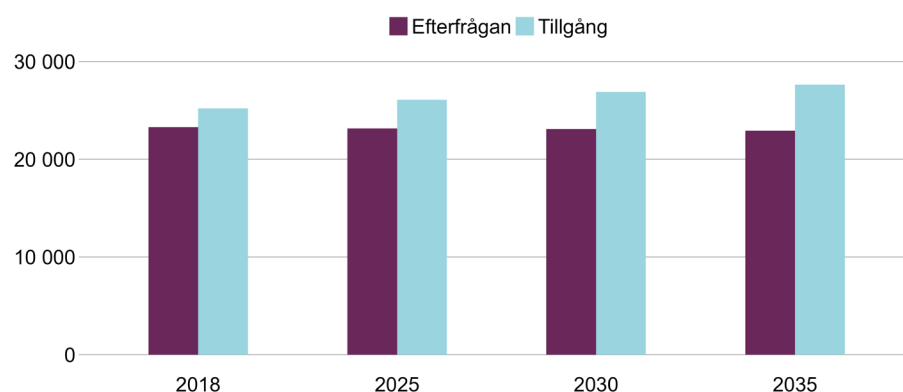
Värt att notera är också att utbildade inom vård och omsorg har en medelhög matchad förvärvsgrad, trots att det råder brist på utbildade inom detta område. Det indikerar att kompetensen som finns på arbetsmarknaden inte nyttjas fullt ut.

Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning

Personer som har gått ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan bidrar till kompetensförsörjningen på två sätt. För det första är de relevanta på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett och har ett generellt behov av gymnasialt utbildad arbetskraft. För det andra utgör de den huvudsakliga grunden för den högskoleutbildade arbetskraften.

Tillgången på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå överstiger i dag efterfrågan både i länet och riket i stort. Som figuren nedan visar bedömer SCB att skillnaden mellan tillgång och efterfrågan i länet kommer att öka fram till år 2035. Det betyder att det finns en risk för överskott av personer med högskoleförberedande utbildning på arbetsmarknaden.

Figur. Tillgång och efterfrågan på personer med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet.

Källa: SCB

De högskoleförberedande programmen bidrar även till att möta arbetsmarknadens behov av högskoleutbildad arbetskraft. Enligt SCB beräknas arbetsmarknadsläget för eftergymnasialt utbildade variera framöver. Inom vissa utbildningsgrupper väntas ett överskott på utbildade samtidigt som det väntas bli brist inom andra. Arbetsmarknadsläget väntas också se olika ut i olika delar av landet. Nationellt väntas ett överskott på eftergymnasialt utbildade inom bland annat humaniora och samhällsvetenskap. Samtidigt väntas det nationellt bli en brist på eftergymnasialt utbildade inom bland annat hälso- och sjukvård samt pedagogik och lärarutbildning.²³

Prognosen för högskoleutbildade i Östergötlands län följer liknande mönster som i riket i stort. I Östergötland är det vid prognosperiodens början brist på högskoleutbildade inom pedagogik och data samt brist på olika typer av ingenjörer och medicinsk personal. Till 2035 bedömer SCB att det kommer vara fortsatt brist på utbildade inom pedagogik, medicin och data samt på ingenjörer.

SCB bedömer att det kommer vara överskott på högskoleutbildade inom bland annat humanistiska och samhällsvetenskapliga grenar, journalistik och media, beteendevetenskap och biologi samt miljövetare. Läkare och psykologer är också två yrkesgrupper som SCB bedömer att det kommer att finnas överskott av i länet 2035.

Etablering efter högskoleförberedande program: arbete eller studier

Personer som har läst ett högskoleförberedande program är etablerade på arbetsmarknaden i lägre utsträckning än de som har läst ett yrkesprogram tre år efter avslutad utbildning. Detta är förväntat, givet att programtyperna har olika syften. De högskoleförberedande programmen ska i första hand förbereda eleverna för högskolestudier.

Figuren nedan visar att andelen som har etablerat sig på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning är störst bland elever som läst ekonomi-

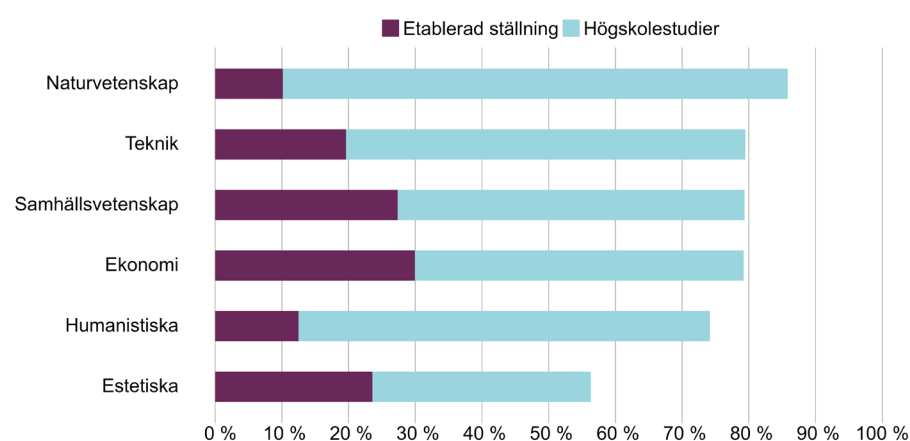
²³. SCB, Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2020 och år 2035 per utbildningsgrupp, eftergymnasial nivå.

eller samhällsvetenskapsprogrammet. Av eleverna som har läst ekonomi-programmet är det nästan en tredjedel som har uppnått en etablerad ställning.

Lägst andel med etablerad ställning finns bland elever som läst naturvetenskaps-programmet eller humanistiska programmet. Andelen högskolestuderande är högst bland personer som har läst naturvetenskapsprogrammet, humanistiska programmet eller teknikprogrammet. Lägst andel med övergång till högskola finns bland elever som har gått estetiska programmet.

Etableringsgrad och övergång till studier efter respektive program följer mönster som syns i riket i stort.

Figur. Andel ungdomar i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter att de lämnat gymnasieskolan.²⁴

Regionens bedömning om behovet av arbetskraft

Sveriges 21 regioner ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. För att få en bredare bild av behoven i länet har Skolverket efterfrågat inspel från regionerna, som komplement till SCB:s prognos. Skolverket har även efterfrågat synpunkter från nationella branschföreträdare om kompetensbehoven på nationell nivå. Både regionerna och branschföreträdarna har fått möjlighet att kommentera SCB:s arbetsmarknadsprognos. Branschföreträdarnas inspel tas upp i fördjupningsdelen, i de avsnitt där det är relevant.

Region Östergötland beskriver länet som ett starkt industrilän med ett särskilt fokus på försvarsindustri. Just nu har länet stora pensionsavgångar inom industrin vilket gör att det kommer att finnas ett stort behov av utbildade inom industriteknik och el och energi under de kommande åren.

Regionen beskriver också att det pågår regionala dialoger i Östergötland om nya företagsetableringar. För att dessa ska komma till stånd är det enligt regionen avgörande att det finns tillgång till teknisk kompetens, både för nya företag och för underleverantörer.

24. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde högskoleförberedande program med examen eller studiebevis om 2500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Vad gäller dimensioneringen lyfter regionen att det är en utmaning att SCB:s prognos utgår från befintligt utbildningsutbud. Det gör att nya kompetensbehov inte fångas upp. För vissa utbildningar finns det stora variationer mellan olika inriktningar i hur stort arbetsmarknadsbehovet är. Att prognosen inte tar hänsyn till dessa variationer riskerar att leda till felkällor vid dimensionering av utbildning, enligt regionen.

Några yrken som regionen rapporterar att det finns särskilt stora kompetensbehov inom är fritidsledare, VVS-montör, elektriker, energitekniker, distributionselektriker, kyl- och värmepumpstekniker, industrielektriker, automationstekniker, maskinoperatör, svetsare, verktygsmakare, personal till djurgårdar och djursjukvårdare, kock, styckare och fastighetsförvaltare/fastighetstekniker/fastighetsskötare, samt olika typer av hantverksyrken.

Regionen lyfter pandemi och lågkonjunktur som försvårande faktorer för kompetensförsörjningen inom hotell och turism, då arbetskraften till stor grad har lämnat på grund av osäkerheten i branschen. Även byggbranschen påverkas nu av osäkerheter i och med lågkonjunkturen.

Ytterligare kommentarer som regionen har lämnat för varje utbildningsgrupp presenteras i fördjupningsdelen om respektive utbildningsområde. Där finns också inspel från branschföreträdare om nationella kompetensbehov.

Ungdomars och vuxnas efterfrågan på och behov av gymnasial utbildning

Utöver arbetsmarknadens behov ska huvudmän för gymnasieskolan även ta hänsyn till ungdomars efterfrågan när de planerar sitt utbildningsutbud.²⁵ På liknande sätt ska huvudmän för komvux också ta hänsyn till vuxnas efterfrågan och behov av utbildning när de beslutar vilka yrkesutbildningar och hur många platser som ska erbjudas.²⁶

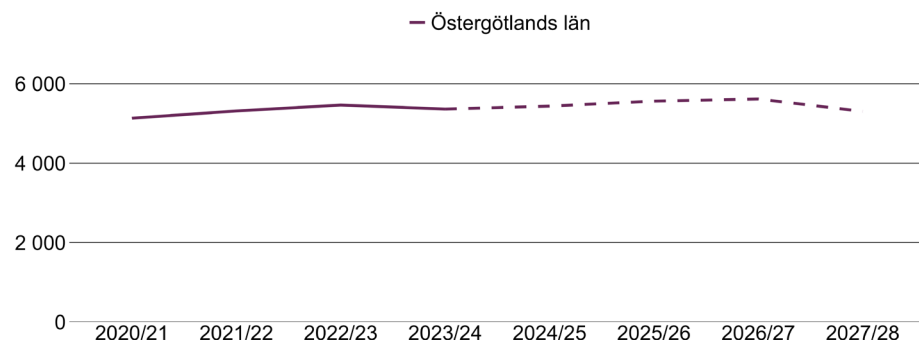
När ungdomar ska söka gymnasieprogram är det många olika faktorer som påverkar. Tidigare studier har visat att valet bland annat påverkas av den sökandes eget intresse och socioekonomiska bakgrund samt sociala normer och tillgängligt utbud.²⁷

I detta underlag använder Skolverket förväntad utveckling av elevantal och ungdomars sökmönster för att beskriva ungdomars efterfrågan på utbildning inom gymnasieskolan. För att beskriva vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux använder vi ett flertal olika faktorer, till exempel andel arbetslösa i länet som saknar en gymnasieutbildning och andel elever i länet som lämnar gymnasieskolan utan en examen.

Förväntad utveckling av elevantalet i gymnasieskolan

En central faktor för planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan är elevkullarnas storlek. I figuren nedan visar vi hur antalet nybörjar-elever förväntas att utvecklas fram till läsåret 2027/28 i Östergötlands län. Prognosen för elevantalet är en relativt stabil nivå.

Figur. Faktisk och förväntad utveckling av antal nybörjarelever i gymnasieskolan läsåren 2020/21–2027/28 i länet.

25. 15 kap. 30 b, 31 a och 32 a §§ skollagen.

26. 20 kap. 16 a § skollagen.

27. Skolverkets rapport Kunskapsöversikt om faktorer som har betydelse för elevers val av utbildning på gymnasial nivå (Dnr. 2021:501).

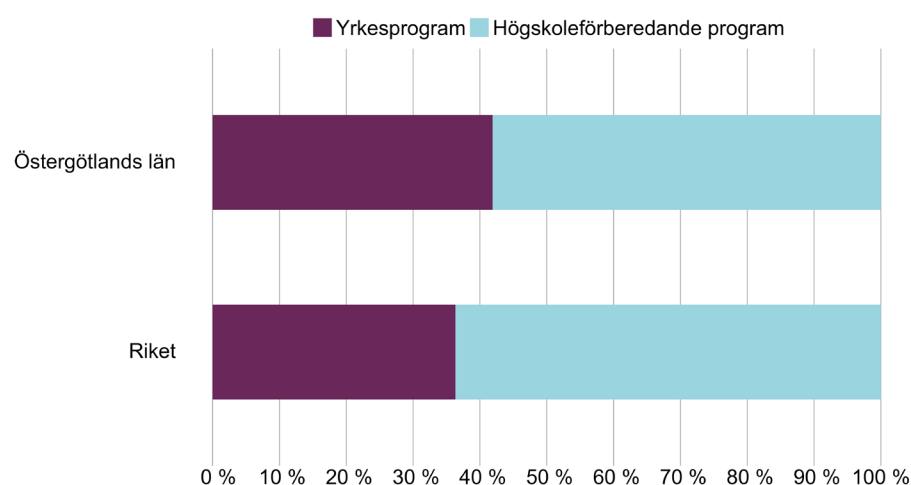
Ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan

Förstahandssökande beskriver andelen ungdomar som har sökt till ett visst program i första hand, oavsett om de är behöriga att antas till programmet eller inte.

För att beskriva ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan använder Skolverket också gymnasieelevers sökmönster. Fördelningen av förstahandssökande till högskoleförberedande program kontra yrkesprogram har sett ungefär likadan ut under de senaste tre åren.

Som figuren nedan visar söker en högre andel ungdomar till ett högskoleförberedande program än till ett yrkesprogram, både i Östergötlands län och på nationell nivå. Andelen som söker till yrkesprogram i första hand är dock något högre i Östergötland än riksnittet.

Figur. Förstahandssökande till yrkesprogram respektive högskoleförberedande program i länet och riket, läsåret 2022/23.

Könsfördelning bland förstahandssökande i länet läsåret 2022/23

Högskoleförberedande program

53% kvinnor

47 % män

Yrkesprogram

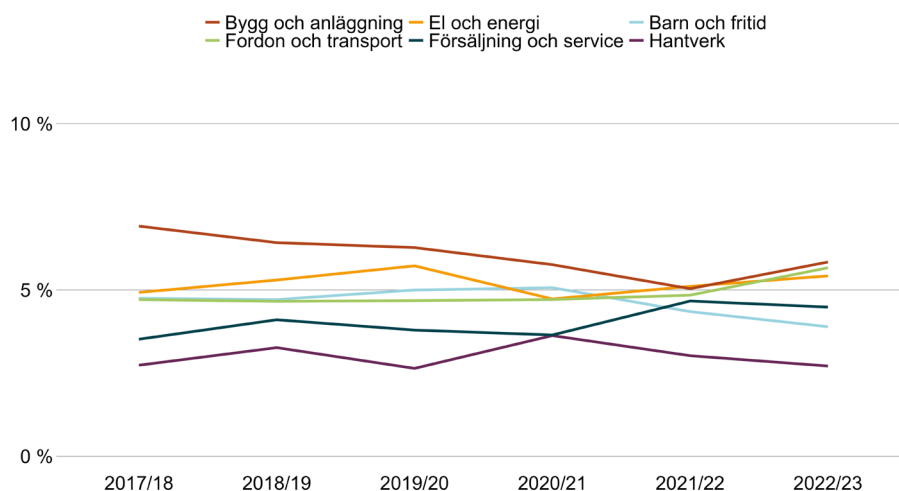
43 % kvinnor

57 % män

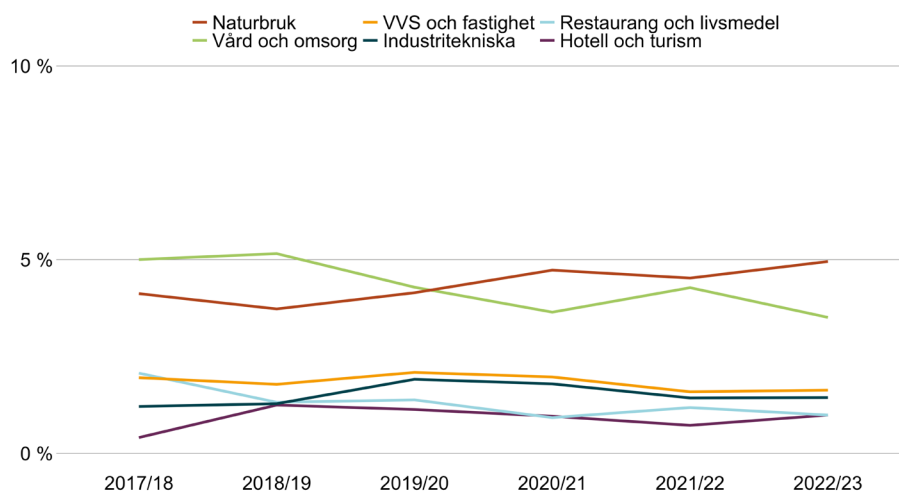
Det är något fler kvinnor som söker sig till högskoleförberedande program än män, och betydligt fler män som söker sig till yrkesprogram än kvinnor. Detta är samma mönster som speglas i övriga riket.

Ungdomars efterfrågan på gymnasieprogrammen varierar över tid. De yrkesprogram med högst andel förstahandssökande under det senaste läsåret är bygg och anläggning, följt av fordon och transport samt el och energi. De yrkesprogram med minst andel förstahandssökande är hotell- och turismprogrammet och restaurang- och livsmedelsprogrammet. Industritekniska programmet och naturbruksprogrammet har haft en ökande andel förstahandssökande under de senaste åren.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per yrkesprogram i länet.²⁸

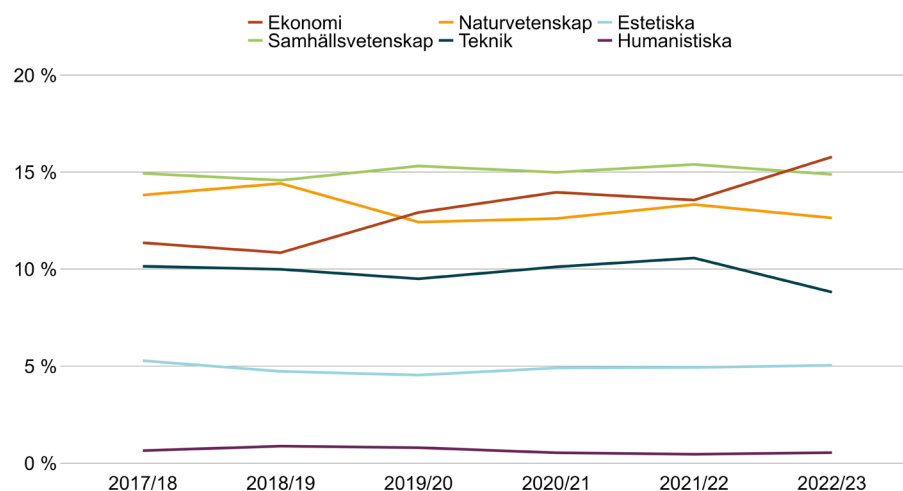
Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per yrkesprogram i länet.

Av de högskoleförberedande programmen har samhällsvetenskapsprogrammet länge haft den högsta andelen förstahandssökande. Omkring 15 procent av ungdomarna i Östergötland sökte till samhällsvetenskapsprogrammet i första hand mellan läsåren 2018/19 och 2022/23. Ekonomiprogrammet har haft en ökande andel förstahandssökande under de senaste åren och var programmet med högst andel förstahandssökande läsåret 2022/23. Under de senaste fem åren har humanistiska programmet och estetiska programmet haft lägst andel förstahandssökande. Detta är i linje med hur det ser ut i riket i stort.

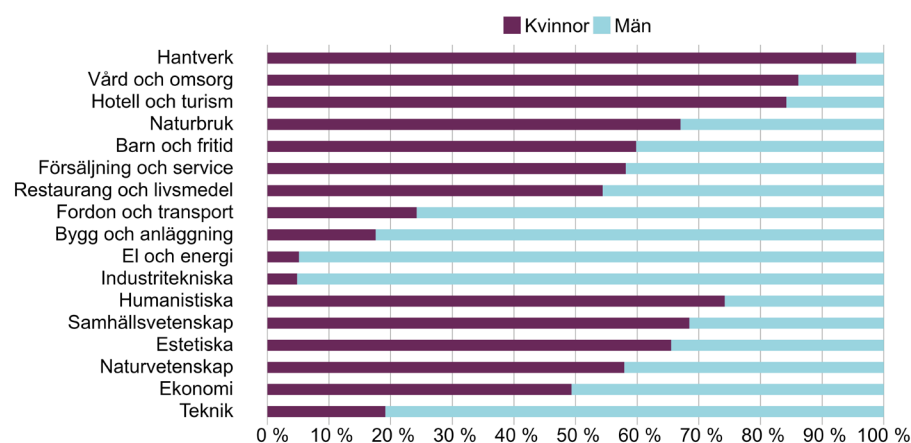
²⁸ Försäljnings- och serviceprogrammet ersatte handels- och administrationsprogrammet till läsåret 2022/23. Uppgifterna om förstahandssökande fram till förändringen gäller handels- och administrationsprogrammet.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per högskoleförberedande program i länet.

En ytterligare dimension av efterfrågan på gymnasial utbildning är om det finns skillnader mellan vilka program som kvinnor kontra män söker till. Vilka utbildningar unga väljer påverkar de enskilda personernas förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden och arbetsgivares möjligheter att hitta den arbetskraft som de behöver. En ojämn könsfördelning bland de sökande tyder på att det finns möjlighet att öka intresset för programmet hos en av grupperna. Som figuren nedan visar är det en mycket ojämn könsfördelning bland de förstahandssökande till flera av de nationella programmen.

Figur. Könsfördelning bland förstahandssökande i länet, läsåret 2022/23.²⁹

De program som har högst andel kvinnliga förstahandssökande är hantverksprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet och hotell- och turismprogrammet. Även naturbruksprogrammet, humanistiska programmet, samhällsvetenskapsprogrammet och estetiska programmet har betydligt fler kvinnor som söker i första hand.

29. VVS- och fastighetsprogrammet visas ej på grund av få förstahandssökande.

El- och energiprogrammet och industritekniska programmet har också en mycket ojämn könsfördelning; där är över 90 procent av de förstahandsökande män. Även fordon- och transportprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet och teknikprogrammet har betydligt fler män som söker i första hand.

Andel arbetslösa som saknar gymnasieutbildning

Länet: 40 %

Riket: 35 %

Vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux

Att beskriva vuxnas behov av yrkesutbildning inom komvux är komplext eftersom det till stor del påverkas av den allmänna samhällsutvecklingen. Konjunktur- och arbetsmarknadsläget, befolkningens sammansättning och utbildningsnivå samt elevernas resultat i grund- och gymnasieskolan är några faktorer som har betydelse. En annan faktor som påverkar behovet av yrkesutbildning inom komvux är strukturella förändringar på arbetsmarknaden. Pågående utbildningsväxling och digitalisering gör att både yrkesroller och kompetenskrav förändras inom många yrken och verksamheter. Det gör att många, yrkesverksamma såväl som arbetssökande, kan behöva yrkesväxla eller komplettera sin utbildning för att behålla eller hitta ett arbete. Storleken på den här gruppen varierar över tid och den kan växa kraftigt med kort varsel, till exempel om en verksamhet läggs ned. Det kan i sin tur leda till ett ökat behov av yrkesutbildning inom komvux.

Enligt Arbetsförmedlingen efterfrågas en fullföljd gymnasieutbildning av de flesta arbetsgivare i dag. En fullföljd gymnasieutbildning är därför avgörande för en persons möjlighet att etablera sig. Arbetsförmedlingen konstaterar dessutom att personer som saknar gymnasieutbildning löper större risk för långvarig arbetslöshet än andra grupper av arbetssökande. Många av de som saknar gymnasieutbildning i dag kommer därför att behöva utbilda sig inom komvux för att öka sina möjligheter till varaktig sysselsättning.³⁰

I länet var det 22 procent av eleverna som lämnade gymnasieskolan utan att ha tagit gymnasieexamen inom tre år under 2022. Bland personerna som är arbetslösa i länet var det 6 400 personer, 40 procent, som hade en förgymnasial utbildning som sin högsta avslutade utbildning. Det är 5 procentenheter högre än rikssnittet. Alla som ingår i dessa två grupper kommer inte att söka sig till yrkesutbildning inom komvux. En del vill hellre komplettera sin utbildning för att kunna studera vidare vid högskolan. Antalet elever som inte fullföljer gymnasieskolan och antalet arbetslösa som saknar gymnasieexamen är därför ingen exakt måttstock på behovet av yrkesutbildning inom komvux. Men det ger en indikation om hur behovet kan komma att se ut framöver.

Även arbetslösa med en fullföljd gymnasieutbildning är en potentiell målgrupp för yrkesutbildning inom komvux. Det kan till exempel handla om personer som har läst en högskoleförberedande utbildning i gymnasieskolan, men behöver utbilda sig inom ett specifikt yrkesområde för att förbättra sina möjligheter på arbetsmarknaden. Denna grupp är dock mindre och mer svårångad jämfört med de som saknar en gymnasieutbildning.³¹

30. Arbetsförmedlingens analys 2022:13, Arbetsmarknadsutsikterna våren 2022 – Utveckling på arbetsmarknaden 2022–2023.

31. För utbildning på gymnasial nivå ska de som har störst behov av utbildning prioriteras enligt 20 kap. 2 § Skollagen.

En annan stor målgrupp för gymnasial yrkesutbildning inom komvux är utrikes födda som saknar gymnasieutbildning. I dag är ungefär hälften av dem som studerar komvux på gymnasial nivå utrikes födda i Östergötlands län och i riket som stort.

För att kunna tillgodogöra sig en yrkesutbildning på gymnasial nivå kan en person med annat modersmål än svenska först behöva läsa kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och/eller svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Ett annat alternativ är att läsa en utbildning som kombinerar sfi eller svenska som andraspråk med yrkesutbildning, eller att få någon form av språk- eller modersmålsstöd parallellt med sina komvuxstudier. Även om alla elever inom sfi inte fortsätter att studera på en yrkesutbildning kan antalet elever inom sfi ge en indikation på behovet av yrkesutbildning inom komvux.

Elever som läser sfi delas in i olika grupper beroende på utbildningsbakgrund. Studieväg 1 riktar sig till elever som har kort eller ingen skolbakgrund. Studieväg 2 riktar sig till elever vars skolbakgrund är mindre omfattande än motsvarande svensk gymnasieskola. Studieväg 3 är för personer vars skolbakgrund motsvarar en svensk gymnasieexamen eller som har deltagit i högre studier. Precis som i resten av landet har antalet personer som läser sfi i Östergötlands län minskat under de senaste åren. År 2021 var det drygt 5 500 personer som läste sfi i länet. Av dessa studerade 27 procent inom studieväg 1, 45 procent inom studieväg 2 och 30 procent inom studieväg 3.

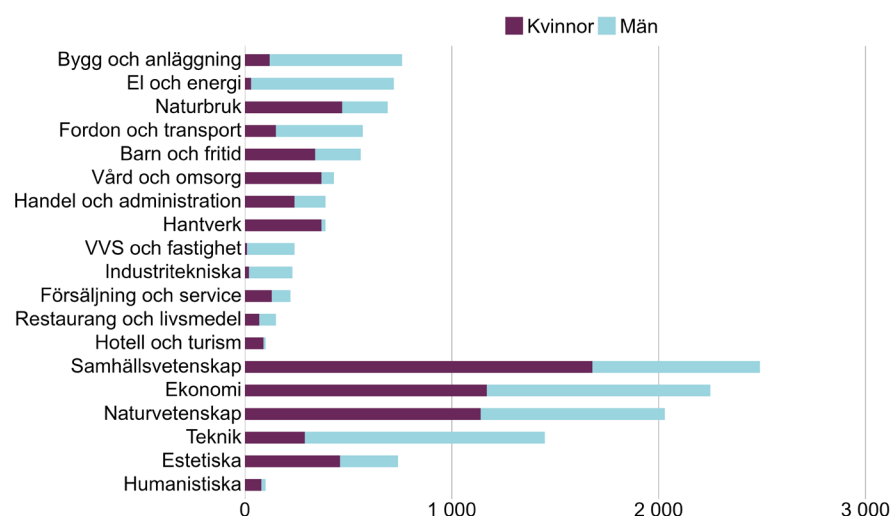
Gymnasial utbildning i länet

Hur väl överensstämmer den gymnasiala utbildning som finns i länet med ungdomars och vuxnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov? Det här kapitlet innehåller beskrivningar av vilka utbildningar som bedrivs och var de finns.³²

Gymnasieskolan: nationella program i länet

Läsåret 2022/23 var det totalt cirka 14 600 elever som läste i gymnasieskolan i Östergötland. Av dessa läste cirka 38 procent på ett yrkesprogram. Figuren nedan visar att programmens storlek och fördelningen mellan kvinnor och män i stor utsträckning följer hur det ser ut bland förstahandssökande. Bland de högskoleförberedande programmen är samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen de antalsmässigt största. VVS och fastighet är det största programmet bland yrkesprogrammen. Det är något fler kvinnor än män som går ett högskoleförberedande program.

Figur. Antal kvinnor och män på de nationella programmen i länet, läsåret 2022/23.³³

Vilket utbud av gymnasieprogram som eleverna har tillgång till beror på hur hemkommunens samverkan med andra kommuner ser ut. Utbudet påverkas också av vilka pendlingsmöjligheter som finns i länet. Elevers benägenhet att pendla påverkas i sin tur av hur attraktiva olika utbildningsorter, program och skolor upplevs.

32. I de regionala planeringsunderlagen redovisar Skolverket förekomst av utbildning rörande nationella program, introduktionsprogram, riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, anpassad gymnasieutbildning och yrkesinriktad vuxenutbildning. Det finns även möjlighet för huvudmän att ansöka om tillstånd för att bedriva idrottsutbildningar inom gymnasieskola och anpassad gymnasieskola, riksrekryterande gymnasieutbildning och särskild variant av gymnasieutbildning.

33. Avrundat till närmaste 10-tal. Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter den 1 juli 2022.

Elevpendlingen mellan kommuner inom och utanför Östergötlands län visas i kartan ovan, där de olika pendlingsområdena är markerade i olika nyanser. Detta är områden där pendling i huvudsak sker till kommuner med ett större utbud av utbildningar och skolor.

Inom Östergötlands län finns fem pendlingsområden:

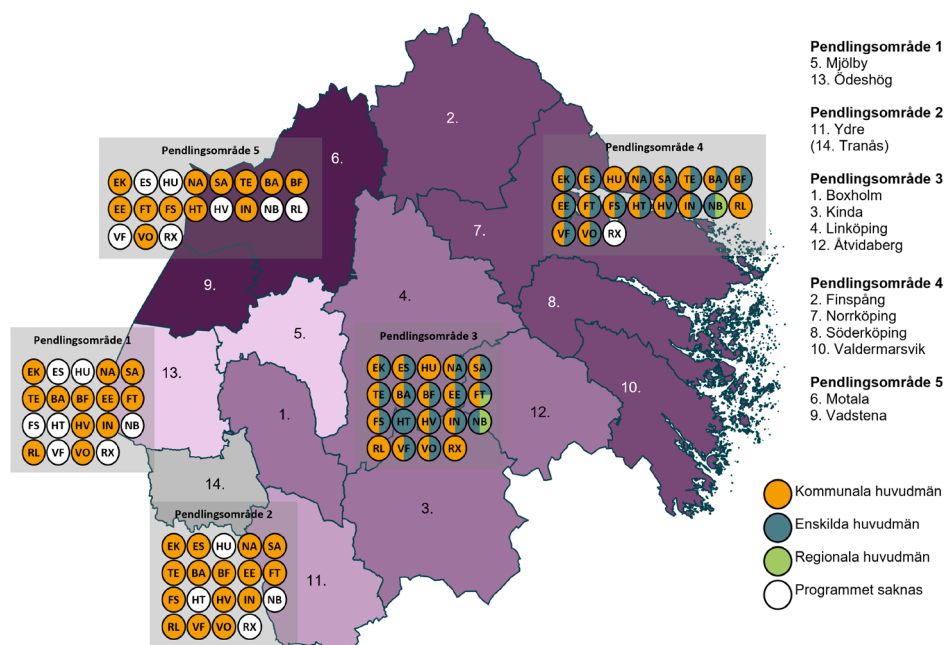
- Pendlingsområde 1: Mjölby, Ödeshög
- Pendlingsområde 2: Tranås, Ydre
- Pendlingsområde 3: Linköping, Boxholm, Kinda, Åtvidaberg
- Pendlingsområde 4: Norrköping, Finspång, Söderköping, Valdemarsvik
- Pendlingsområde 5: Motala, Vadstena

Figur. Utbud av nationella program i gymnasieskolan i länet, läsåret 2022/23.³⁴

Förklaring av förkortningar av gymnasieprogram

EK	ekonomi
ES	estetiska
HU	humanistiska
NA	naturvetenskap
SA	samhällsvetenskap
TE	teknik
BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industri tekniska
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg
RX	riksrekryterande utbildning med egna examensmål

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammet, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022

I pendlingsområde 1 som utgörs av Mjölby och Ödeshög fanns elever på samtliga nationella program förutom estetiska programmet, humanistiska programmet, försäljnings- och serviceprogrammet, hotell- och turismprogrammet, naturbruksprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet. I detta område anordnas all utbildning av kommunala huvudmän.

Av gymnasieskolans nationella program fanns samtliga program tillgängliga i två av pendlingsområdena läsåret 2022/23, pendlingsområde 3 och 4. I dessa områdena bedrevs utbildning av både enskild och kommunal huvudman.

I pendlingsområde 2 som utgörs av Tranås och Ydre fanns elever på samtliga program förutom humanistiska programmet, hantverkarprogrammet och naturbruksprogrammet. I detta område anordnas all utbildning av kommunala huvudmän.

34. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

I pendlingsområde 5 som utgörs av Motala och Vadstena fanns elever på samtliga nationella program förutom estetiska programmet, humanistiska programmet, hantverksprogrammet, naturbruksprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet. I detta område anordnas all utbildning av kommunala huvudmän.

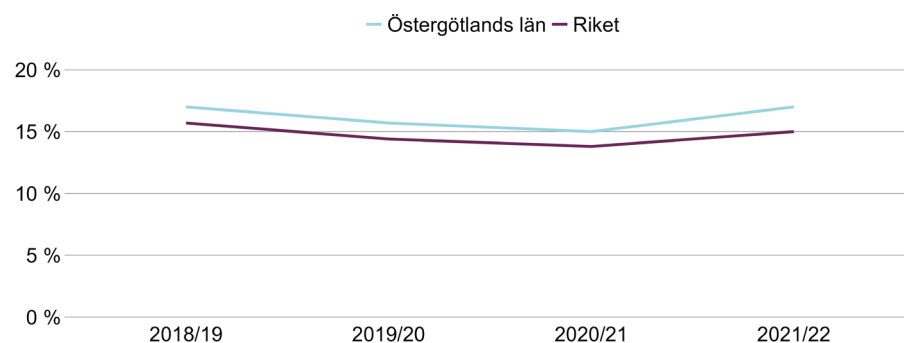
Riksrekryterande utbildning med egna examensmål finns i pendlingsområde 3, flygteknikutbildning med Linköpings kommun som huvudman.

De flesta av utbildningsplatserna finns i Linköping, Norrköping och Motala. De kommuner som saknar gymnasieskolor är Ödeshög, Ydre, Kinda, Boxholm, Valdemarsvik och Vadstena.

Gymnasieskolan: introduktionsprogram i länet

Ungdomar som inte är behöriga till ett nationellt program har rätt att gå ett introduktionsprogram.³⁵ Behovet av utbildningsplatser på introduktionsprogram styrs alltså av hur många elever som efter grundskolan inte har blivit behöriga för nationella program i gymnasieskolan. Utvecklingen av andelen elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan visas i figuren nedan.

Figur. Andel ungdomar som inte uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan läsåren 2018/19–2021/22 i länet och riket.

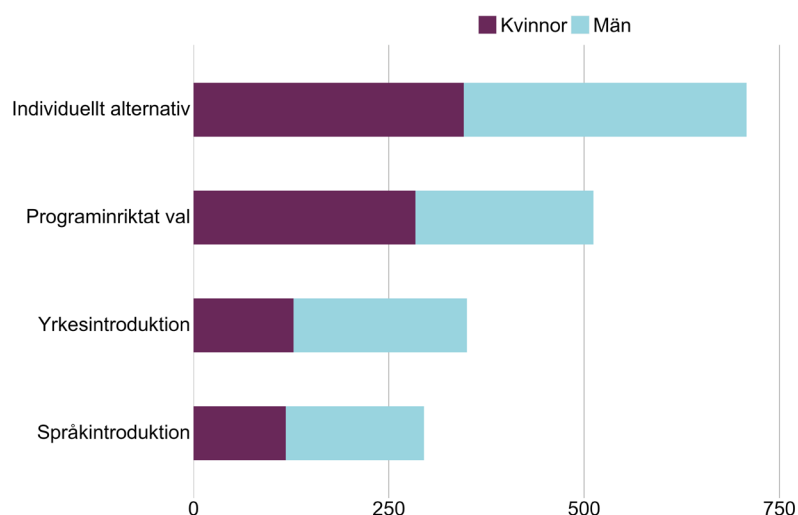

Lsåret 2021/22 var det 17 procent av ungdomarna som inte hade uppnått behörighet till nationellt program från grundskolan. Detta är en högre andel än i riket. Andelen som inte uppnått behörighet varit relativt stabil över tiden och följt samma mönster som i riket.

I figuren nedan visas en översikt över hur eleverna är fördelade på introduktionsprogrammen i länet.

35. 17 kap. 8–12 §§ Skollagen.

Figur. Antal kvinnor och män på introduktionsprogrammen i länet, läsåret 2022/23.

Lsåret 2022/23 läste drygt 1 800 elever på introduktionsprogrammen i länet. I Östergötland län var individuellt alternativ det största introduktionsprogrammet följt av programinriktat val.

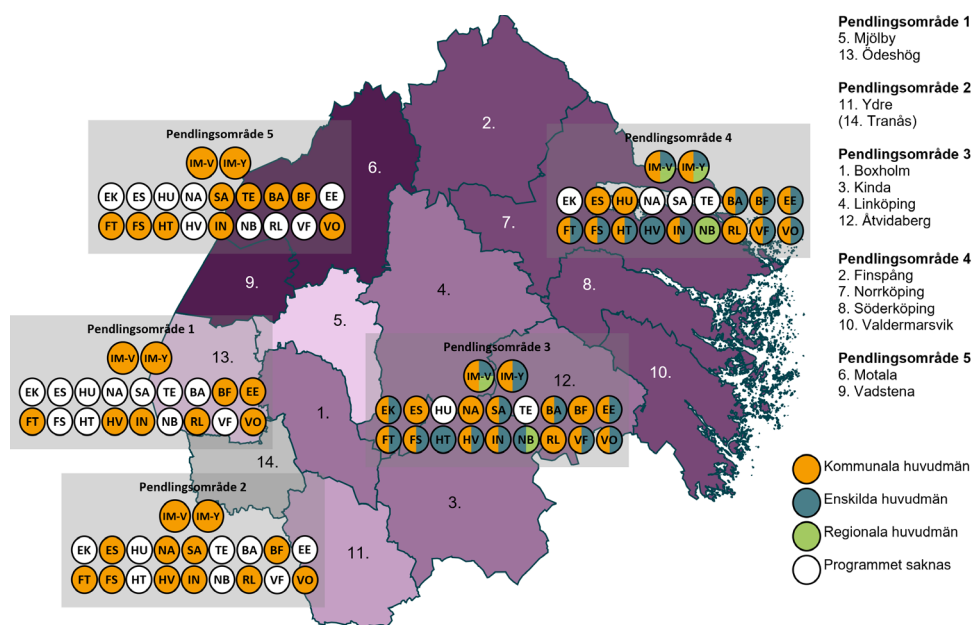
De nya bestämmelserna om att huvudmän ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av utbildning omfattar introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.³⁶ I figuren nedan visas en karta över var i länet dessa introduktionsprogram finns och vilka inriktningar som bedrevs läsåret 2022/23.³⁷

Figur. Utbud av introduktionsprogrammen programinriktad val och yrkesintroduktion i länet läsåret 2022/23.³⁸

Förklaring av förkortningar av gymnasieprogram

IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion
EK	ekonomi
ES	estetiska
HU	humanistiska
NA	naturvetenskap
SA	samhällsvetenskap
TE	teknik
BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industri tekniska
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammet, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

36. 15 kap. 30 b § Skollagen.

37. I kartan görs ingen skillnad på om introduktionsprogrammet är utformat för en grupp elever eller inte.

38. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

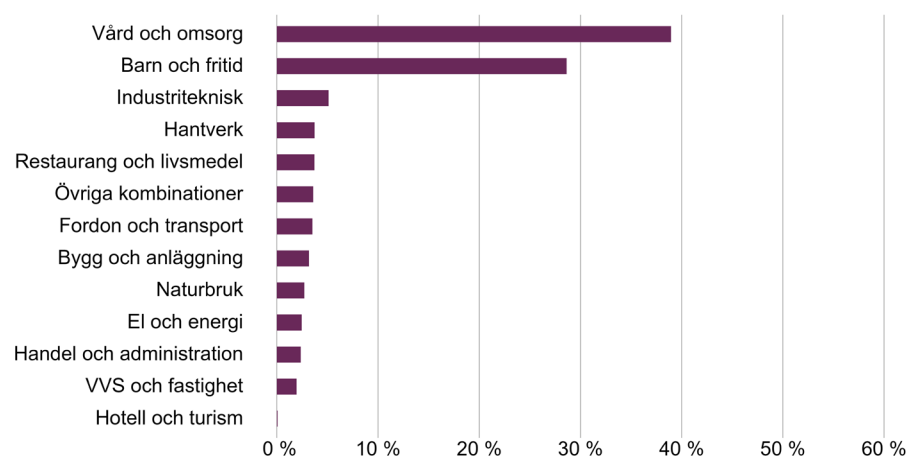
De två introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion fanns läsåret 2022/23 i samtliga pendlingsområden. Pendlingsområde 3 har elever inom flest antal inriktningar. Pendlingsområden 1, 2 och 5 har enbart utbildning som anordnas av kommunala huvudmän medan pendlingsområde 3 och 4 har utbildning som är anordnad av enskilda, kommunala huvudmän och regionen.

Komvux: yrkesinriktad vuxenutbildning i länet

Komvux är i grunden kursutformat, men det är vanligt att huvudmän kombinerar kurser relevanta för ett yrkesområde i ett yrkespaket för att erbjuda utbildningar som motsvarar behoven på arbetsmarknaden. Dessa yrkespaket kan vara nationella eller regionala.³⁹ Vuxna kan också själva söka olika kombinationer av fristående yrkeskurser för att utbilda sig eller komplettera sin kompetens inom ett yrkesområde. En elev på en yrkesinriktning definieras av Skolverket som en elev som läst minst 400 poäng i kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram.⁴⁰ År 2022 var det 2 247 elever som läste en yrkesinriktning inom komvux i Östergötlands län.

Figuren nedan visar fördelningen mellan olika yrkesinriktningar i Östergötlands län åren 2020–2022. Störst andel elever gick vård- och omsorgsutbildning, följt av barn och fritid. Övriga yrkesinriktningar hade i jämförelse få elever under perioden.

Figur. Andel elever på olika yrkesinriktningar i komvux i länet, 2020–2022.

Kartan nedan visar vilka huvudmän i länet som bedrev yrkesutbildning på gymnasial nivå inom komvux åren 2020–2022.

39. Skolverket tar fram exempel på yrkespaket på nationell nivå i samråd med de nationella programråden och de regionala yrkespaketen är utformade av huvudmännen utifrån ett lokalt/regionalt behov på arbetsmarknaden.

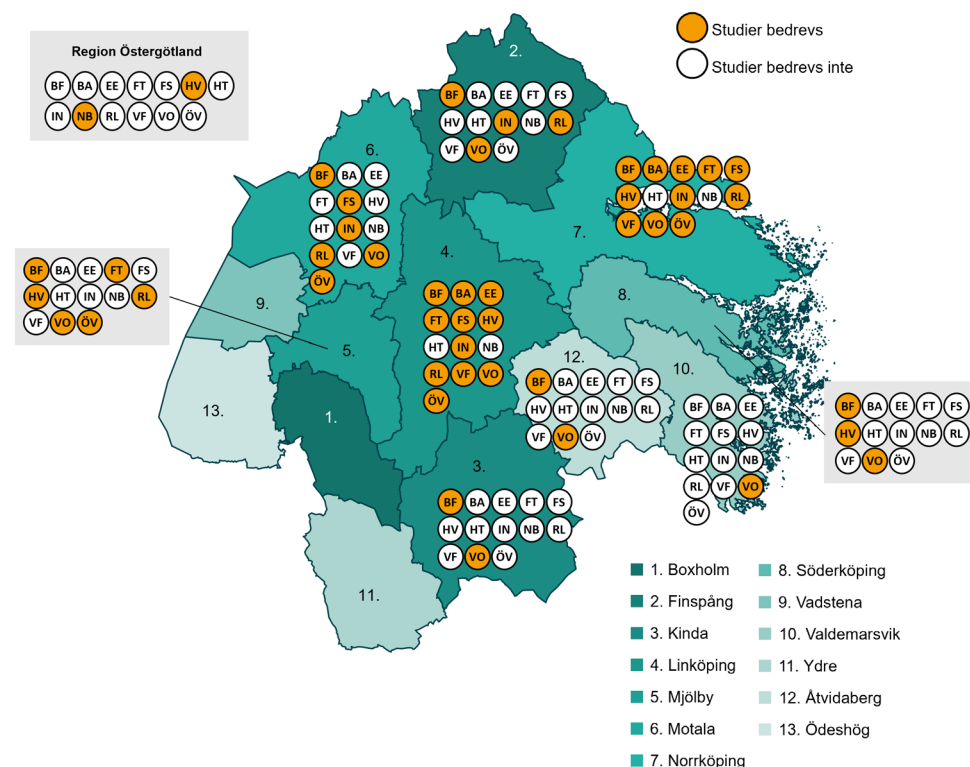
40. Att läsa 400 poäng motsvarar 20 veckors heltidsstudier på komvux.

Figur. Huvudmän i länet som har bedrivit yrkesutbildning på gymnasial nivå inom komvux, åren 2020–2022.⁴¹

Förklaring av förkortningar av yrkesinriktningar

BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industriteknik
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg

* Försäljning och service gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för yrkesinriktningen finns även de som läst utbildningar inom handel och administration, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

Linköpings kommun är den största huvudmannen för komvux i länet och har haft det bredaste utbudet av yrkesinriktningar. Även Norrköpings kommun har bedrivit utbildning inom relativt många inriktningar.

Ydre, Boxholm, Ödeshög och Vadstena saknar utbud helt och Valdemarsvik har enbart bedrivit utbildning inom vård och omsorg, medan Söderköping endast har bedrivit utbildning inom barn och fritid och vård och omsorg.

Yrkesutbildning på komvux inom hotell och turism har inte bedrivits i någon kommun i Östergötland.

Region Östergötland har bedrivit utbildning inom naturbruk och hantverk.

41. Det krävs att minst fem elever har läst yrkesinriktningen under åren 2020–2022 för att den ska visas som ”studier bedrivs” i kartan.

Anpassad gymnasieskola i länet

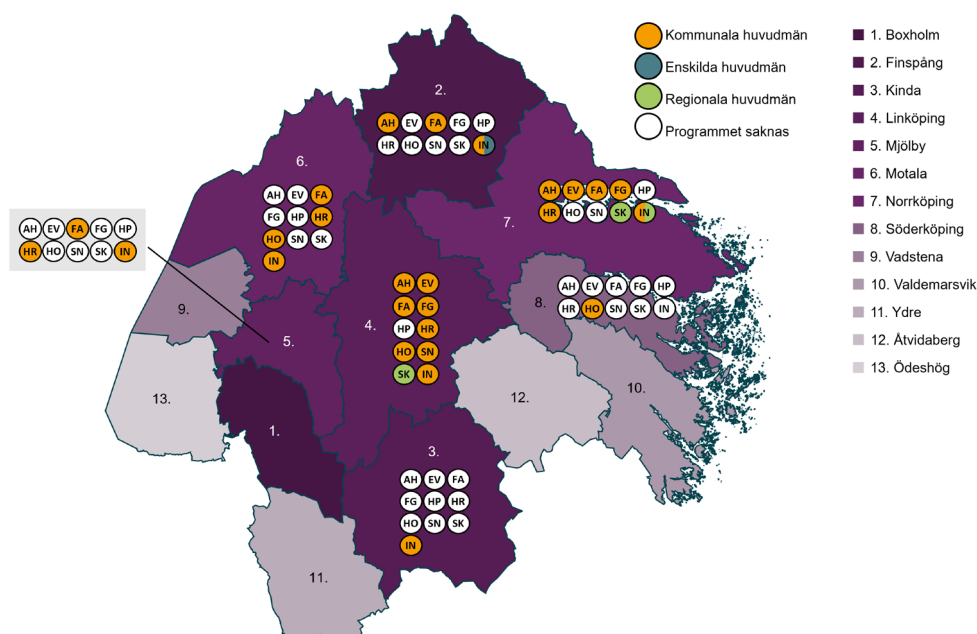
Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla anpassad gymnasieskola för elever som tillhör målgruppen. Skolformen omfattar nio nationella program samt individuella program. Det finns också utbildningar som avviker från den nationella programstrukturen.⁴²

I länet fanns anpassad gymnasieskola i sju kommuner under läsåret 2022/23. Fastighet, anläggning och byggnation är det program som erbjöds i fem kommuner vilket gör det till det program som erbjöds i flest kommuner. Hantverk och produktion var det nationella program som saknades helt inom länets utbud.

Figur. Utbud av anpassad gymnasieskola i länet läsåret 2022/23.⁴³

Förklaring av förkortningar anpassad gymnasieutbildning

AH	administration, handel och varuhantering
EV	estetisk verksamhet
FA	fastighet, anläggning och byggnation
FG	fordonsvård och godshantering
HP	hantverk och produktion
HR	hotell, restaurang och bageri
HO	hälsa, vård och omsorg
SN	samhälle, natur och språk
SK	skog, mark och djur
IN	individuella program

42. Nationellt godkända idrottsutbildningar, riksrekryterande utbildningar med egna examensmål och särskilda varianter.

43. Statistiken bygger på skolenhetsregistret, vilket baseras på huvudmännens egna uppgifter.

DEL 2

Fördjupning per utbildningsområde

Innehåll del 2

Barn och fritid	37
Bygg och anläggning	44
El och energi	51
Fordon och transport	58
Försäljning och service	66
Hantverk	73
Hotell och turism	80
Industriteknik	85
Naturbruk	92
Restaurang och livsmedel	100
VVS och fastighet	107
Vård och omsorg	114
Högskoleförberedande program	121

Barn och fritid

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos kommer det att vara balans mellan tillgång och efterfrågan på utbildade inom barn och fritid i Östergötlands län år 2035. Denna bedömning delas av Region Östergötland. Nationella branschföreträdare menar att det finns risk för brist på barn- och fritidsutbildade på arbetsmarknaden nationellt.

Etableringsgraden är något lägre efter barn- och fritidsprogrammet jämfört med efter flera andra yrkesprogram i länet. Samtidigt är det en jämförelsevis hög andel, 18 procent, som fortsätter med högskolestudier efter gymnasieskolan. De tre vanligaste yrkena efter barn- och fritidsprogrammet, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är barnskötare, elevassistent eller butikssäljare.

Ungdomars efterfrågan har minskat något över tid. Mot bakgrund av detta bedömer Skolverket att andelen platser på barn- och fritidsprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

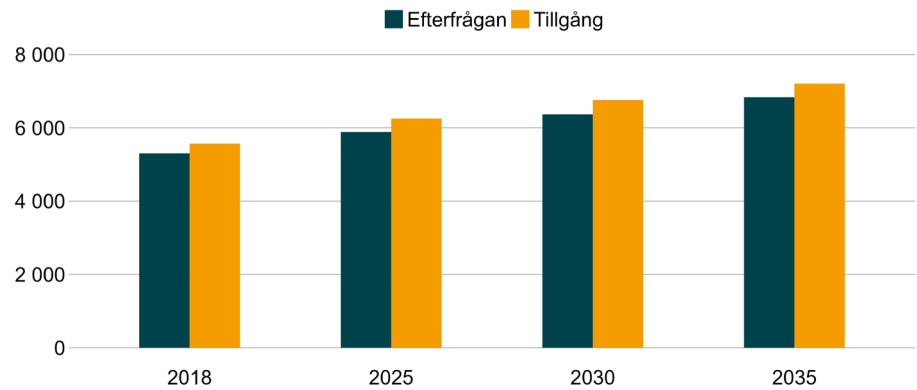
År 2022 läste 31 procent av eleverna inom komvux utbildning inom barn och fritid. Även om antalet elever minskat något över tid är det fortfarande den näst största yrkesinriktningen i länet. Etableringsgraden är lägre efter barn- och fritidsutbildning än efter många andra komvuxutbildningar i länet. 53 procent av personerna som läst barn- och fritidsutbildning i länet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar som barnskötare, 9 procent som elevassistent och 7 procent som väktare. Skolverket bedömer därför att antalet utbildningsplatser på barn- och fritidsutbildningar bör behållas på nuvarande nivå.

Balans på sikt för barn- och fritidsutbildade enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett visst överskott på barn- och fritidsutbildade 2035. I Östergötland bedömer SCB det finns en viss brist på utbildade idag men att arbetsmarknadsläget för barn- och fritidsutbildade kommer att vara relativt balanserat år 2035.

Under prognosperioden bedömer SCB att tillgången på utbildade inom barn och fritid kommer att öka med cirka 30 procent. Denna ökning sker på grund av att antalet nyexaminerade är högre än antalet som väntas gå i pension. Under samma period bedöms efterfrågan öka med cirka 30 procent på grund av utbildningsväxling och ökat behov av personal inom förskola, vård och omsorg.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom barn och fritid i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen instämmer delvis med SCB:s bedömning

Region Östergötland delar SCB:s bedömning till största del. Det regionen tillägger är att många kommuner ser ett ökat behov av sociala satsningar, vilket kan komma att öka efterfrågan på utbildade inom barn och fritid mer än vad SCB:s prognos visar. Fritidsledare anses vara en central yrkesgrupp som kommer att behövas i dessa insatser.

Nationella branschföreträdare bedömer att behovet av utbildade kommer öka

Skolverket har fått två inspel om kompetensbehovet av utbildade inom barn och fritid.⁴⁴

Kommunal delar inte SCB:s bedömning om att det i många delar av landet kommer att vara balans eller överskott på utbildade inom barn och fritid år 2035. Kommunal menar att det redan är svårt att rekrytera utbildad personal på många platser i landet och att det finns flera faktorer som talar för att behovet kommer att öka framöver. En faktor som Kommunal lyfter är att politikens ambitioner för förskolan har höjts de senaste åren och att detta ökar behovet av utbildad personal.

Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) lyfter att politiken har stor påverkan på behovet av utbildade inom barn och fritid. SKR lyfter utökad rätt till fritidshem och ett ökat deltagande i förskolan som exempel på statliga ambitionshöjningar som har lett till ett ökat behov av utbildad personal.

44. Kommunal, Sveriges Kommuner och Regioner.

Varierande möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken. Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå är små till medelstora möjligheter till arbete för flera yrken inom barn- och fritidsområdet.⁴⁵

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom barn- och fritidsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Barnskötare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Elevassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Personlig assistent	Stora möjligheter till arbete
Vårdare och boendestödjare	Stora möjligheter till arbete
Väktare och ordningsvakt	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom barn och fritid

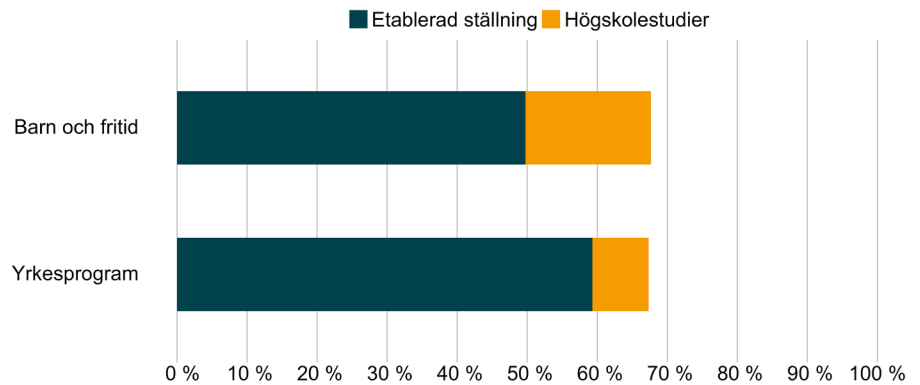
Ungefär 50 procent av eleverna som har läst barn- och fritidsprogrammet i Östergötlands län är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad utbildning. Etableringsgraden är lägre i Östergötland än snittet för riket.

Etableringsgraden för barn- och fritidsutbildade i länet är lägre än den sammantagna etableringsgraden för dem med examen från ett yrkesprogram i Östergötland.

Andelen som går vidare till högskolestudier efter att ha läst barn- och fritidsprogrammet i Östergötland är högre än både rikssnittet och för yrkesprogrammen generellt i länet.

45. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

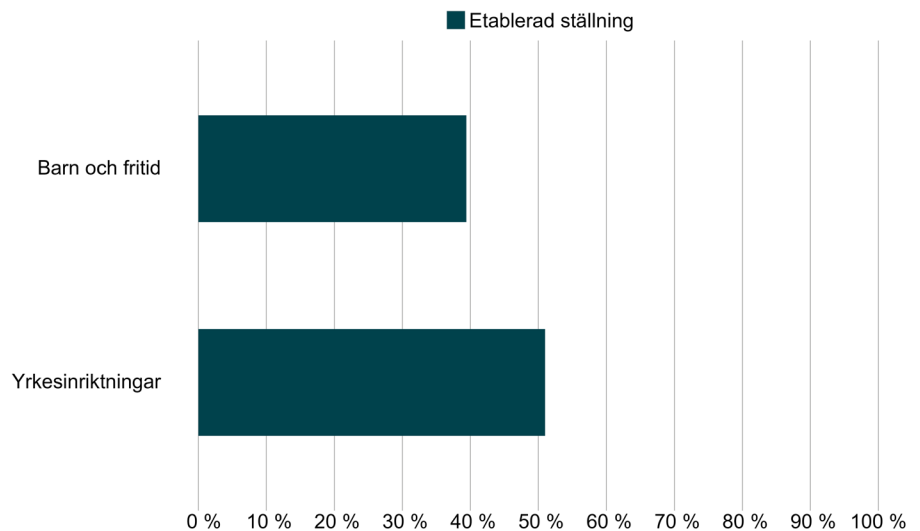
Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁴⁶

Strax under 40 procent av de som läst barn och fritid inom komvux i Östergötland är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Etableringsgraden är lägre bland personer som läst en barn- och fritidsutbildning inom komvux i Östergötlands län jämfört med i riket.

Barn- och fritidsutbildade har en lägre etableringsgrad än övriga yrkesutbildade på komvux i Östergötland.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁴⁷

46. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

47. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Barnskötare är det vanligaste yrket bland barn- och fritidsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en barn- och fritidsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁴⁸

Skolform	Yrke	Andel
Barn- och fritidsprogrammet i gymnasieskolan	Barnskötare	29 %
	Elevassistenter m.fl.	7 %
	Butiksäljare, fackhandel	6 %
	Vårdare, boendestödjare	6 %
	Väktare och ordningsvakter	5 %
Barn och fritidsutbildning inom komvux	Barnskötare	53 %
	Elevassistenter m.fl.	9 %
	Väktare och ordningsvakter	7 %
	Förskollärare	2 %
	Vårdare, boendestödjare	2 %

Källa: SCB

Något minskande efterfrågan på barn- och fritidsprogrammet

Barn- och fritidsprogrammet utgjorde ungefär 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁴⁹

Lsåret 2022/23 var det ungefär 4 procent som sökte till barn- och fritidsprogrammet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande till programmet i länet minskade från cirka 5 procent till 4 procent läsåren 2017/18–2022/23

Det är fler kvinnor som söker till barn- och fritidsprogrammet. Cirka 60 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor. Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var pedagogiskt och socialt arbete.

Minskande antal elever på barn- och fritidsutbildningar inom komvux

År 2022 var barn och fritid den näst största yrkesinriktningen inom komvux i Östergötland. Antalet elever som läset en barn- och fritidsutbildning på komvux i Östergötland har varit varierande sedan 2018, och minskat något det senaste året.

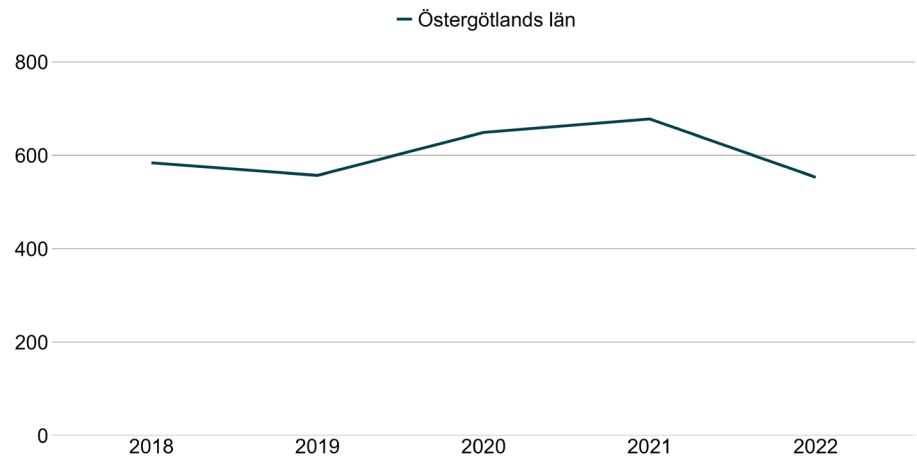
48. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

49. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

554 elever läste barn- och fritidsprogrammet i länet läsåret 2022/23

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom barn och fritid inom komvux i länet 2018–2022.

Barn- och fritidsutbildning i länet

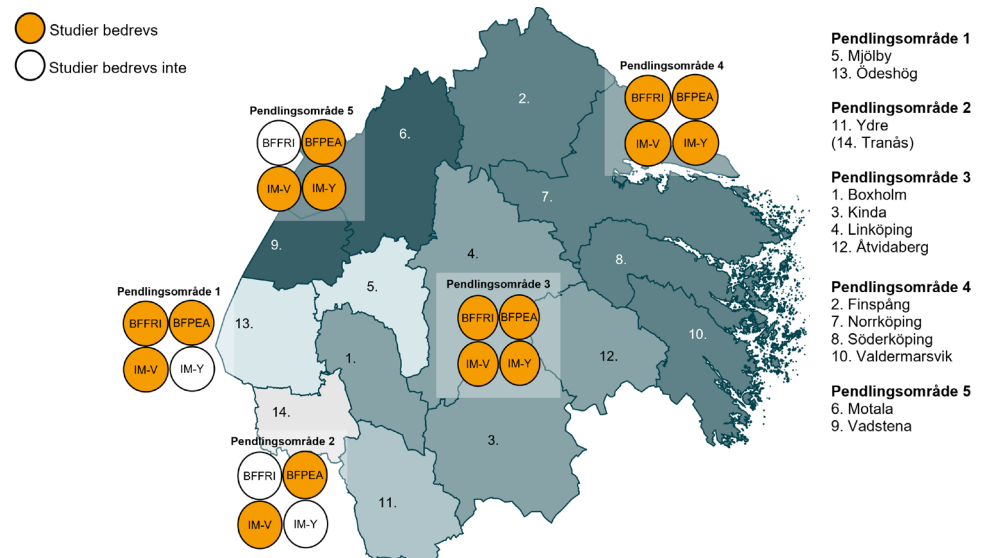
Barn- och fritidsprogrammet bedrevs läsåret 2022/23 i alla pendlingsområden i länet. Även introduktionsprogram mot barn och fritid finns i alla pendlingsområden. I pendlingsområde 1, 2 och 3 bedrevs båda programmens inriktningar.

Figur. Utbud av barn- och fritidsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁵⁰

Förklaring av förkortningar

- BFRI fritid och hälsa
- BFPEA pedagogiskt och socialt arbete*
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

* Pedagogiskt och socialt arbete gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för inriktningarna finns även de som läst inriktningarna pedagogiskt arbete eller socialt arbete, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

50. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Mjölby, Motala, Finspång, Norrköping, Linköping, Åtvidaberg, Söderköping och Kinda var de kommuner där det fanns elever som läste inom barn och fritid på komvux under åren 2020-2022.⁵¹ Yrkespaket inom komvux med inriktning barn och fritid bedrevs i tre av länets kommuner 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom barn och fritid i länet 2021.⁵²

Yrkespaket	Huvudman
Barnskötare – elevassistent bas	Finspång, Linköping
Påbyggnadspaket barnskötare	Söderköping

51. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

52. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Bygg och anläggning

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos finns det risk för viss brist på byggutbildade i Östergötlands län år 2035. Region Östergötland menar att det är osäkert hur arbetsmarknads-läget kommer att utvecklas eftersom det påverkas av många olika omvärldsfaktorer. Företrädare för berörda branscher bedömer att det kommer att vara brist på utbildade på den nationella arbetsmarknaden.

Etableringsgraden är högre efter bygg- och anläggningsprogrammet än efter många andra yrkesprogram i länet. Det är också en förhållandevis hög andel av de byggutbildade som arbetar i ett yrke som matchar utbildningen. Det tyder på att arbetsgivare efterfrågar arbetskraft med denna utbildningsbakgrund i länet. Ungdomars efterfrågan på programmet har minskat över tid.

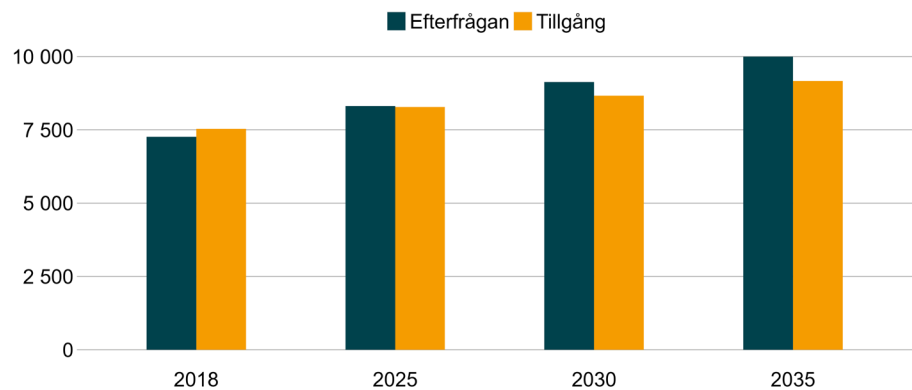
Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på bygg- och anläggningsprogrammet bör öka. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Inom komvux har antalet elever på bygg- och anläggningsutbildningar minskat de senaste åren. Etableringsgraden är högre efter bygg- och anläggningsutbildning än efter många andra yrkesutbildningar inom komvux. Det är också en förhållandevis hög andel av de byggutbildade som arbetar i ett yrke som matchar utbildningen. Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser inom bygg och anläggning på komvux bör öka.

Viss brist på arbetskraft med byggutbildning på sikt enligt SCB

I SCB:s prognos för byggutbildade ingår alla inriktningar från bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan och fastighetsinriktningen från VVS- och fastighetsprogrammet, samt motsvarande äldre utbildningar och komvuxutbildningar.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för brist på byggutbildade år 2035. I Östergötland bedömer SCB att det finns en brist på utbildade idag och en risk för viss brist på utbildade år 2035. Tillgången på utbildade bedöms öka med cirka 20 procent under prognosperioden. Ökningen beror främst på att antalet nya utbildade förväntas bli större än antalet som lämnar arbetskraften i pensionsavgångar. Efterfrågan på utbildade inom bygg och anläggning bedöms öka med cirka 40 procent. Det beror på att utbildningsväxlingen på arbetsmarknaden väntas leda till att arbetsgivare i högre grad efterfrågar personer med utbildning inom bygg och anläggning när de nyanställer. Samtidigt väntas byggbranschen i länet växa och arbetskraftsbehovet öka.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på byggtutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Konjunkturen skapar en osäker arbetsmarknad enligt Region Östergötland

Region Östergötland pekar på att det rådande konjunkturläget skapar osäkerhet rörande efterfrågan på arbetskraft inom bygg och anläggning. Inte minst påverkar konjunkturen förutsättningarna för de stora byggprojekt som planeras i länet framöver. Det påverkar i sin tur efterfrågan på utbildade inom bygg och anläggning.

Nationella branschföreträdare bedömer att det kommer bli brist på utbildade framöver

Skolverket har fått tre inspel från nationella branschföreträdare om behovet av utbildade inom bygg och anläggning.⁵³

Byggföretagen instämmer i SCB:s bedömning att det kommer att vara brist på byggtutbildade i många delar av landet fram till 2035. Byggföretagen bedömer att behoven kommer att öka framgent. En faktor som driver en större efterfrågan är att specialiseringen ökar inom byggbranschen. En annan faktor är att flera regioner står inför stora pensionsavgångar framgent.

Även Glasbranschföreningen bedömer att efterfrågan på utbildade med specialkompetens inom glas kommer att öka. Det beror dels på ökad efterfrågan på glasprodukter, dels på att även glasbranschen står inför stora pensionsavgångar inom en tioårsperiod.

Måleribranschen yrkesnämnd ger samma bild av behoven i branschen som övriga branschorganisationer. Måleribranschen yrkesnämnd framhåller att behovet kommer att vara särskilt stort i storstadsregioner. Skälet är att det är i storstadsregionerna som behovet av bostadsbyggande och underhåll är störst.

Både Måleribranschen yrkesnämnd och Byggföretagen anser att utbudet av vilka inriktningar som erbjuds inom bygg och anläggning behöver förbättras. Fler utbildningsplatser för ställningsbyggare, bergarbetare och håltagare efterfrågas, så att hela arbetsmarknadens behov av kompetens säkerställs.

53. Byggföretagen, Glasbranschföreningen och Måleribranschen yrkesnämnd.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁵⁴

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå förväntas vara stora eller mycket stora möjligheter till arbete inom många yrken inom byggområdet år 2026. Undantagen är grovarbetare inom bygg och anläggning samt gruv- och stenbrottsarbetare, där det väntas bli större konkurrens om jobben.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom bygg- och anläggningsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Anläggningsarbetare	Stora möjligheter till arbete
Anläggningsmaskinförare	Stora möjligheter till arbete
Betongarbetare	Mycket stora möjligheter till arbete
Byggnads- och ventilationsplåtslagare	Mycket stora möjligheter till arbete
Golvläggare	Mycket stora möjligheter till arbete
Grovarbetare inom bygg och anläggning	Små till medelstora möjligheter till arbete
Gruv- och stenbrottsarbetare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Murare och plattsättare	Mycket stora möjligheter till arbete
Målare	Mycket stora möjligheter till arbete
Ställningsbyggare	Mycket stora möjligheter till arbete
Takmontör	Mycket stora möjligheter till arbete
Träarbetare och snickare	Mycket stora möjligheter till arbete
Tunnplåtslagare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt hög etableringsgrad efter utbildning inom bygg och anläggning

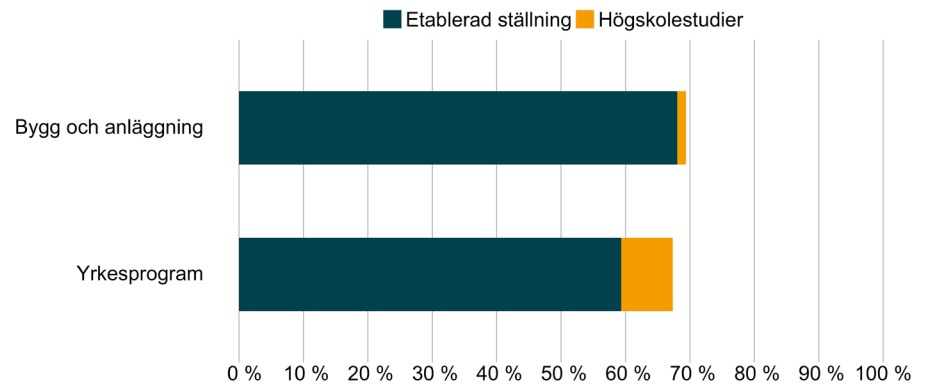
Ungefär 68 procent av eleverna är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning i Östergötland. Etableringsgraden är något lägre i länet jämfört med riket.

Däremot är ungdomar med en examen från bygg- och anläggningsprogrammet i högre grad etablerade än personer från yrkesprogrammen i länet generellt.

Det är en låg andel av ungdomarna som har läst bygg- och anläggningsprogrammet som går vidare till högskolestudier, endast 1 procent.

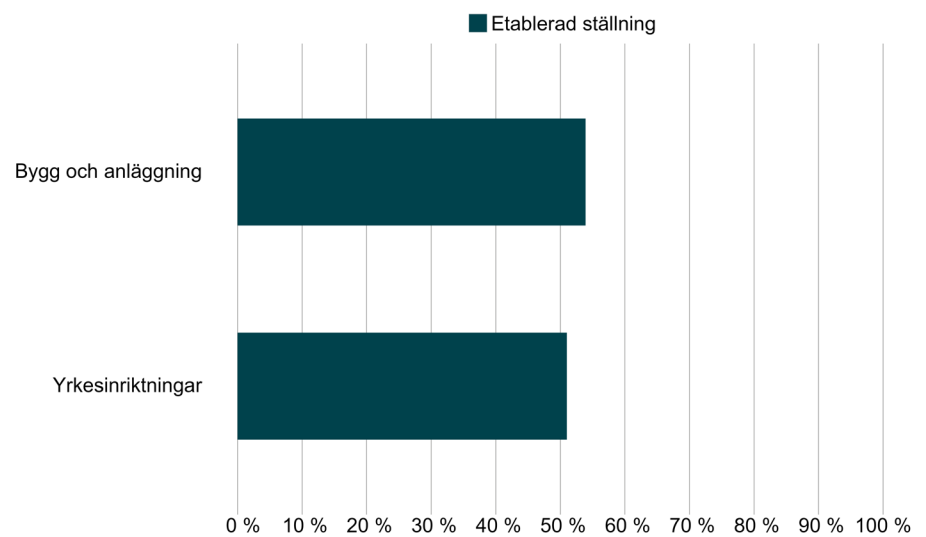
54. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁵⁵

Etableringsgraden bland personer som läst en bygg- och anläggningsutbildning på komvux är högre än den sammantagna för dem med yrkesutbildningar från komvux i Östergötland. Personer med en utbildning i bygg och anläggning från komvux i Östergötland har även en högre etableringsgrad än rikssnittet för personer med samma utbildning.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁵⁶

55. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

56. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken efter en bygg- och anläggningsutbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter en bygg- och anläggningsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁵⁷

Skolform	Yrke	Andel
Bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan	Träarbetare, snickare m.fl.	16 %
	Övrig byggnads- och anläggningsarbetare	7 %
	Målare	6 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	5 %
	Murare m.fl.	4 %
	Anläggningsarbetare	4 %
Bygg- och anläggningsutbildning inom komvux	Övriga byggnads- och anläggningsarbetare	10 %
	Golvläggare	5 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Träarbetare, snickare m.fl.	4 %
	VVS-montör m.fl.	3 %
	Kyl- och värmepumpstekniker m.fl.	3 %
	Målare	3 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	3 %

Källa: SCB

Minskande efterfrågan på bygg- och anläggningsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet utgjorde ungefär 6 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁵⁸

Lsåret 2022/23 var det ungefär 6 procent som sökte till bygg- och anläggningsprogrammet i första hand. Det är något högre än snittet för riket. Andelen förstahandssökande till programmet i länet minskade från cirka 7 procent till 6 procent mellan läsåren 2017/18 och 2022/23. Cirka 82 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män.

I länet var inriktningen mot husbyggnad vanligast med en klar majoritet av eleverna läsåret 2022/23.

759 elever läste bygg- och anläggningsprogrammet i länet läsåret 2022/23

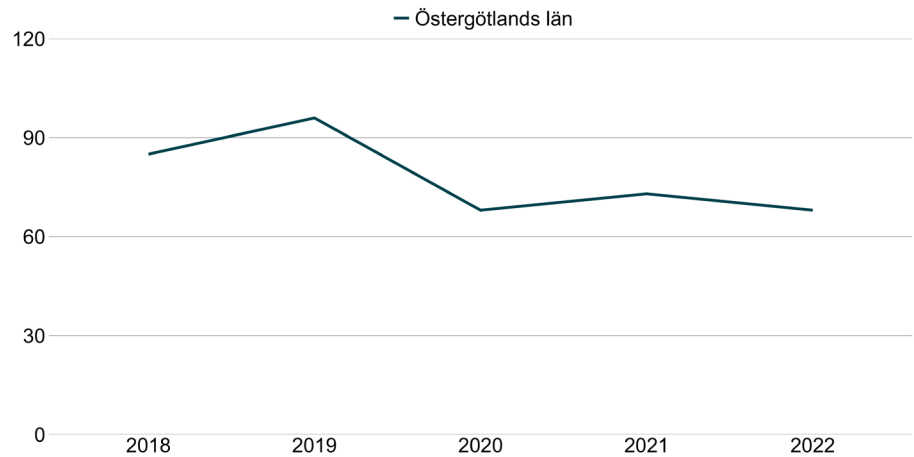
57. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

58. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Minskande antal elever på bygg- och anläggningsutbildningar inom komvux

Antalet elever på utbildning inom bygg och anläggning på komvux har sjunkit sedan 2018. Under 2022 gick 68 elever en sådan utbildning i länet. Detta motsvarar 3 procent av eleverna som går en yrkesutbildning.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom bygg och anläggning inom komvux i länet 2018–2022.

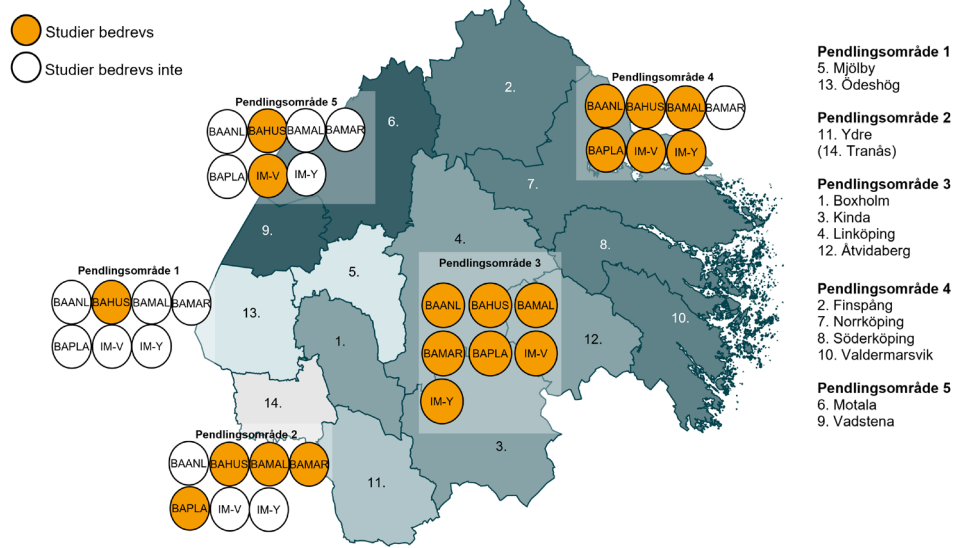
Bygg- och anläggningsutbildning i länet

Det bedrevs utbildning inom samtliga inriktningar på bygg- och anläggningsprogrammet i länet läsåret 2022/23. Husbyggnad är dock den enda inriktning som finns i samtliga pendlingsområden och den enda inriktning som bedrivs inom pendlingsområde 1. Introduktionsprogram mot bygg och anläggning finns i tre av pendlingsområdena, men både yrkesintroduktion och programinriktat val finns enbart i pendlingsområde 3 och 4.

Figur. Utbud av bygg- och anläggningsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁵⁹

Förklaring av förkortningar

- BAANL anläggningsfordon
- BAHUS husbyggnad
- BAMAL måleri
- BAMAR mark och anläggning
- BAPLA plåtslageri
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

Norrköping och Linköping var de kommuner där det fanns elever som läste inom bygg och anläggning på komvux under åren 2020–2022.⁶⁰ År 2021 var det endast en huvudman inom komvux som bedrev sammanhållen yrkesutbildning i form av yrkespaket inom bygg och anläggning.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom bygg och anläggning i länet 2021.⁶¹

Yrkespaket	Huvudman
Betongarbetare	Norrköping

59. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

60. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

61. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

El och energi

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos är det risk för brist på arbetskraft med el-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning i Östergötlands län framöver. Region Östergötland delar denna bild. Berörda branschföreträdare bedömer att det även finns risk för brist på arbetsmarknaden nationellt.

Etableringsgraden efter el- och energiprogrammet i gymnasieskolan är högre än efter många andra yrkesprogram i länet. De vanligaste yrkena bland de som har läst el- och energiprogrammet och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden är installations- och serviceelektriker, maskinställare och maskinoperatörer samt industrielektriker.

Ungdomars efterfrågan på el- och energiprogrammet har varit stabil över tid. Skolverket bedömer att andelen platser på el- och energiprogrammet i gymnasieskolan bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Det finns också skäl att se över vilka av programmets inriktningar eleverna har tillgång till. Läsåret 2022/23 fanns inte inriktningen mot energiteknik någonstans i länet. Dessutom bedömer Region Östergötland att det är för få elever som läser inriktningen mot automation i förhållande till behoven på arbetsmarknaden.

Antalet elever som läser en utbildning inom el och energi inom komvux har ökat jämfört med år 2018. Etableringsgraden är högre efter en utbildning inom el och energi jämfört med efter många andra yrkesutbildningar inom komvux i länet. Vanligaste yrket efter el- och energiutbildning inom komvux, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är installations- och serviceelektriker.

Skolverket bedömer att antalet platser på el- och energiutbildningar inom komvux bör öka.

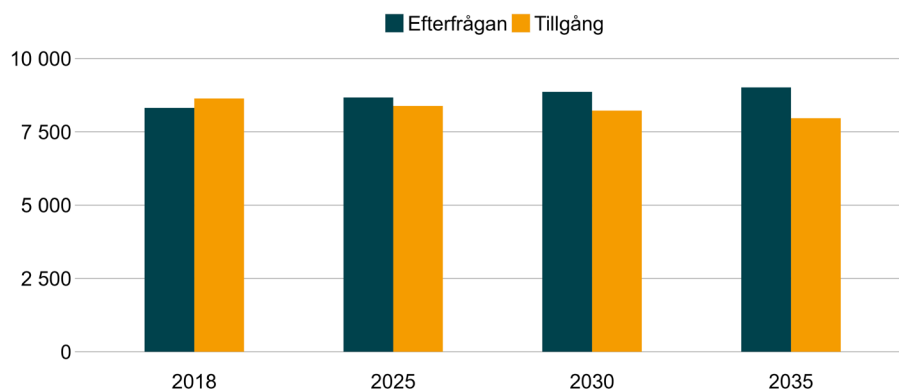
Brist på utbildade på sikt enligt SCB

SCB bedömer arbetsmarknadsläget för personer med el-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning på gymnasial nivå. Detta motsvarar el- och energiprogrammets inriktningar mot automation, elteknik samt dator- och kommunikationsteknik i gymnasieskolan. Inriktningen mot energiteknik ingår SCB:s prognos för utbildningsgruppen VVS, drift, underhåll och energiteknik. Mer information om den prognosen finns i avsnittet om VVS- och fastighetsutbildning.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för viss brist på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik år 2035. För Östergötlands län bedömer SCB att det är brist idag och att det är risk för ökad brist år 2035. Tillgången på utbildade i länet väntas minska på grund av att antalet examinerade beräknas bli mindre än antalet som lämnar arbetskraften eller vidareutbildar sig. Samtidigt väntas efterfrågan på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik öka till följd av ett ökat behov av arbetskraft inom byggbranschen och andra branscher.

Sammantaget bedömer SCB att bristen på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik kommer att öka till 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen delar SCB:s bedömning

Region Östergötland delar SCB:s bedömning och anser att det behövs fler utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik. Behovet är särskilt stort inom it- och telekombranschen som under lång tid har haft svårt att rekrytera rätt kompetens. Regionen konstaterar att kompetensbristen riskerar att hämma teknikutvecklingen och klimatomställningen i länet. Förutom att det finns ett generellt behov av elektriker behövs även fler utbildade till nischade och samhällskritiska yrken såsom distributionselektriker och kyl- och värmepumpstekniker. Regionen framhåller att andelen elever som väljer yrkesutgångar mot industrielektiker och automation är för liten i förhållande till arbetsmarknadens behov.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en risk för omfattande brist på utbildade

Skolverket har fått inspel från sju nationella branschföreträdare kring kompetensbehovet av utbildade inom el och energi.⁶² Alla organisationer som har lämnat inspel delar SCB:s bedömning att det finns risk för brist på utbildade inom el och energi framgent.

62. Sveriges Järnvägsentreprenörer, Service- och kommunikationsfacket (Seko), Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna, Livsmedelsföretagen, Svensk Elektronik, Installatörsföretagen.

Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna och Livsmedelsföretagen anser att bristen riskerar att bli särskilt stor och kritisk i fråga om utbildade inom automationsteknik, installation och elteknik. Teknikföretagen och Industriarbetsgivarna anser att SCB:s prognos underskattar behovet av kompetens genom att inte fullt ut ta höjd för kompetensbristen på arbetsmarknaden i dag och ökade behov framgent. Anledningen är teknikskiften tillsammans med omfattande pensionsavgångar inom industrin. Elektrifieringen av industrin leder till att elkunskaper behövs i både större omfattning och inom fler områden. Även Installatörsföretagen anser att SCB:s prognos blir missvisande eftersom de inte beskriver behoven för varje inriktning för sig. Inom installationsbranschen rekryteras personer huvudsakligen från inriktningarna elteknik och automation.

Livsmedelsföretagen konstaterar att livsmedelsföretag anger kompetensbrist som sitt största investeringshinder. Många företag vill växa men kan inte på grund av att det saknas personal att rekrytera. Livsmedelsföretagen anser att det försvårar mycket för livsmedelsbranschen att inriktningen mot automation erbjuds i så få kommuner.

Även Svensk Elektronik anser att det finns en stor obalans mellan utbudet av utbildning inom el och energi och industrins behov av kompetens. Svensk Elektronik framhåller att elektronik och elektroniksystem utgör allt större och viktigare delar i många olika produkter och system. Det gör att behovet av kompetens uppstår i fler branscher och ökat i omfattning. Svensk Elektronik menar också att det behövs fler elektronikrelaterade kurser inom komvux.

Sveriges Järnvägsentreprenörer framhåller att det finns ett stort behov av personer som har läst programfördjupningen mot järnväg inom el och energi-programmet. Sveriges Järnvägsentreprenörer menar också att programinriktningen erbjuds av mycket få huvudmän, vilket är ett skäl till att det är så få som utbildas.

Service- och kommunikationsfacket (Seko) lyfter att det saknas distributions-elektriker och kraftvärmetekniker i tillräcklig omfattning.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁶³

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas finnas stora eller mycket stora möjligheter till arbete år 2026 för flera yrken inom el- och energiområdet.

63. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

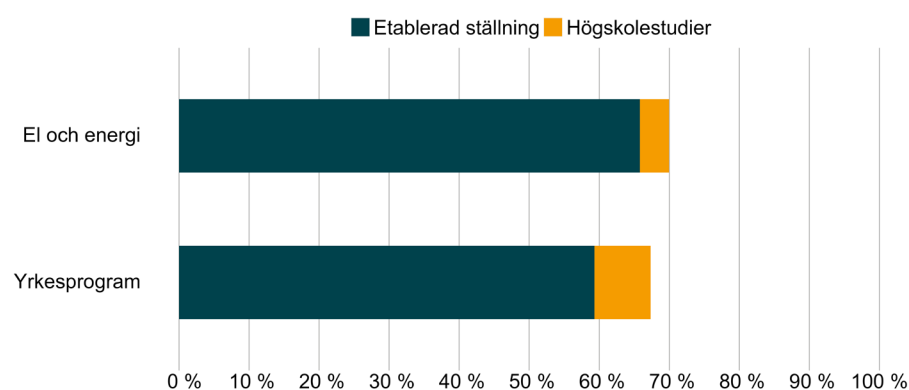
Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom el- och energiområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Distributionselektriker	Stora möjligheter till arbete
Drifttekniker vid värme- och vattenverk	Stora möjligheter till arbete
Elektronikreparatör och kommunikationselektriker	Stora möjligheter till arbete
Industrielektriker	Stora möjligheter till arbete
Installations- och serviceelektriker	Mycket stora möjligheter till arbete
Supporttekniker inom it	Mycket stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

God etablering efter utbildning inom el och energi

Cirka 66 procent av personerna som läst el- och energiprogrammet är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad utbildning i Östergötland. Det är en något högre etableringsgrad jämfört med andra yrkesprogram. Andelen som fortsätter med högskolestudier är dock lägre bland utbildade inom el och energi än för yrkesprogrammen generellt. Det är en ungefär lika stor andel som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier i Östergötland som i riket i stort.

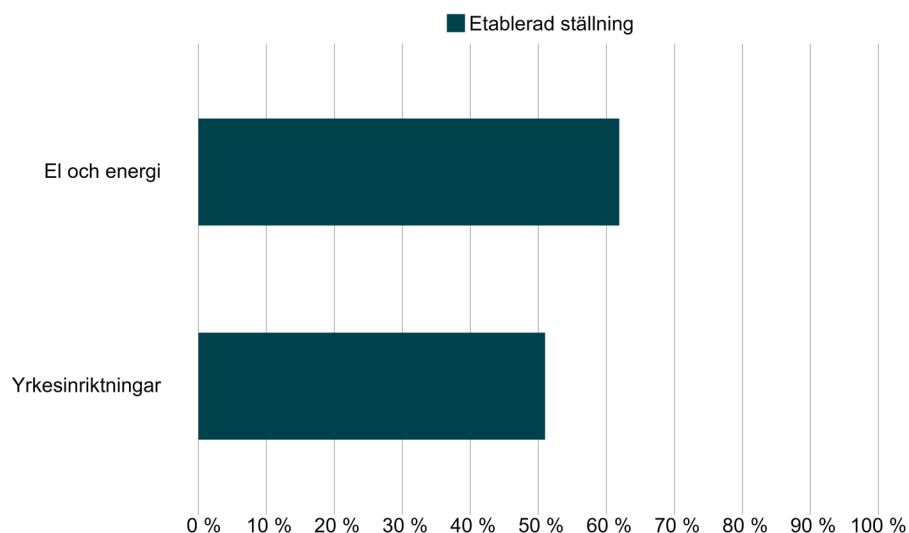
Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁶⁴

Över 60 procent av dem som läst el och energi inom komvux i Östergötland är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Det är en högre etableringsgrad än för alla yrkesinriktningar på komvux i länet sammantaget.

Etableringsgraden bland personer som läst el- och energiutbildning inom komvux är något högre i Östergötland jämfört med i riket.

64. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁶⁵

Installations- och serviceelektriker är de vanligaste yrkena bland utbildade inom el och energi

Tabell. De vanligaste yrkena efter en el- och energiutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁶⁶

Skolform	Yrke	Andel
El- och energiprogrammet i gymnasieskolan	Installations- och serviceelektriker	32 %
	Maskininställare och maskinoperatörer	5 %
	Industrielektiker	4 %
	Kundtjänstpersonal	3 %
	Lager- och terminalpersonal	3 %
	Montörer, elektrisk och elektronisk	3 %
	Supporttekniker, IT	3 %
El- och energiutbildning inom komvux	Installations- och serviceelektriker	42 %
	Mjukvaru- och systemutvecklare m.fl.	7 %

Källa: SCB

65. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

66. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

725 elever läste el- och energi-programmet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på el- och energiprogrammet

El- och energiprogrammet utgjorde cirka 5 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁶⁷

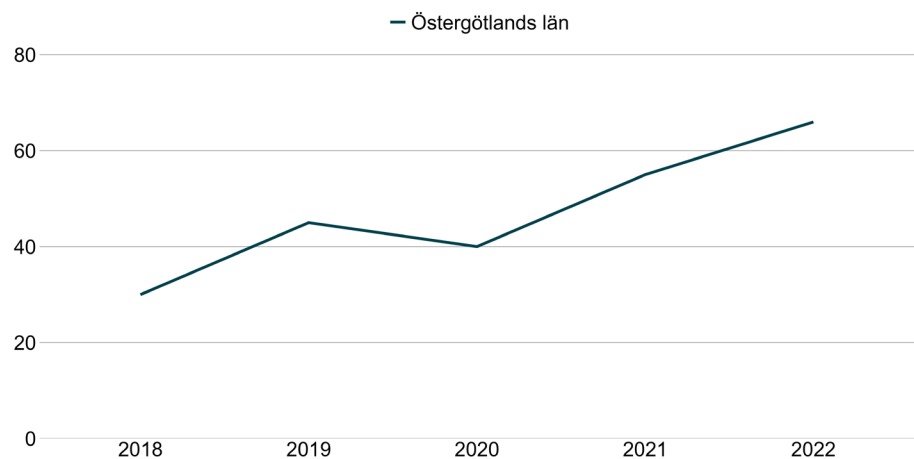
Lsåret 2022/23 var det ungefär 5 procent som sökte till el- och energi-programmet i första hand. Det är på samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande till programmet i länet låg på samma nivå 2017/18–2022/23.

Cirka 95 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var elteknik följt av dator- och kommunikationsteknik.

Ökande antal elever på el- och energiutbildningar inom komvux

Antalet elever på el- och energiutbildningar inom komvux har ökat sedan 2018. År 2022 läste 66 elever en el- och energiutbildning vilket var cirka 3 procent av eleverna som läste en yrkesutbildning inom komvux i länet.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom el och energi inom komvux i länet 2018–2022.

67. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

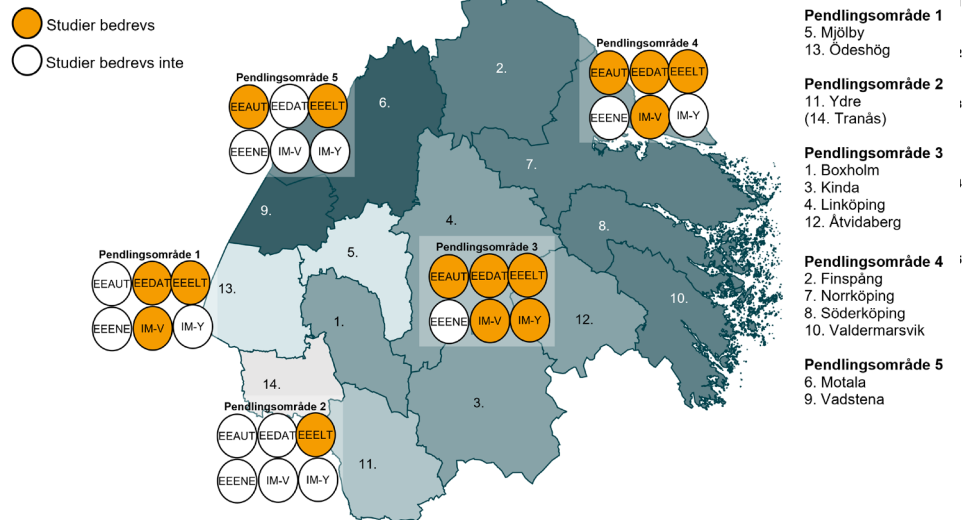
El- och energiutbildning i länet

Alla inriktningar inom el- och energiprogrammet finns i Östergötlands läns sammantagna utbud. Elteknik är dock den enda som finns i alla pendlingsområden. Introduktionsprogram mot el- och energiprogrammet finns i tre av pendlingsområdena, och yrkesintroduktion endast i område 3.

Figur. Utbud av el- och energiprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁶⁸

Förklaring av förkortningar

EEAUT	automation
EEDAT	dator- och kommunikationsteknik
EEELT	elteknik
EEENE	energiteknik
IM-V	programriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Norrköping och Linköping var de kommuner där det fanns elever som läste inom el och energi på komvux under åren 2020–2022, Hagfors.⁶⁹ För huvudmän inom komvux har ingen sammanhållen yrkesutbildning inom el och energi rapporterats in för år 2021.⁷⁰

68. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

69. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020-2022.

70. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Fordon och transport

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos är det risk för brist på fordonsutbildade i Östergötlands län, samtidigt som det finns risk för överskott på utbildade inom transport. Region Östergötland delar inte denna bild utan bedömer att det finns ett stort behov av både fordons- och transportutbildade. Berörda branschföreträdare menar att det på den nationella arbetsmarknaden finns risk för brist på både fordons- och transportutbildade.

Etableringsgraden efter fordons- och transportprogrammet är hög jämfört med flera andra yrkesprogram i länet. Det är också en jämförelsevis hög andel av de utbildade som arbetar i ett yrke som matchar utbildningsbakgrunden. De vanligaste yrkena efter fordons- och transportprogrammet, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är lastbilsförare, motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer samt lager – och terminalpersonal. Det tyder på att arbetsgivare efterfrågar arbetskraft som läst fordons- och transportprogrammet.

Ungdomars efterfrågan på fordons- och transportprogrammet i gymnasieskolan har ökat jämfört med år 2018. Eftersom SCB bedömer att det finns risk för brist på fordonsutbildade och överskott på transportutbildade anser Skolverket att andelen platser på fordons- och transportprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Platser bör omorganiseras från transport- till fordonsinriktningar inom programmet, för att utbudet bättre ska motsvara behoven på arbetsmarknaden. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Inom komvux har antalet elever på fordons- och transportutbildningar ökat något jämfört med år 2018. Etableringsgraden är högre efter en utbildning inom fordon- och transport än efter många andra yrkesutbildningar inom komvux. Matchningen mellan utbildning och yrke är också relativt god. Bland de som läst fordons- och transportutbildning inom komvux, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar 23 procent som buss- och spårvagnsförare och 17 procent som lastbilsförare.

Eftersom det finns risk för brist på utbildade framöver bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom fordon och transport på komvux bör öka. Eftersom risken för brist främst rör fordonsutbildade bedömer Skolverket att platser bör omorganiseras från utbildningar inom fordon till utbildningar inom transport.

Risk för fortsatt brist på fordonsutbildade på sikt enligt SCB

SCB gör separata arbetsmarknadsprognoser för utbildningsgrupperna fordon respektive transport.

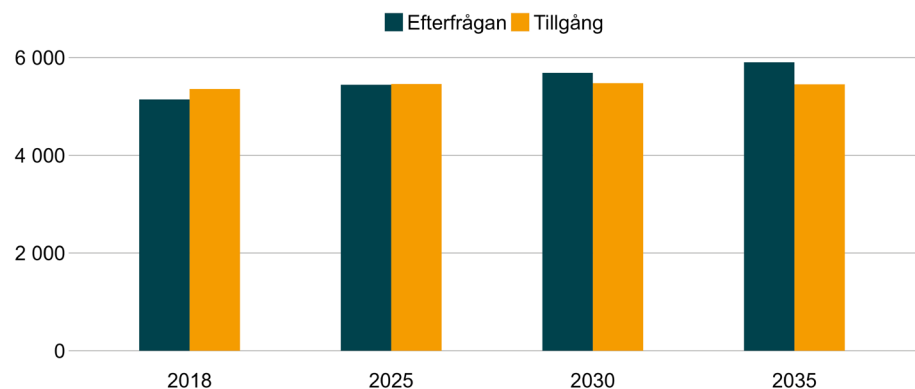
Utbildningsgruppen fordonsutbildade omfattar personer som har läst fordons- och transportprogrammets inriktningar karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil. De nationella yrkespaketen på komvux är lastbilmekaniker, maskinmekaniker, personbilmekaniker, reservdelsspecialist lätta fordon och reservdelsspecialist tunga fordon.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för stor brist på fordonsutbildade 2035.

Östergötlands län har brist på utbildade inom fordon vid prognosperiodens början. Tillgången på utbildade inom fordon bedöms bli oförändrad samtidigt som efterfrågan ökar. Den ökade efterfrågan kommer från utbildningsväxling och ökad efterfrågan inom handel och service för motorfordon.

Sammantaget bedömer SCB att dagens brist kommer att bestå under prognosperioden.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på fordonsutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen delar SCB:s bedömning

Fordonsbranschen är en stark bransch i länet och Region Östergötland tillägger att tekniker och mekaniker är yrkesgrupperna som det är störst behov av.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av fordonsutbildade

En nationell branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av fordonsutbildade, Sveriges Fordonsverkstädernas Förening (SFVF).

SFVF delar bilden av att det finns ett stort behov av fordonsutbildade fram till år 2035. SFVF lyfter också att ytterligare en aspekt är att det pågår en stor omställning i fordonsbranschen. Omställningen gör att många yrkesverksamma kommer att behöva kompetensutveckla sig för att möta förändrade kompetensbehov i branschen.

Risk för stort överskott på transportutbildade på sikt enligt SCB

SCB gör separata arbetsmarknadsprognoser för utbildningsgrupperna fordon respektive transport.

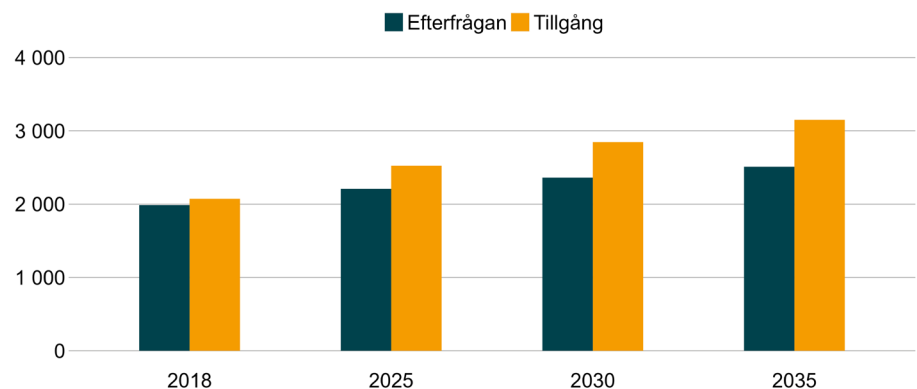
Utbildningsgruppen transportutbildade omfattar personer som har läst fordons- och transportprogrammets inriktning transport. De nationella yrkespaketen på komvux är yrkesförare godstransport (C och CE) och yrkesförare persontransport.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för överskott på transportutbildade 2035.

SCB bedömer att Östergötlands län har en brist på arbetskraft inom transportyrken vid prognosperiodens början. Denna brist prognoseras övergå till överskott framgent. Länets tillgång på utbildade inom transport beräknas öka med cirka 50 procent. Samtidigt väntas efterfrågan endast öka med 25 procent. Tillgången på utbildade kommer att öka av flera orsaker. Fler kommer att utbildas än antalet som beräknas lämna arbetskraften. Tillgången ökar också på grund av att fler personer med dessa utbildningar väntas flytta in till länet.

Sammantaget bedömer SCB att det kommer att råda överskott på utbildade inom transport till 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på transportutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen lyfter en brist på arbetskraft i dag

Region Östergötland rapporterar att det i dag är brist på yrkesförare i länet och att en stor del av arbetskraften som finns i dag närmar sig pensionsåldern.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av transportutbildade

Tre nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av transportutbildade.⁷¹ Transportföretagen framhåller att statistiken som ligger till grund för SCB:s prognos inte speglar det korrekta antalet yrkesverksamma i transportsektorn. Transportföretagen anser därför att SCB:s prognos underskattar hur behovet av transportutbildade kommer att utvecklas framåt. Transportföretagens bedömning är att behovet av utbildade kommer att vara långt mycket större än vad SCB:s prognos visar.

Kommunal ser ett stort behov av buss- och spårvagnsförare nu och framåt. Pågående generationsskifte bland bussförare tillsammans med att kollektivtrafiken växer gör att efterfrågan på buss- och spårvagnsförare kommer att fortsätta vara hög. Kommunal bedömer att rekryteringsbehovet är störst i storstadsregionerna Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Kommunal anser att det behövs fler elever som läser en utbildning inom fordon och transport och fler som väljer att läsa programfördjupningskurser i ämnet persontransporter (som ger behörighet till D-körkort).

Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) anser att det finns brister i både SCB:s och Arbetsförmedlingens prognoser. TYA menar, precis som övriga branschföreträdare, att kompetensbehoven är större än vad prognoserna visar.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁷²

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara varierad konkurrens om arbete inom flera yrken inom fordons- och transportområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom fordons- och transportområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Buss- och spårvagnsförare	Mycket stora möjligheter till arbete
Lager- och terminalpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Lastbilsförare	Stora möjligheter till arbete
Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatör	Mycket stora möjligheter till arbete
Taxiförare	Mycket stora möjligheter till arbete
Truckförare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

71. Kommunal, Transportföretagen och Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA).

72. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

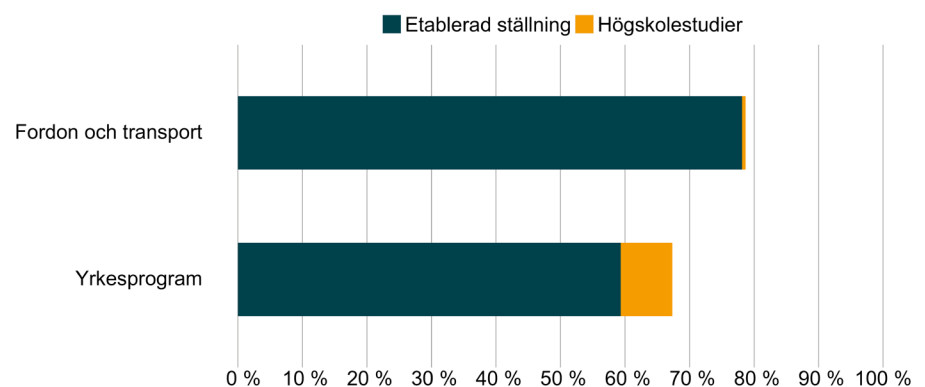
Hög etableringsgrad efter utbildning inom fordon och transport

Cirka 78 procent av personerna som har läst en utbildning inom fordon och transport i Östergötland är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning. Detta är något högre etableringsgrad än rikssnittet för dem med en examen från fordons- och transportprogrammet.

Etableringsgraden för fordons- och transportprogrammet i länet är högre än för yrkesprogrammen i länet generellt.

Fordons- och transportprogrammet utmärker sig med en låg andel som går vidare till högskolestudier, endast 1 procent.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁷³

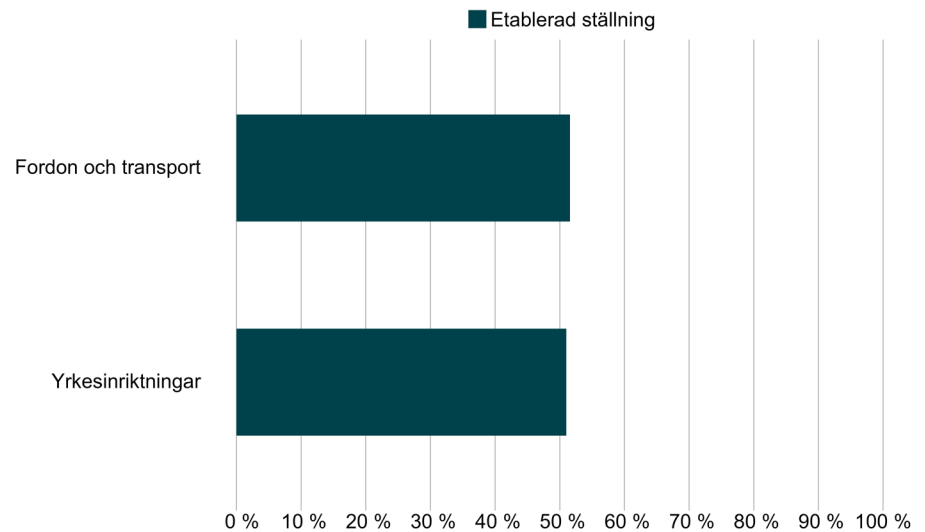

Strax över 50 procent av personerna som har läst en fordons- och transportutbildning inom komvux är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Det är en något högre grad av etablering än den sammantagna etableringsgraden för personer med en yrkesutbildning från komvux i Östergötland.

Etableringsgraden för personer efter en utbildning inom fordon och transport på komvux ligger på samma nivå som för riket.

73. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁷⁴

Vanligaste yrken efter en fordons- och transportutbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter en fordons- och transportutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet⁷⁵

Skolform	Yrke	Andel
Fordons- och transportprogrammet i gymnasieskolan	Lastbilsförare m.fl.	27 %
	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	17 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	2 %
	Lackerare och industrimålare	2 %
	Montörer, metall-, gummi- och plastprodukter	2 %
Fordons- och transportutbildning inom komvux	Buss- och spårvagnsförare	23 %
	Lastbilsförare m.fl.	17 %
	Renhållnings- och återvinningsarbetare	4 %
	Lager- och terminalpersonal	3 %
	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	2 %

Källa: SCB

74. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

75. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

573 elever läste fordons- och transportprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Andelen ungdomar som väljer fordons- och transportprogrammet ökar

Fordons- och transportprogrammet utgjorde cirka 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁷⁶

Lsåret 2022/23 var det ungefär 6 procent som sökte till fordons- och transportprogrammet i första hand. Det är något högre än snittet för riket som ligger på 5 procent. I länet ökade andelen förstahandssökande till programmet från cirka 5 procent till 6 procent läsåren 2017/18–2022/23.

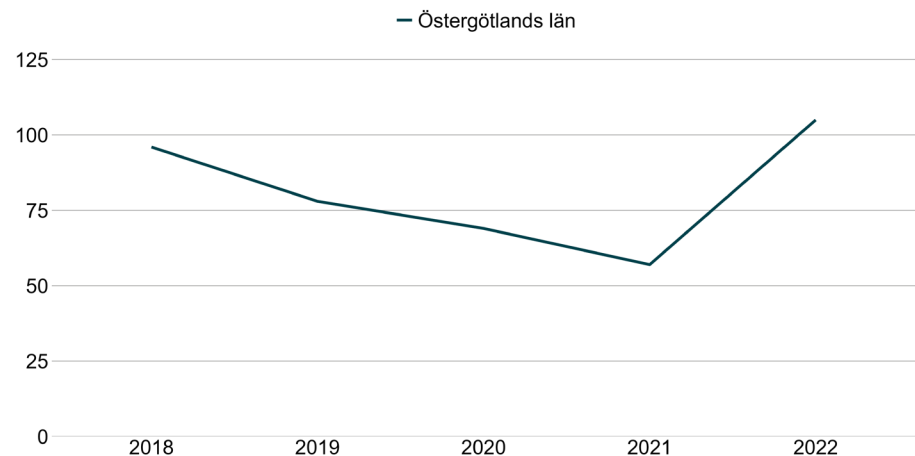
Det är fler män än kvinnor som söker fordons- och transportprogrammet, och cirka 75 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var transport följt av personbil.

Ökande antal elever på fordons- och transportutbildningar inom komvux

Eftersom komvux är kursbaserat kan fordons- och transportutbildningar läsas både som en sammanhållen utbildning i ett nationellt eller regionalt yrkespaket, eller genom att en elev själv söker till enstaka kurser. Detta gäller dock inte för yrkesförarutbildningar för buss och lastbil som leder till yrkeskompetensbevis (YKB), dessa måste läsas som sammanhållna yrkesutbildningar.

Antalet elever som läst fordons- och transportutbildning inom komvux ökade mellan 2021 och 2022, då en nedåtgående trend sedan 2018 bröts. År 2022 läste 105 elever fordon- och transportutbildning på komvux. Det är 5 procent av eleverna som läst en yrkesutbildning inom komvux i länet.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom fordon och transport inom komvux i länet 2018–2022.

76. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

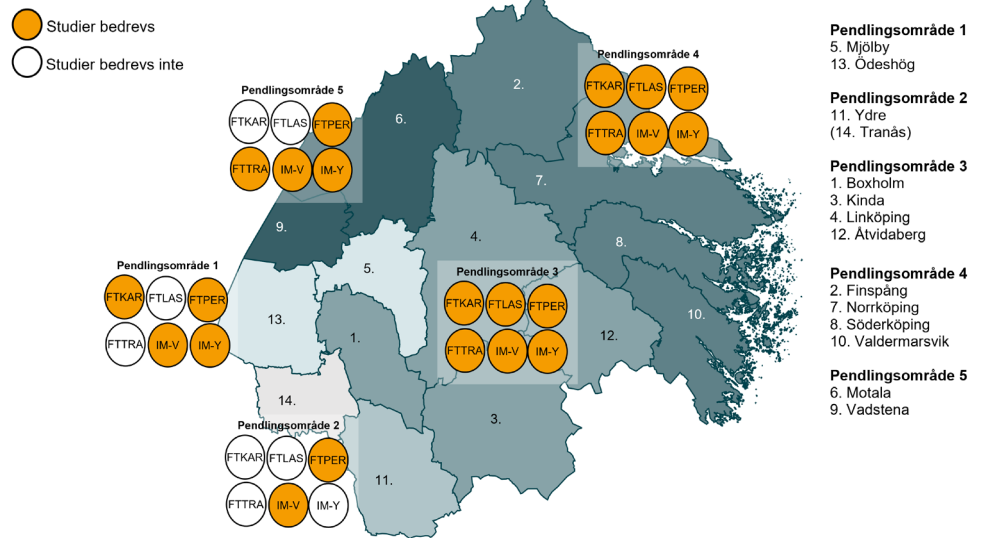
Fordons- och transportutbildning i länet

Tillgången på fordons- och transportutbildning varierar mellan de olika pendlingsområdena läsåret 2022/23. Pendlingsområde 2 utmärker sig med att enbart bedriva inriktningen personbil. Introduktionsprogram mot fordons- och transportprogrammet finns i alla pendlingsområden.

Figur. Utbud av fordons- och transportprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23⁷⁷

Förklaring av förkortningar

- FTKAR karosseri och lackering
- FTLAS lastbil och mobila maskiner
- FTPER personbil
- FTTRA transport
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

Mjölby, Norrköping och Linköping var de kommuner där det fanns elever som läste inom fordon och transport på komvux under åren 2020–2022.⁷⁸ För huvudmän inom komvux som bedrev sammanhållen yrkesutbildning under år 2021 var yrkespaketerna yrkesförare godstransport och persontransport de yrkespaket som huvudmännen har rapporterat in.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom fordon och transport i länet 2021.⁷⁹

Yrkespaket	Huvudman
Yrkesförare godstransport 1 & 2	Linköping, Norrköping
Yrkesförare persontransport	Linköping, Norrköping

77. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

78. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

79. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Försäljning och service

Försäljnings- och serviceprogrammet ersatte handels- och administrationsprogrammet i juli 2022. Det innebär att examensmål och programstruktur för gymnasieskolans program har förändrats. Dessutom har de nationella yrkespaketen inom handel och administration inom komvux ersatts av nya yrkespaket inom försäljning och service.

Delar av den statistik Skolverket använder i underlaget baseras på personer som har läst handels- och administrationsprogrammet eller handels- och administrationsutbildningar inom komvux. Därför förekommer både den gamla och den nya utbildningen i planeringsunderlaget.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

En del av statistiken som Skolverket baserar sina bedömningar på omfattar elever från handels- och administrationsprogrammet i gymnasieskolan och handels- och administrationsutbildningar inom komvux. Eftersom försäljning och service är ett nytt program finns det ingen statistik över till exempel etableringsgrad eller vanligaste yrken efter utbildningen. Mot bakgrund av detta finns en viss osäkerhet i Skolverkets bedömningar av försäljnings- och serviceutbildningar. Skolverket avser att följa hur det framöver går för eleverna som läser de nya utbildningarna.

Enligt SCB:s prognos kommer arbetsmarknadsläget vara relativt balanserat för utbildade inom handel och administration i Östergötlands län år 2035. Nationella branschföreträdare anser att SCB:s prognos underskattar behovet av utbildade från försäljnings- och serviceprogrammet eftersom den baseras på handels- och administrationsprogrammet. Det betyder att det inte omfattar alla relevanta yrkesgrupper.

Etableringsgraden är något högre efter handels- och administrationsprogrammet än efter flera andra yrkesprogram i länet. Matchningen mellan utbildningen och vanligaste yrke är lägre än snittet för samtliga utbildningsgrupper. Av personerna som gått handels- och administrationsprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar 42 procent som butikssäljare inom fackhandel eller dagligvaror. Därefter är barnskötare, lager- och terminalpersonal samt vårdbiträde de vanligaste yrkena. Andelen förstahandssökande till programmet har varit stabil över tid. Skolverket bedömer att andelen platser på försäljnings- och serviceprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Antalet elever som läser en utbildning inom handel och administration respektive försäljning och service inom komvux har minskat jämfört med 2018. Etableringsgraden efter utbildning inom handel och administration är lägre än efter många andra yrkesutbildningar i länet. De vanligaste yrkena efter handels- och administrationsutbildning inom komvux, bland de som har en etablerad eller

osäker ställning på arbetsmarknaden, är löne- och personaladministratörer, kundtjänstpersonal samt undersköterska. Av de som arbetar efter avslutad utbildning inom handel och administration är det en låg andel som arbetar inom ett yrke som matchar utbildningsbakgrunden.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser på försäljnings- och serviceutbildningar inom komvux bör minska mot bakgrund av att det finns andra områden på arbetsmarknaden där behovet av utbildade är större.

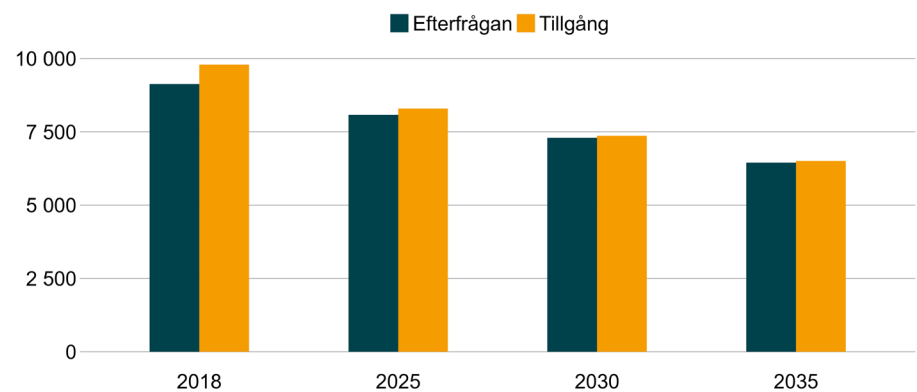
Balanserat arbetsmarknadsläge för handels- och administrationsutbildade på sikt enligt SCB

På nationell nivå bedömer SCB att det kommer bli en minskad tillgång och efterfrågan på handels- och administrationsutbildade år 2035.

Även i Östergötland väntas arbetsmarknadsläget vara relativt balanserat år 2035. SCB bedömer att både tillgången och efterfrågan på utbildade inom försäljning och service kommer att minska under prognosperioden. Efterfrågan bedöms minska på grund av ökade krav på eftergymnasial utbildning inom de yrken som är vanliga att arbeta med efter en gymnasieexamen.

Sammantaget bedömer SCB att det kommer vara en balans mellan tillgång och efterfrågan på utbildade inom försäljning och service i Östergötlands län 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på handels- och administrationsutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen lyfter branschernas perspektiv

Region Östergötland lyfter att det rekryteras många från andra utbildningar till yrken som försäljnings- och serviceutbildningarna är inriktade mot. En förhoppning är att det nya programmet försäljning och service som ersätter handels- och administrationsprogrammet kan stärka elevernas konkurrenskraft när de går ut i arbetslivet.

Nationella branschföreträdare anser att antalet utbildningsplatser inte motsvarar branschens behov

Två nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av utbildade inom försäljning och service.⁸⁰

Handelsrådet konstaterar att eftersom SCB:s prognos utgår från det tidigare gymnasieprogrammet (handel och administration) utgörs utbildningsgruppen av både personer inom handelsyrken och inom generella administrativa yrken. Samtidigt omfattas inte stora yrkesgrupper som lager- och terminalarbetare av analysen, vilka också är relevanta yrkesspår för personer med försäljnings- och serviceutbildning. Handeln rekryterar brett från flera olika yrkesprogram och personer med studieförberedande utbildning och Handelsrådet anser därför att prognosen för en utbildningsgrupp inte ger hela bilden av handelns samlade kompetensbehov. Handelsrådets bedömning är att antalet utbildningsplatser som finns inom försäljning och service i dag inte motsvarar branschens behov av utbildad personal fram till år 2035.

Handelsanställdas förbund instämmer i Handelsrådets synpunkter.

Små till medelstora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁸¹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå är små till medelstora möjligheter till arbete inom flera yrken inom handels- och administrationsområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom handels- och administrationsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Administratör och sekreterare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Butikssäljare inom fack- eller daglighandel	Små till medelstora möjligheter till arbete
Ekonomiassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Företagssäljare	Stora möjligheter till arbete
Inköps- och orderassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Kundtjänstpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Lager- och terminalpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Löne- och personaladministratör	Små till medelstora möjligheter till arbete
Marknads- och försäljningsassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

^{80.} Handelsrådet och Handelsanställdas förbund.

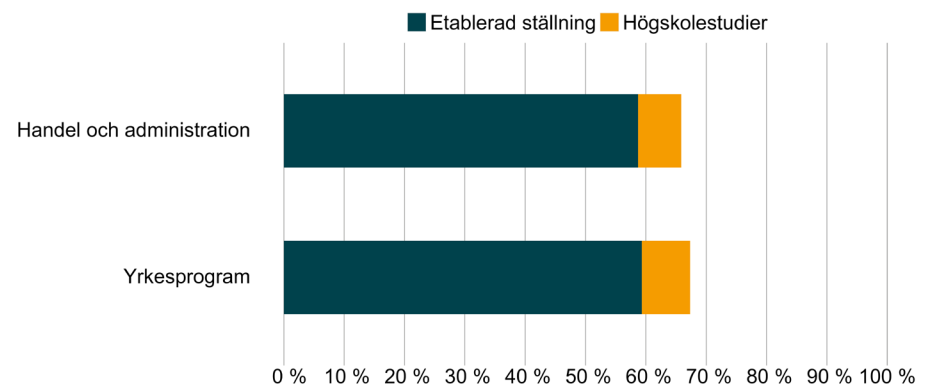
^{81.} Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom handel och administration

Ungefär 59 procent av personerna som har läst handels- och administrationsprogrammet i Östergötland är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad utbildning. Etableringsgraden för ungdomarna med examen inom handel och administration är något högre i länet än snittet för riket.

Handels- och administrationsprogrammet har en marginellt lägre etableringsgrad än yrkesprogrammen sammantaget i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁸²

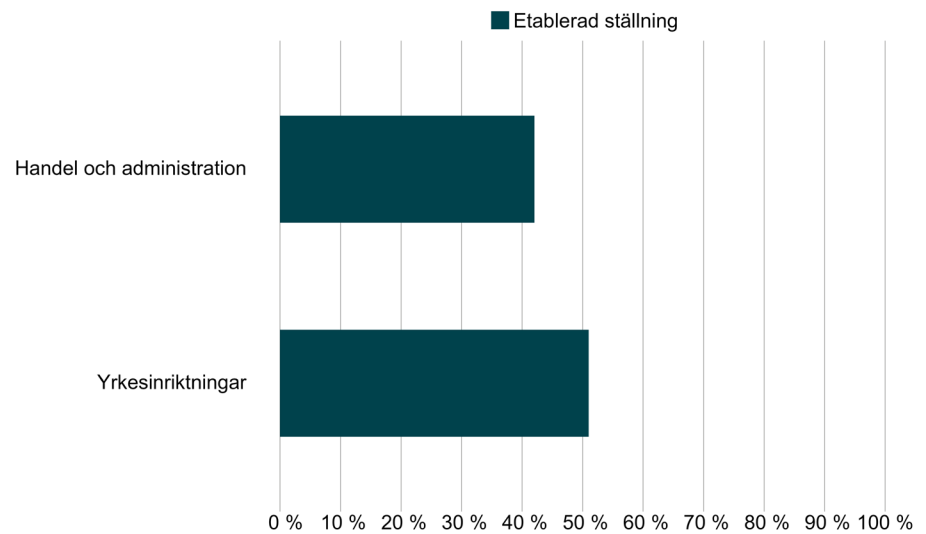

Strax över 40 procent av personerna som har läst en handels- och administrationsutbildning inom kommunal vuxenutbildning i länet är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Det är en lägre andel än den sammantagna etableringsgraden för personer med yrkesutbildningar från komvux i länet.

Etableringsgraden för personer med en handels- och administrationsutbildning från komvux är lägre i Östergötland än snittet för riket.

82. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁸³

Vanligaste yrken efter en handels- och administrationsutbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter en handels- och administrationsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁸⁴

Skolform	Yrke	Andel
Handels- och administrationsprogrammet i gymnasieskolan	Butiksäljare, fackhandel	26 %
	Butiksäljare, dagligvaror	16 %
	Barnskötare	5 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Vårdbiträden	3 %
Handels- och administrationsutbildning inom komvux	Löne- och personaladministratörer	11 %
	Kundtjänstpersonal	6 %
	Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	5 %
	Övrig kontorsassistenter och sekreterare	4 %
	Chefssekreterare och vd-assistenter m.fl	3 %
	Lager- och terminalpersonal	3 %
	Butiksäljare, fackhandel	3 %
	Maskiniställare och maskinoperatörer, metallarbete	3 %

Källa: SCB

^{83.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{84.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

611 elever läste på handel- och administrationsprogrammet eller försäljnings- och serviceprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på försäljnings- och serviceprogrammet

Försäljning- och serviceprogrammet utgjorde ungefär 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁸⁵

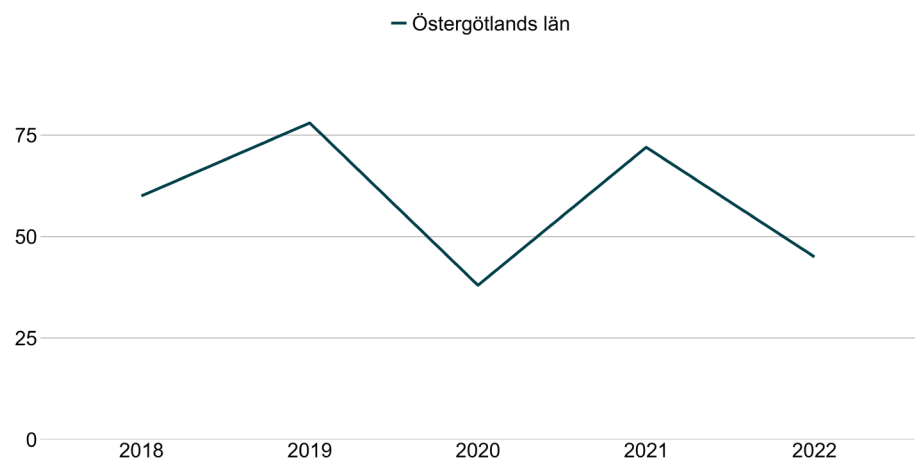
Lsåret 2022/23 var det ungefär 5 procent som sökte till programmet i första hand. Det är något högre än snittet för riket som ligger på 3 procent. Andelen förstahandssökande till försäljnings- och serviceprogrammet respektive handels- och administrationsprogrammet har legat på samma nivå läsåren 2017/18–2022/23.⁸⁶ Det är något fler kvinnor som söker till programmet, och 60 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

Försäljnings- och serviceprogrammet har inga inriktningar. Handels- och administrationsprogrammet hade två inriktningar: administrativ service och handel och service..

Minskande antal elever på försäljnings- och serviceutbildningar inom komvux

Antalet elever som har läst en försäljnings- och service eller handel- och administrationsutbildning på komvux i länet har varierat sedan 2018, med en minskning mellan 2021 och 2022. År 2022 var det 45 elever som läste en utbildning inom försäljning och service på komvux i länet. Det är 2 procent av eleverna som läste en yrkesinriktad utbildning.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom handel och administration eller försäljning och service inom komvux i länet 2018–2022.

⁸⁵. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

⁸⁶. Fram till läsåret 2022/23 gäller uppgifterna det tidigare handels- och administrationsprogrammet.

Försäljnings- och serviceutbildning i länet

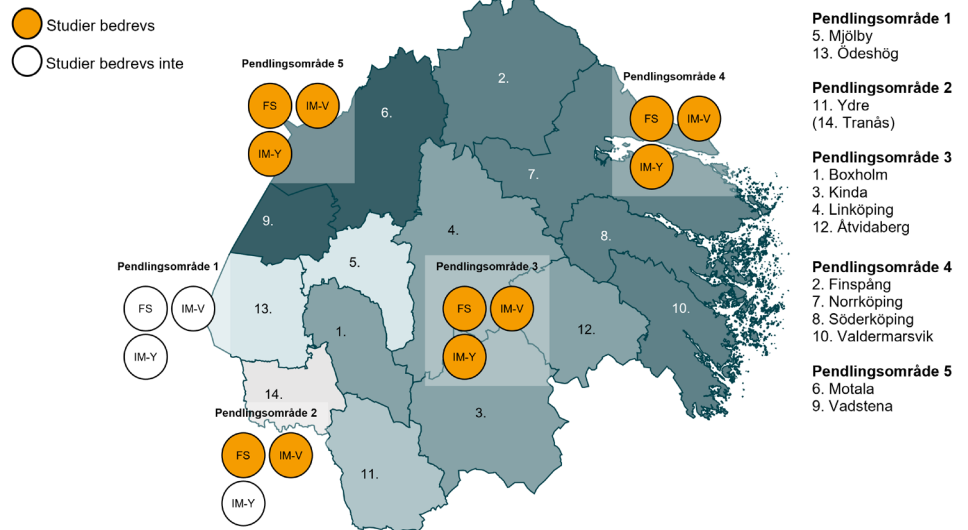
Försäljnings och serviceprogrammet saknades inom pendlingsområde 1, men fanns i de övriga av länets pendlingsområden läsåret 2022/23. Båda introduktionsprogrammen fanns i pendlingsområde 3, 4 och 5. Pendlingsområde 2 hade enbart programinriktat val.

Figur. Utbud av försäljnings- och serviceprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁸⁷

Förklaring av förkortningar

FS försäljnings- och serviceprogrammet*
 IM-V programinriktat val
 IM-Y yrkesintroduktion

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammets två inriktningar, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

Motala, Norrköping och Linköping var de kommuner där det fanns elever som läste inom försäljning och service eller handel och administration åren 2020–2022.⁸⁸

En huvudman bedrev sammanhållen yrkesutbildning i form av yrkespaket på komvux under år 2021. Sedan 1 juli 2022 har de nationella yrkespaketen inom handel och administration utgått till förmån för tio nya nationella yrkespaket inom försäljning och service.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom handel och administration i länet 2021.⁸⁹

Yrkespaket	Huvudman
Administratör	Finspång
Ekonomi- och redovisningsassistent	Finspång
HR-assistent	Finspång

87. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

88. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

89. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Hantverk

Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Programmet motsvarar dagens inriktning frisör, barberare och hår- och makeupstylist på hantverksprogrammet. De övriga inriktningarna inom hantverksprogrammet, finsnickeri, florist, textil design och övriga hantverk, har möjlighet att efter godkänd ansökan bedrivs som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

I dag läser nio av tio elever på hantverksprogrammet i Sverige inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist eller de äldre inriktningarna frisör eller yrkesutgången hår- och makeupstylist inom inriktningen övriga hantverk.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Hantverksprogrammet upphör och frisör- och stylistprogrammet införs år 2025. Inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist omfattade 90 procent av hantverksprogrammets elever i Sverige läsåret 2022/23. De nationella yrkespaketen inom frisör och barberare utgjorde tillsammans med regionala yrkespaket inom bland annat hår- och makeupstylist en majoritet av de yrkespaket inom hantverk som bedrevs inom komvux år 2021. Skolverket anser därför att bedömningarna gällande utbildningsplatser på hantverksprogrammet och hantverksutbildningar inom komvux kan överföras på planering och dimensionering av frisör- och stylistprogrammet samt motsvarande utbildning inom komvux. För de övriga fyra inriktningarna gör Skolverket ingen bedömning.

SCB gör ingen prognos avseende arbetsmarknadsläget för hantverksutbildade. Enligt Region Östergötland kommer arbetsmarknadsläget att variera. För utbildade från inriktningen frisör, barberare och makeup-artister bedömer regionen att det råder balans idag men att behovet kan komma att öka framöver. Berörda branschföreträdare bedömer att det finns ett fortsatt stort behov av frisörer och barberare på arbetsmarknaden nationellt, men att tillgången på stylisterna och makeup-artister är större än vad som efterfrågas i branschen.

Jämfört med flera andra yrkesprogram är etableringsgraden lägre efter hantverksprogrammet. De vanligaste yrkena efter utbildningen, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är frisörer, butikssäljare inom fackhandel eller vårdbiträden. Av de som arbetar efter avslutad utbildning inom hantverk är det en låg andel som arbetar inom ett yrke som matchar utbildningsbakgrunden. Andelen förstahandssökande till programmet har varit stabil över tid.

Skolverket bedömer att andelen utbildningsplatser på det kommande frisör- och stylistprogrammet i gymnasieskolan bör motsvara en mindre andel än det föregående hantverksprogrammet läsåret 2022/23. Huvudmännen bör planera

och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta .

Antalet elever som läser hantverksutbildning inom komvux i Östergötlands län har ökat över tid. År 2022 var hantverksutbildning en av de större yrkesinriktningarna inom komvux länet. Etableringsgraden är mycket låg jämfört med efter flera andra yrkesutbildningar inom komvux. Vanligaste yrket efter utbildningen, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är butikssäljare inom fackhandel. Skolverket bedömer att det är mer prioriterat att satsa på yrkesområden inom komvux där det finns ett tydligare behov på arbetsmarknaden. Om det finns resurser att öka det totala antalet utbildningsplatser bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom det kommande yrkesområdet frisör och stylist bör motsvara det aktuella antalet för hantverksutbildningarna. I annat fall bör antalet utbildningsplatser på de kommande frisör- och stylistutbildningarna motsvara ett lägre antal än de föregående hantverksutbildningarna. Detta för att frigöra resurser till yrkesinriktningar där arbetsmarknadsbehovet är större.

SCB gör ingen prognos för hantverksutbildade

I SCB:s prognos saknas en utbildningsgrupp som omfattar personer som har läst hantverksprogrammet. Skälet är att utbildningsgruppen är mycket svår fångad, inte minst för att de finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan industritekniska programmet och hantverksprogrammet.

Region Östergötland bedömer att det finns viss risk för brist på utbildade inom hantverk

Region Östergötland redogör för att det inte finns signaler på överskott rörande något av de yrken som hantverkarutbildningarna i länet ämnar åt. Däremot kan regionen se viss svårighet rörande kompetensförsörjningen inom flera hantverksyrken.

Inom guldsmeds- och glasblåsarbranschen väntar generationsskifte då många av de som är yrkesverksamma i dag är nära pensionsåldern, och regionen lyfter brist på utbildade inom dessa områden.

Regionen lyfter att det finns en stabil efterfrågan på kompetens inom smide och övrig metallbearbetning för produktion till ett företag som i dag har cirka 130 anställda i länets norra del.

Frisör, barberare och hår- och makeupstylist är den dominanta grenen av hantverksutbildningen i Östergötland, uppger regionen, och det råder i dag balans mellan tillgång och efterfrågan på utbildade men behovet är ökande. Region Östergötland uppger att det råder balans mellan tillgång och efterfrågan rörande utbildade florister.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av hantverksutbildade

Tre nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om behovet av hantverksutbildade.⁹⁰ Samtliga branschföreträdare ser att det finns ett stort behov av utbildade inom olika hantverk framöver. Behoven är särskilt stora inom vissa inriktningar och yrkesområden.

Frisörföretagarna bedömer att det behövs fler frisöraspiranter och barberare i flera delar av landet. Frisörföretagarna konstaterar också att antalet stylister och makeupartister är större än vad som efterfrågas i branschen.

Sveriges Hantverksråd anser att det finns för få kvalificerade hantverkare utifrån samhällets behov. Samtidigt är antalet yrkesverksamma få inom flera hantverksyrken. Sveriges Hantverksråd menar att hantverksutbildade har nyckelkompetenser som behövs för olika typer av tjänster i samhället och för omställningen till ett hållbart samhälle. Sveriges Hantverksråd bedömer att behovet av hantverksutbildade kommer att öka framöver. Ett skäl till att efterfrågan ökar är att marknadsefterfrågan på produkter eller tjänster inom nya eller nygamla hantverksyrken ökar.

Sveriges Skrädderiförbundet ser en risk för att den förestående förändringen av hantverksprogrammet kommer att påverka kompetensförsörjningen inom skrädderibranschen negativt. Personer med kunskaper inom textil finns i flera olika branscher och det finns ett behov av fler utbildade med kompetens inom bland annat avancerad sömnadsteknik framåt. Enligt Sveriges Skrädderiförbundet beror det både på en hög medelålder bland dagens yrkesverksamma och på att det finns en ökad efterfrågan på tjänster för att reparera och återvinna kläder, vilket ökar behovet av kompetens.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁹¹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas bli låg konkurrens om arbete inom flera yrken inom hantverksområdet år 2026.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom hantverksområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Fin-, inrednings- och möbelsnickare	Stora möjligheter till arbete
Frisör	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

90. Frisörföretagarna, Sveriges Hantverksråd och Sveriges Skrädderiförbundet.

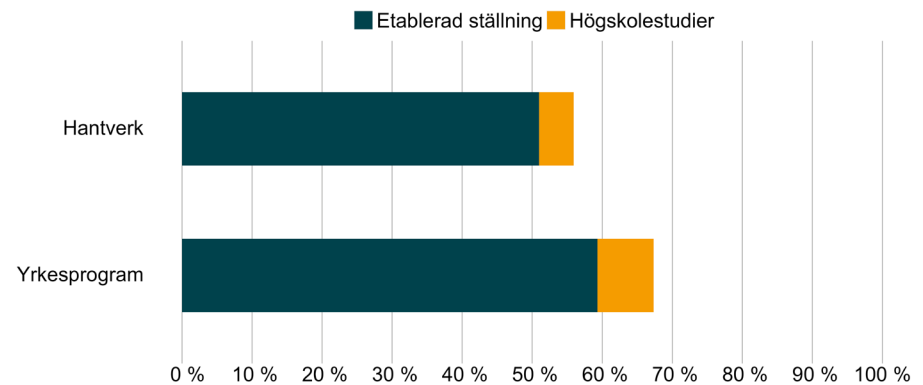
91. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom hantverk

Ungefär 51 procent av personerna som har läst hantverksprogrammet i Östergötland är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad utbildning. Det är ungefär samma etableringsgrad som snittet för riket.

Hantverksprogrammet i Östergötland har en lägre etableringsgrad än yrkesprogrammen generellt i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁹²

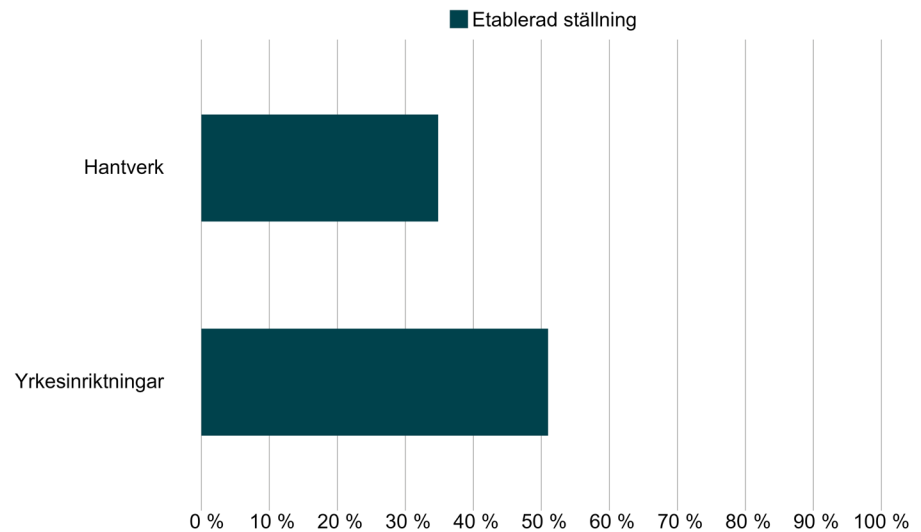

Cirka 35 procent av de som har läst en hantverksutbildning inom komvux är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutad utbildning. Det är en lägre etableringsgrad än den sammantagna för personer med en yrkesutbildning från komvux i länet.

Etableringsgraden för personer med en hantverksutbildning från komvux i Östergötland är något högre än rikssnittet.

92. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁹³

Vanligaste yrken efter en hantverksutbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter en hantverksutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet⁹⁴

Skolform	Yrke	Andel
Hantverksprogrammet i gymnasieskolan	Frisörer	15 %
	Butikssäljare, fackhandel	12 %
	Vårdbiträden	6 %
	Butikssäljare, dagligvaror	5 %
	Barnskötare	4 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
Hantverksutbildning inom komvux	Butikssäljare, fackhandel	10 %

Källa: SCB

395 elever läste på hantverksprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på hantverksprogrammet

Hantverksprogrammet utgjorde ungefär 3 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.⁹⁵

Lsåret 2022/23 var det ungefär 3 procent som sökte till hantverksprogrammet i första hand. Det är något högre än snittet för riket som ligger på 2 procent. Andelen förstahandssökande i länet har varit relativt stabilt läsåren 2017/18–2022/23.

^{93.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{94.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

^{95.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

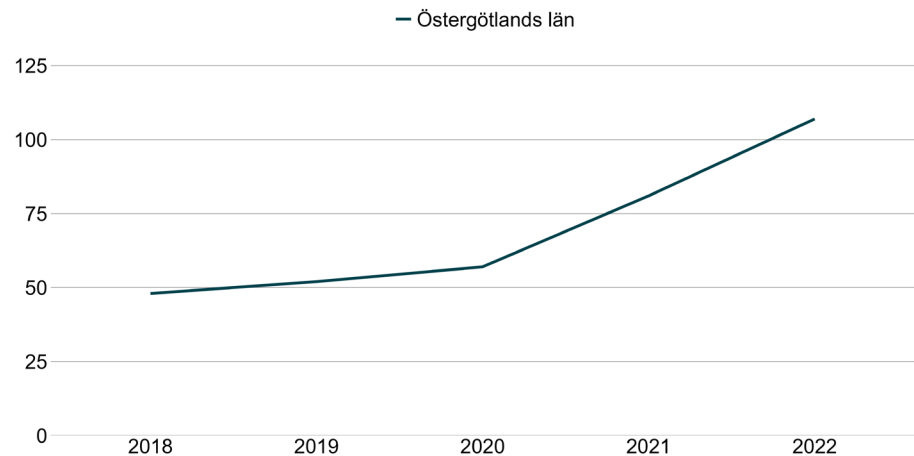
Cirka 96 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

Vid gymnasievalet söker ungdomar till hantverksutbildning på inriktningsnivå redan till år ett. I länet var inriktningen mot frisör, barberare och hår- och makeupstylist vanligast med nästan samtliga elever i det programmet läsåret 2022/23. Till läsåret 2021/22 slogs inriktningarna frisör och övriga hantverk: hår- och makeupstylist ihop till inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist.

Ökande antal elever på hantverksutbildningar inom komvux

Antalet elever som läser en hantverksutbildning inom komvux i Östergötland har en starkt växande trend. Det var 107 elever som läste en hantverksutbildning på komvux i länet 2022, vilket är 5 procent av eleverna som läste en yrkesutbildning.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom hantverk inom komvux i länet 2018–2022.

Hantverksutbildning i länet

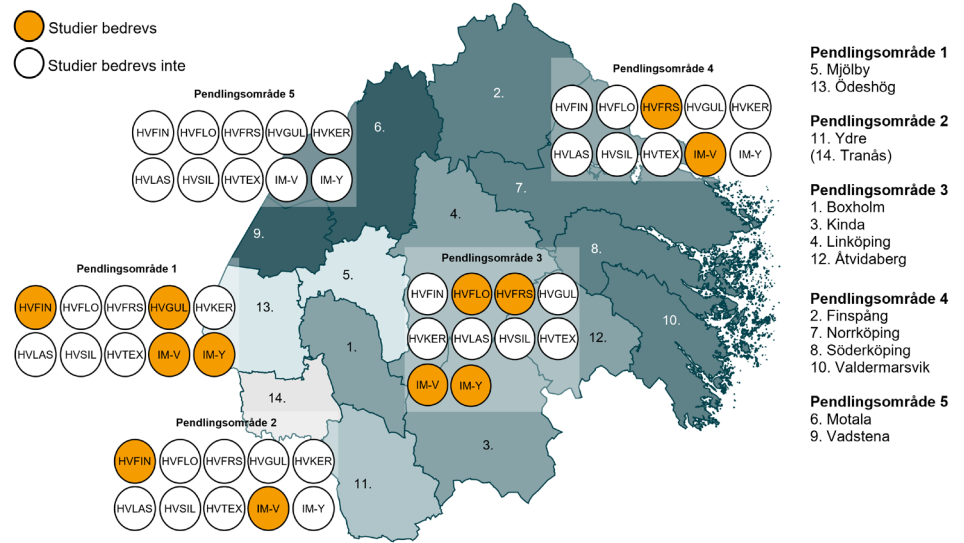
Lsåret 2022/23 läste elever enbart på hantverksprogrammet i fyra av fem pendlingsområden i länet. Inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist finns i tre av fem pendlingsområden. I pendlingsområde 1 och 2 bedrivs inriktningen finsnickeri. Det finns inga elever på hantverksprogrammet i pendlingsområde 5. Båda introduktionsprogrammen bedrivs i pendlingsområde 1 och 3. I pendlingsområde 3 och 4 finns introduktionsprogram enbart som programinriktat val.

Figur. Utbud av hantverksprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁹⁶

Förklaring av förkortningar

- HVFIN finsnickeri
- HVFLO florist
- HVFRS frisör, barberare och
hår- och makeupstylist*
- HVGUL guldsmed
- HVKER keramik
- HVLAS låssmed
- HVSIL silversmed
- HVTEX textil design
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

* I statistiken för inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist ingår även elever som läser de tidigare inriktningarna frisör eller övriga hantverk: hår- och makeupstylist

Mjölby, Linköping, Norrköping, Söderköping och Region Östergötland var de huvudmän som hade elever som läste inom hantverk på komvux under åren 2020–2022.⁹⁷ En huvudman bedrev sammanhållen yrkesutbildning med inriktningen hantverk inom komvux under år 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom hantverk i länet 2021.⁹⁸

Yrkespaket	Huvudman
Floristaspirant	Linköping

^{96.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{97.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{98.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Hotell och turism

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

SCB gör ingen prognos avseende arbetsmarknadsläget för hotell- och turismutbildade. Enligt Region Östergötland är det på kort sikt brist på utbildade i länet. På längre sikt menar regionen att behovet är svårt att bedöma. Företrädare för berörda branscher bedömer att det finns risk för brist på arbetsmarknaden nationellt.

Jämfört med flera andra yrkesprogram är etableringsgraden bland personer som läst hotell- och turismprogrammet i gymnasieskolan relativt låg. Vanligaste yrken efter hotell- och turismprogrammet bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden är butikssäljare inom dagligvaror, barnskötare och vårdbiträde. Av de som arbetar efter avslutad utbildning inom hotell och turism är det en låg andel som arbetar inom ett yrke som matchar utbildningsbakgrunden. Andelen förstahandssökande till hotell- och turismprogrammet har ökat något över tid.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser på hotell- och turismprogrammet bör minska. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Hotell- och turism är en av de minsta yrkesinriktningarna inom komvux i Östergötlands län. År 2022 omfattade det bara ett fåtal personer. Eftersom det rör så få individer kan inte etableringsgrad eller vanligaste yrke visas.

Skolverket bedömer att det är mer prioriterat att satsa på yrkesområden inom komvux där det finns ett tydligare behov på arbetsmarknaden.

SCB gör ingen prognos för hotell- och turismutbildade

I SCB:s prognos saknas en utbildningsgrupp som omfattar personer som har läst hotell- och turismprogrammet. Skälet är att utbildningsgruppen är mycket svårfångad, inte minst för att den finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan restaurang- och livsmedelsprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

Region Östergötland bedömer att det finns risk för brist på utbildade inom hotell och turism

Region Östergötland uppger att det råder brist på utbildade inom hotell och turism i dag. Pandemin ledde till stort bortfall av arbetskraft i branschen och företagen har framåt behov av att återrekrytera personal.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en stor efterfrågan på utbildade

Skolverket har fått inspel om hotell- och turismutbildning från tre nationella branschföreträdare. Samtliga menar att det finns brist på arbetskraft i branschen.⁹⁹

Hotell- och restaurangfacket menar att trots de senaste årens utmaningar för besöksnäringen råder det fortsatt stor brist på kvalificerad kompetens i branschen. Näringen har förändrats de senaste åren, men inget tyder på att behovet av och efterfrågan på medarbetare har minskat. Svenska Resebranschföreningen bedömer att det behövs fler utbildade kockar och receptionister.

Visita anser att antalet som utbildas inom hotell och turism är för litet i förhållande till rekryteringsbehoven, och att relevanta utbildningar saknas på vissa platser där besöksnäringen är en betydande arbetsgivare. Även Hotell och restaurangfacket menar att för få utbildas inom hotell och turism för att möta behovet i besöksnäringen. Visita anser att det är svårt att få fram tillförlitlig statistik på lokal och regional nivå, eftersom hotell- och turismprogrammet är ett av de mindre gymnasieprogrammen. Vidare menar Visita att flera yrkestitlar utesluts i statistiken, till exempel många av de yrkesroller som uppkommit som resultat av den snabba utveckling som sker inom besöksnäringen.

Svenska Resebranschföreningen och Hotell- och restaurangfacket menar att det bör ske samverkan mellan landets kommuner för att förbättra utbudet av hotell- och turismutbildning.

Varierande möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁰⁰

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom hotell- och turismområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Hotellreceptionist	Små till medelstora möjligheter till arbete
Städare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

⁹⁹. Svenska Resebranschföreningen, Visita, Hotell- och Restaurangfacket.

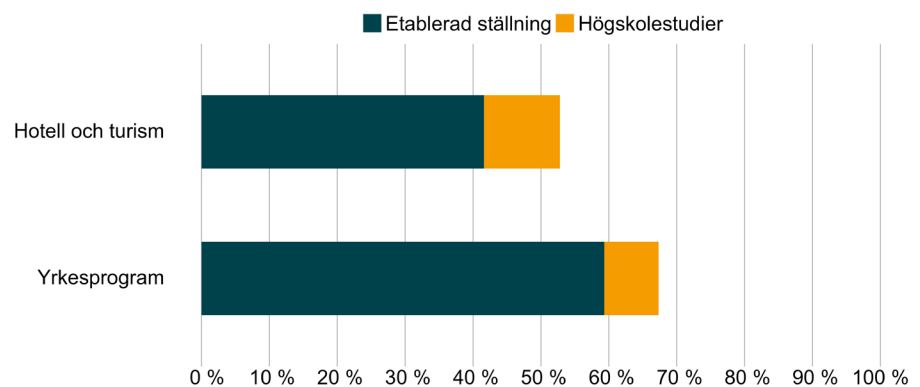
¹⁰⁰. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom hotell och turism

Ungefär 42 procent av personerna som har läst hotell- och turismprogrammet är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning i Östergötland. Detta är en lägre etableringsgrad än genomsnittet för alla utbildade inom hotell och turism i riket.

Etableringsgraden är betydligt lägre för ungdomar med en examen från hotell- och turismprogrammet än genomsnittet för alla yrkesprogrammen i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁰¹

Det saknas information på etableringsgrad för elever som studerat hotell och turism på komvux i Östergötland.

Vanligaste yrken bland utbildade inom hotell och turism

Tabell. De vanligaste yrkena efter en hotell- och turismutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹⁰²

Skolform	Yrke	Andel
Hotell- och turismprogrammet i gymnasieskolan	Butikssäljare, dagligvaror	8 %
	Barnskötare	6 %
	Vårdbiträde	6 %
	Butikssäljare, fackhandel	5 %
	Hovmästare och servitörer	5 %
	Restaurang- och köksbiträden	5 %
Hotell- och turismutbildning inom komvux	Uppgift saknas	

Källa: SCB

^{101.} Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

^{102.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

98 elever läste hotell- och turismprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Något ökande efterfrågan på hotell- och turismprogrammet

Hotell- och turismprogrammet utgjorde ungefär cirka 2 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹⁰³

Läsåret 2022/23 var det ungefär 1 procent som sökte till hotell- och turismprogrammet i första hand. Det är samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande i länet utvecklades från 0 procent till 1 procent läsåren 2017/18–2022/23. Cirka 84 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor. Sedan läsåret 2021/22 har hotell- och turismprogrammet inga inriktningar.

Få elever på hotell- och turismutbildningar inom komvux

Endast ett fåtal elever har läst en hotell- och turismutbildning inom komvux mellan 2018 och 2022.

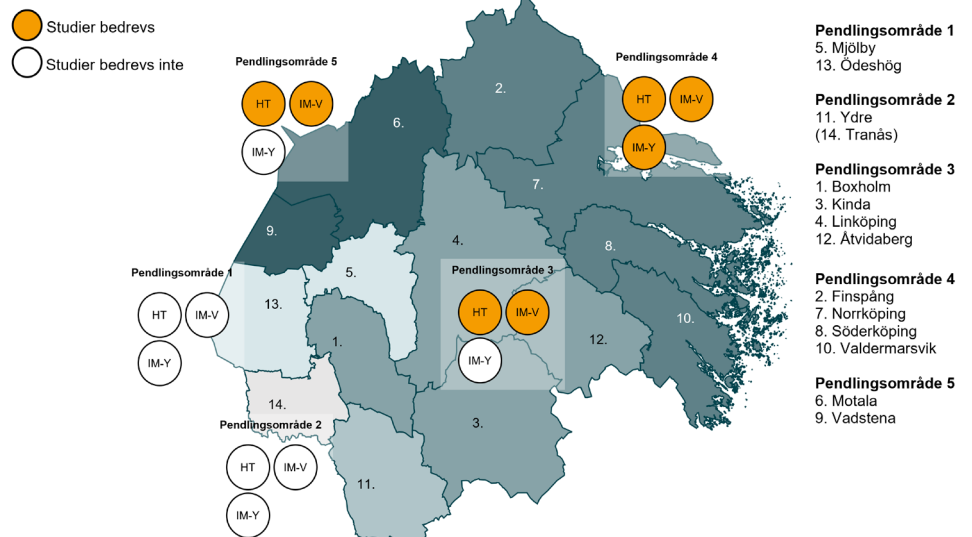
Hotell- och turismutbildning i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs hotell- och turismprogrammet i tre av länets fem pendlingsområden. Där bedrevs även introduktionsprogrammet programinriktat val. Endast pendlingsområde 4 hade elever på hotell- och turismutbildning som yrkesintroduktion.

Figur. Utbud av hotell- och turismprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁰⁴

Förklaring av förkortningar

HT	hotell- och turismprogrammet
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

¹⁰³. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskansliet och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

¹⁰⁴. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Det fanns det ingen huvudman som bedrev utbildning inom hotell och turism på komvux under åren 2020-2022.¹⁰⁵

För huvudmän inom komvux har ingen sammanhållen yrkesutbildning inom hotell och turism under år 2021 rapporterats in.¹⁰⁶

105. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

106. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Industri teknik

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos finns det risk för stor brist på industritekniskt utbildade i Östergötlands län år 2035. Region Östergötland delar denna bild. Företrädare för berörda branscher menar att det finns risk för brist på den nationella arbetsmarknaden.

Etableringsgraden är högre bland personer som gått industritekniska programmet än många andra yrkesprogram i länet. Matchningen mellan utbildning och yrke är också relativt hög. Vanligaste yrken efter industritekniska programmet, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är svetsare och gasskärare, övriga maskin- och processoperatörer vid stål och metallverk samt maskinställare och maskinoperatörer, metallarbetare. Detta tyder på att det finns en hög efterfrågan på arbetskraft med industriteknisk utbildning på arbetsmarknaden i länet.

Efterfrågan på programmet har varit stabil över tid. Läsåret 2022/23 utgjorde industritekniska programmet 1 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet. För att utbildningsutbudet i högre grad ska motsvara behoven på arbetsmarknaden bedömer Skolverket att andelen utbildningsplatser på programmet bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Skolverket bedömer också att det finns skäl att se över elevers tillgång till programmets olika inriktningar. Läsåret 2022/23 fanns inriktningen mot processteknik inte i något av länets pendlingsområden och inriktningen mot driftsäkerhet och underhåll endast i ett pendlingsområde.

Inom komvux har antalet elever som läser en industriteknisk utbildning minskat något jämfört med 2018. Etableringsgraden är lägre efter industriteknisk utbildning än efter många andra yrkesutbildningar inom komvux i länet. Vanligaste yrkena efter utbildningen, för de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är lager- och terminalpersonal, svetsare och glasskärare samt maskinställare och maskinoperatörer, metallarbetare. Eftersom det är risk för stor brist på arbetskraft med industriteknisk utbildning framöver bedömer Skolverket att antalet elever som läser utbildningen inom komvux bör öka. Skolverket bedömer att denna ökning av antal utbildningsplatser bör prioriteras.

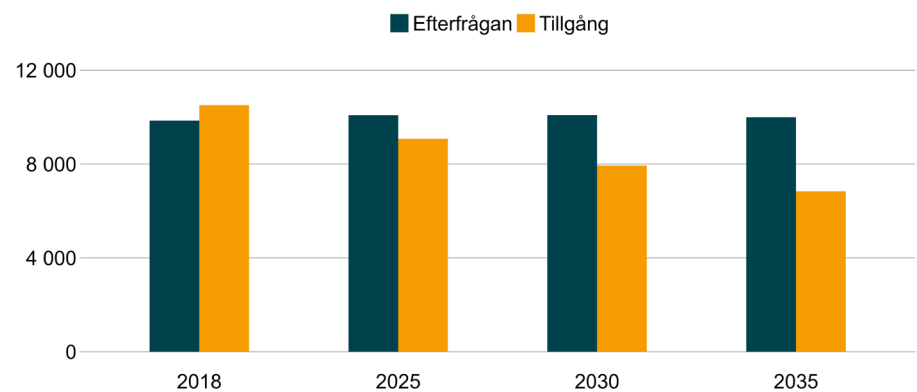
Risk för stor brist på industritekniskt utbildade på sikt enligt SCB

SCB bedömer arbetsmarknadsläget för industritekniskt utbildade på gymnasial nivå. Utbildningsgruppen omfattar inriktningarna mot processteknik, produkt- och maskinteknik och svetsteknik inom industritekniska programmet i gymnasieskolan. Inriktningen mot driftssäkerhet och underhåll ingår i prognosen för VVS-, drift- och underhållsutbildning samt energiteknisk utbildning (se vidare i avsnittet om VVS och fastighet).

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för stor brist på industritekniskt utbildade 2035.

Även i Östergötland bedöms det vara stor brist på industritekniskt utbildade år 2035. Fram till år 2035 väntas tillgången på utbildade minska i Östergötland, samtidigt som efterfrågan förblir densamma. Efterfrågan på arbetskraft väntas visserligen öka inom många branscher som anställer industritekniskt utbildade men ökningen motverkas av den utbildningsväxling som pågår på arbetsmarknaden. I dag arbetar en del industritekniskt utbildade inom yrken där arbetsgivarna i högre grad väntas efterfråga andra utbildningar när de nyanställer framöver. Parallellt väntas tillgången på utbildade minska med cirka 35 procent. Att tillgången beräknas minska så pass mycket beror främst på att det väntas stora pensionsavgångar framgent. SCB bedömer att detta sammantaget innebär att det är risk för stor brist på utbildade inom industriteknik i Östergötland på sikt.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom industriteknik i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Risk för stor kompetensbrist enligt Region Östergötland

Region Östergötland beskriver Östergötland som ett starkt industrilän där det just nu sker stora pensionsavgångar inom industrin. Pensionsavgångarna är framför allt stora bland svetsare och maskinoperatörer. Dessutom är flera nya företagsetableringar och företagsatsningar på gång som förutsätter tillgång till kompetens med industriteknisk utbildning. Detta förstärker ytterligare behovet av fler utbildade. Regionen pekar på att verktygsmakare behövs i många av företagen i länet.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en brist på arbetskraft

Skolverket har fått inspel från tio branschföreträdare om kompetensbehovet av industritekniskt utbildade.¹⁰⁷ Samtliga branschföreträdare bedömer, likt SCB, att det finns en brist på arbetskraft med industriteknisk utbildning.

Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund och Svetskommissionen menar att efterfrågan inom deras branscher kommer öka mer än vad som visas i SCB:s prognos. Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna och IF Metall bedömer att läget är mer akut och problematiskt än vad SCB:s statistik visar. Livsmedelsföretagen tycker att statistiken är ”trubbig” då den inte anger något specifikt om kommande behov inom industriell livsmedelsproduktion.

Trä- och Möbelföretagen och Svetskommissionen påtalar att söktrycket till utbildningarna har minskat. Svetskommissionen menar att det låga söktrycket har bidragit till att program läggs ned på flera industriorter. Det har lett till en akut kompetensbristsituation. Även Skärteknikcentrum Sverige lyfter att när utbildningarna inte kan attrahera ungdomar till inriktningar löper dyra industritekniska utbildningar en mycket hög risk att läggas ned, trots att behovet av utbildade är stort. Det finns också en oro för att samverkan mellan kommuner kan göra att inriktningar läggs ned på vissa orter, vilket gör det svårare för elever att nå utbildningarna.

Trä- och Möbelföretagen framhåller att branschen haft svårt att hitta kompetens i tillräcklig omfattning under lång tid. Framför allt behövs fler maskinsnickare och CNC-operatörer. Trä- och Möbelföretagen framhåller att rekryteringsbehovet vida överstiger antalet som utbildas inom dessa utbildningar i dagsläget.

Flera branschföreträdare, bland annat Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund, Skärteknikcentrum Sverige, Teknikföretagen, IF Metall och Industriarbetsgivarna tycker att antalet utbildningsplatser inom samtliga inriktningar och yrkesutgångar behöver öka för att möta kompetensbehoven. Skärteknikcentrum Sverige menar att antal utbildningsplatser fördelat över riket och antal sökande elever till gymnasieskolan går åt helt fel håll. Därför finns behov av att samtliga inriktningar inom det industritekniska programmet kvarstår och att dimensioneringen ökar. Även Teknikföretagen, IF Metall och Industriarbetsgivarna bedömer att det råder underskott inom samtliga inriktningar och yrkesutgångar.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁰⁸

107. Trä- och Möbelföretagen, Grafiska företagen, Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund, Skärteknikcentrum Sverige, Teknikföretagen, IF Metall, Industriarbetsgivarna, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Svetskommissionen och Livsmedelsföretagen.

108. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

Yrkesprognosen visar att det är stora eller mycket stora möjligheter till arbete på nationell nivå för flera yrken inom industriteknik.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom industriteknik

Yrke	Nationell prognos 2026
Maskinoperatör inom tillverkning	Stora möjligheter till arbete
Processoperatör inom tillverkning	Stora möjligheter till arbete
Lackerare och industrimålare	Stora möjligheter till arbete
Svetsare och gasskärare	Stora möjligheter till arbete
Underhållsmekaniker och maskinreparatör	Mycket stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

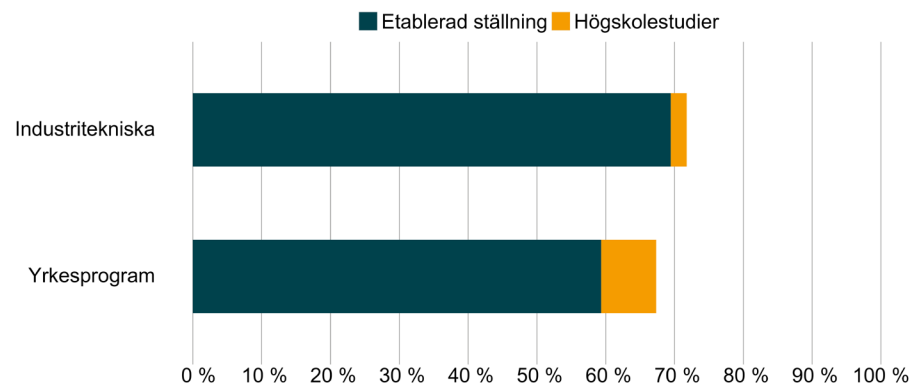
Varierad etableringsgrad efter utbildning inom industriteknik

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning från industritekniska programmet i Östergötland är drygt 69 procent etablerade på arbetsmarknaden. Det är en något högre etableringsgrad än snittet för riket.

Etableringsgraden för elever från det industritekniska programmet i Östergötland är högre än för yrkesprogrammen sammantaget i länet.

Det är en lägre andel som går vidare till högskolestudier efter en examen från industritekniska programmet än från yrkesprogrammen sammantaget i Östergötland.

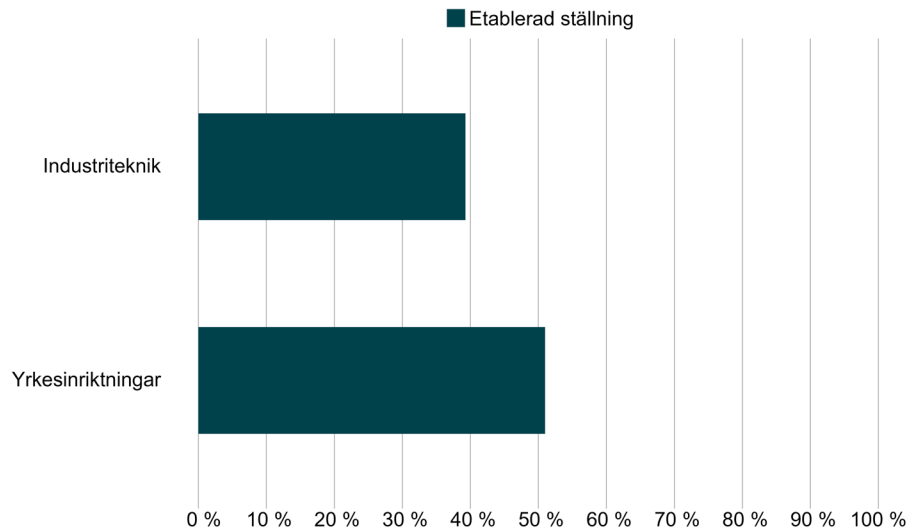
Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁰⁹

Personer som har läst en industriteknisk utbildning inom komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än i riket. Även i jämförelse med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en lägre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

¹⁰⁹. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹¹⁰

Svetsare och gasskärare är vanliga yrken bland utbildade inom industri teknik

Tabell. De vanligaste yrkena efter en industri teknisk utbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹¹¹

Skolform	Yrke	Andel
Industri tekniska programmet i gymnasieskolan	Svetsare och gasskärare	19 %
	Övrig maskin- och processoperatörer vid stål- och metallverk	9 %
	Maskininställare och maskinoperatörer, metallarbete	8 %
	Lager- och terminalpersonal	6 %
	Underhållsmekaniker och maskinoperatörer	6 %
Industri teknisk utbildning inom komvux	Lager- och terminalpersonal	19 %
	Svetsare och gasskärare	15 %
	Maskininställare och maskinoperatörer, metallarbete	4 %
	Grovarbetare inom bygg och anläggning	4 %
	Processövervakare, kemisk industri	3 %
	Övriga montörer	3 %

Källa: SCB

^{110.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{111.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

222 elever läste industritekniska programmet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på industritekniska programmet

Det industritekniska programmet utgjorde cirka 1 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹¹²

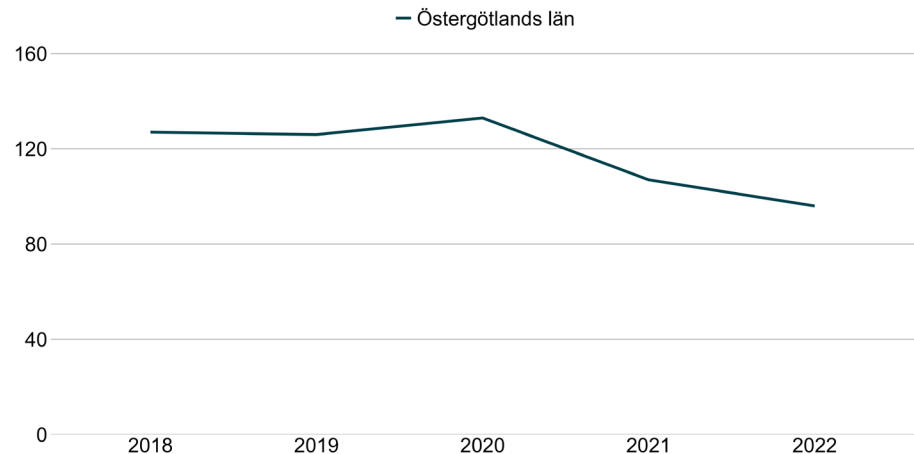
Läsåret 2022/23 var det ungefär 1 procent som sökte till industritekniska programmet i första hand. Detta är samma nivå som snittet för riket. Andelen förstahandssökande i har varit relativt oförändrad läsåren 2017/18–2022/23.

Cirka 95 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var män. Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var svetsteknik följt av produkt- och maskinteknik samt driftsäkerhet och underhåll.

Minskande antal elever på industritekniska utbildningar inom komvux

Det industritekniska utbildningsområdet inom komvux minskar och år 2022 gick 96 elever en industriteknisk utbildning på komvux i länet. Detta utgör 4 procent av eleverna som går en yrkesutbildning på komvux.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom industriteknik inom komvux i länet 2018–2022.

Industriteknisk utbildning i länet

Läsåret 2022/23 läste elever på det industritekniska programmet i samtliga av länets pendlingsområden. Inriktningen mot svetsteknik fanns i alla pendlingsområden i Östergötland och produkt- och maskinteknik i fyra av fem pendlingsområden. Inriktningen mot processteknik fanns inte i något av pendlingsområdena, och driftsäkerhet och underhåll endast i pendlingsområde 4. Programmet bedrivs som programinriktat val i samtliga pendlingsområden. Även som yrkesintroduktion bedrivs programmet i samtliga pendlingsområden med undantag för pendlingsområde 2.

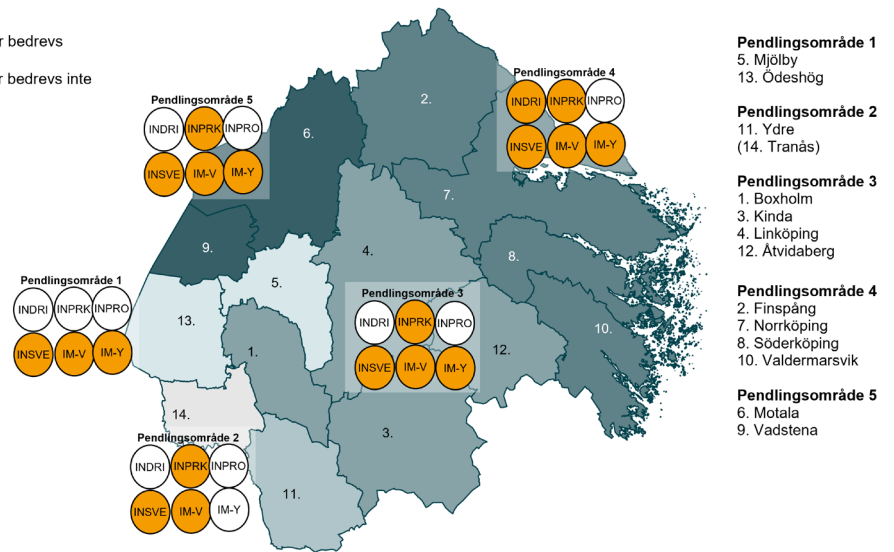
¹¹². Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Utbud av industritekniska programmet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹¹³

Förklaring av förkortningar

INDRI	driftsäkerhet och underhåll
INPRK	produkt och maskinteknik
INPRO	processteknik
INSVE	svetsteknik
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

- Studier bedrevs
- Studier bedrevs inte

Motala, Finspång, Norrköping och Linköping var de kommuner där det fanns elever som läste inom industriteknisk utbildning på komvux under åren 2020–2022.¹¹⁴

En huvudman bedrev sammanhållen yrkesutbildning i form av yrkespaket inom industriteknik inom komvux under år 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom industriteknik i länet 2021.¹¹⁵

Yrkespaket	Huvudman
Industriteknik grund	Linköping

¹¹³. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

¹¹⁴. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹¹⁵. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Naturbruk

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB:s prognos kommer arbetsmarknadsläget för naturbruksutbildade vara balanserat i Östergötlands län år 2035. Region Östergötland bedömer att behovet av naturbruksutbildade kommer att öka. Nationella branschföreträdare bedömer att det kommer att vara brist på utbildade nationellt.

Jämfört med många andra yrkesprogram i länet är etableringsgraden lägre bland personer som läst naturbruksprogrammet. Samtidigt är det en förhållandevis hög andel som fortsätter till högskolestudier. De tre vanligaste yrkena bland personer som gått naturbruksprogrammet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är förare av jordbruks- och skogsmaskiner, butikssäljare inom fackhandel eller vårdbiträde.

Ungdomars efterfrågan på programmet har ökat över tid. Läsåret 2022/23 fanns naturbruksprogrammet endast i två av fem pendlingsområden.

Skolverket bedömer att andelen utbildningsplatser på naturbruksprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Elevantalet på naturbruksutbildning inom komvux har minskat över tid. Etableringsgraden är lägre efter en utbildning inom naturbruk än många andra yrkesutbildningar inom komvux i länet. Även matchningsgraden är jämförelsevis låg.

Eftersom arbetsmarknaden väntas bli balanserad bedömer Skolverket att det är mer prioriterat att satsa på andra yrkesområden inom komvux, där det finns ett tydligare behov på arbetsmarknaden. Om det finns resurser att öka det totala antalet utbildningsplatser bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom naturbruk bör behållas på nuvarande nivå. I annat fall bör antalet utbildningsplatser minska, för att frigöra resurser till yrkesinriktningar där arbetsmarknadsbehovet är större

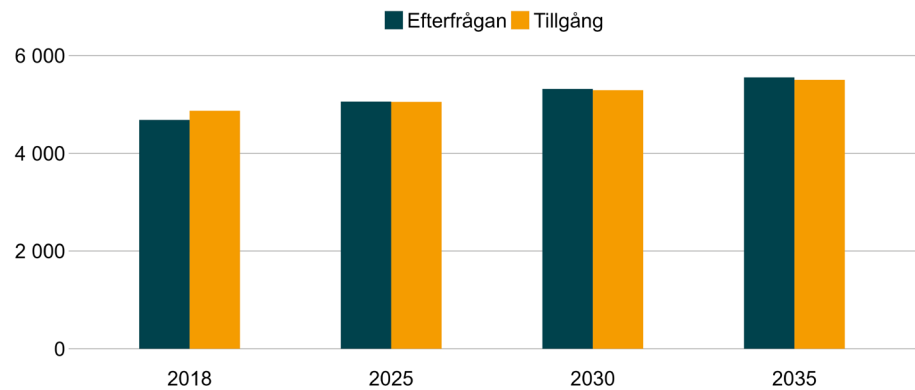
Balanserat arbetsmarknadsläge för arbetskraft med utbildning inom naturbruk på sikt enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli brist på naturbruksutbildade 2035.

I Östergötland bedömer SCB att arbetsmarknadsläget för naturbruksutbildade kommer att vara relativt balanserat år 2035. SCB beräknar att tillgången på naturbruksutbildade kommer att öka med cirka 15 procent i Östergötland fram till år 2035. Det beror framför allt på att de som väntas examineras från gymnasieskolan och komvux bedöms bli fler än antalet som går i pension eller lämnar utbildningsgruppen för vidareutbildning. Samtidigt väntas efterfrågan

på utbildade öka. Skälet är dels att behovet av arbetskraft väntas öka i flera branscher där många naturbruksutbildade arbetar, dels att den pågående utbildningsväxlingen väntas fortgå och fler arbetsgivare inom exempelvis trädgård och lantbruk efterfrågar arbetskraft med naturbruksutbildning. Eftersom tillgång och efterfrågan beräknas öka i ungefär samma utsträckning är SCB:s bedömning att arbetsmarknadsläget för naturbruksutbildade kommer att vara relativt balanserat år 2035.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom naturbruk i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Region Östergötland ser ett ökat behov av naturbruksutbildade

Region Östergötland beskriver Östergötland som ett av Sveriges mest aktiva jord- och skogsbrukslän. Regionen hänvisar till att det enligt Lantbrukarnas riksförbund redan i dag råder brist på naturbruksutbildade inom flera branscher i länet. Det är exempelvis svårt att rekrytera djursjukvårdare och yrkeserfaren personal till gårdsarbete, odling och anläggning, skötsel och underhåll. Dessutom finns ett stort säsongsbaserat behov av naturbruksutbildad personal till både odling och Kolmårdens djurpark. Dessutom bedömer regionen att politiska målsättningar om att öka andelen närproducerad mat kommer att öka efterfrågan på naturbruksutbildade i länet på kort och lång sikt. Samtidigt konstaterar regionen att det rådande ekonomiska läget kan komma att påverka företagens möjligheter att anställa, inte minst på grund av att många lantbruksföretag är små familjeföretag eller enmansföretag.

Stort behov av utbildade från vissa inriktningar inom naturbruksutbildning enligt nationella branschföreträdare

Åtta nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om behovet av naturbruksutbildade.¹¹⁶ Branschföreträdarna delar SCB:s bild av att det framöver finns en risk för brist på arbetskraft med naturbruksutbildning. Flera branschföreträdare lyfter betydelsen av att utbildningen erbjuds i hela landet och att det är viktigt att titta på inriktningsnivå för att förstå behoven.

Naturbrukets Yrkesnämnd (NYN) lyfter att branschen naturbruk är mycket spretig och att alla inriktningar inom naturbruksprogrammet inte speglar branschens behov. Kommunal tycker att inriktningen trädgård är underdimensionerad i förhållande till arbetsmarknadens behov. Samtidigt är inriktningen djurvård överdimensionerad i delar av landet. Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge lyfter att det finns behov av arbetskraft inom djuruppfödning, djurskötsel och djurvård samt förare av jordbruks- och skogsmaskiner. Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge ser en tydlig obalans i efterfrågan och tillgång på trädgårdsinriktningen i gymnasieskolan. Branschen vittnar om stora arbetskrafts- och kompetensbehov på både kort och lång sikt till följd av att den nationella livsmedelsstrategins mål är en ökad livsmedelsproduktion fram till 2030. Även Trädgårdsanläggarna anser att det är svårt att rekrytera ungdomar till trädgårdsinriktningen, men att det förefaller vara lättare att attrahera vuxna till utbildningar inom komvux.

Kommunal menar att bristen på utbildade trädgårdsanläggare främst beror på en kombination av allt för små utbildningsvolymerna i gymnasieskolan, höjda kompetenskrav och en omfattande generationsväxling. GS-facket lyfter att det kommer att ske stora pensionsavgångar för maskinförare och inom skogsvården.

Gröna arbetsgivare beskriver att matchningen på arbetsmarknaden i dag är bristfällig och vittnar om att det kommer att finnas stora behov framöver av förare av jordbruks- och skogsmaskiner samt inom djuruppfödning, djurskötsel och djurvård. En majoritet av deras medlemsföretag anger att naturbruksprogrammet med inriktning lantbruk eller trädgård utgör den viktigaste rekryteringsbasen. Även GS-facket ser en stor utmaning i att utbildade elever inte stannar i skogsbranschen, utan väljer att gå vidare till andra branscher efter relativt få år.

Hästnäringens yrkesnämnd ser ett fortsatt behov av arbetskraft inom hästnäringen. NYN menar att kompetensbehovet ser olika ut över landet. Till exempel har skötsel och anläggningar av gröna utemiljöer störst arbetsmarknad kring större städer och tätorter. Djurbranschens Yrkesnämnd ser inte någon direkt brist på gymnasieutbildade, utan menar att bristen ligger i för få platser på högskolenivå och främst rörande djursjukvården.

¹¹⁶. Kommunal, Naturbrukets yrkesnämnd, GS-facket, Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge, Hästnäringens Yrkesnämnd, Trädgårdsanläggarna, Gröna arbetsgivare och Djurbranschens Yrkesnämnd.

Varierade möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹¹⁷

Yrkesprognosen visar att konkurrensen om jobben beräknas variera mellan olika yrkesgrupper på nationell nivå år 2026. Möjligheterna till arbete väntas bli stora eller mycket stora för förare av jordbruks- och skogsmaskiner, trädgårdsanläggare samt uppfödare och skötare av lantbruksdjur. Samtidigt väntas möjligheterna till arbete bli små till medelstora för odlare av trädgårds- och jordbruksväxter samt skogsarbetare.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom naturbruk.

Yrke	Nationell prognos 2026
Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	Mycket stora möjligheter till arbete
Odlare av trädgård- och jordbruksväxter	Små till medelstora möjligheter till arbete
Skogsarbetare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Trädgårdsanläggare	Stora möjligheter till arbete
Uppfödare och skötare av lantbruksdjur	Stora möjligheter till arbete

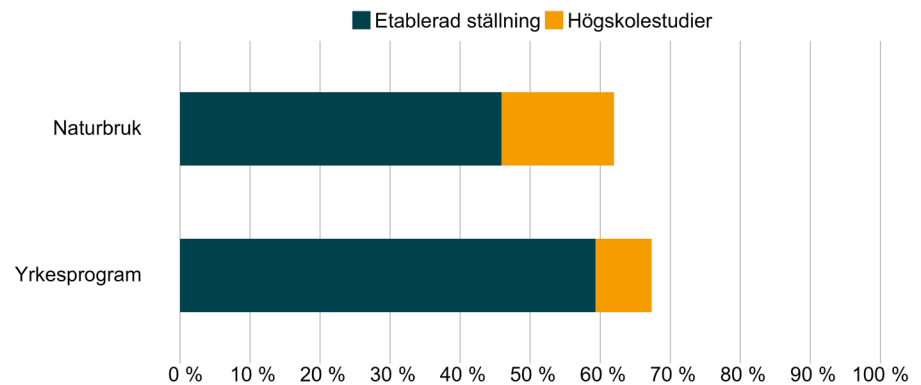
Källa: Arbetsförmedlingen

Etableringsgrad efter naturbruksutbildning

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är 46 procent etablerade på arbetsmarknaden i Östergötland. Det är något lägre än snittet för riket och lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt. Samtidigt är det en högre andel av ungdomarna som läst naturbruk som går vidare till högskolestudier än för yrkesprogrammen totalt.

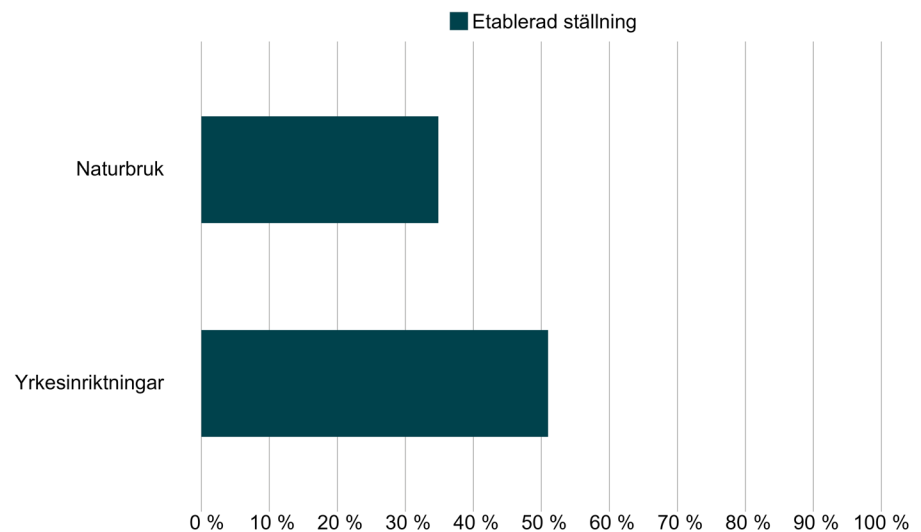
¹¹⁷. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹¹⁸

Ett år efter avslutade komvuxstudier inom naturbruk på gymnasial nivå är cirka 35 procent etablerade på arbetsmarknaden. Det är marginellt lägre än snittet för riket, och lägre än yrkesinriktningar på komvux i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹¹⁹

118. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

119. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland utbildade inom naturbruk

Tabell. De vanligaste yrkena efter en naturbruksutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹²⁰

Skolform	Yrke	Andel
Naturbruksutbildning i gymnasieskolan	Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	7 %
	Butikssäljare, fackhandel	4 %
	Vårdbiträden	4 %
	Djurskötare m.fl.	4 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Övriga djuruppfödare och djurskötare	3 %
Naturbruksutbildning inom komvux	Trädgårdsanläggare m.fl.	8 %
	Övriga djuruppfödare och djurskötare	6 %
	Butikssäljare, dagligvaror	4 %
	Uppfödare och skötare av lantbrukets husdjur	4 %
	Växtodlare och djuruppfödare, blandad drift	3 %
	Bärplockare och plantörer m.fl.	3 %

Källa: SCB

En större andel ungdomar väljer naturbruksprogrammet

Naturbruksprogrammet utgjorde cirka 5 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹²¹

Lsåret 2022/23 var det cirka 5 procent i länet som sökte till programmet i första hand. Det är högre än snittet för riket som ligger på 3 procent. I länet ökade andelen förstahandssökande från cirka 4 procent till 5 procent läsåren 2017/18–2022/23.

Det är fler kvinnor än män som söker till naturbruksprogrammet, cirka 67 procent av de förstahandssökande till läsåret 2022/23 var kvinnor.

Av de sex inriktningar som finns inom naturbruksprogrammet var djurvård den inriktning som hade störst antal elever läsåret 2022/23, mer än hälften av eleverna som djurvård under skolar tre. Näst flest elever läste lantbruk, följt av skogsbruk och trädgård.

689 elever läste på naturbruksprogrammet i länet läsåret 2022/23.

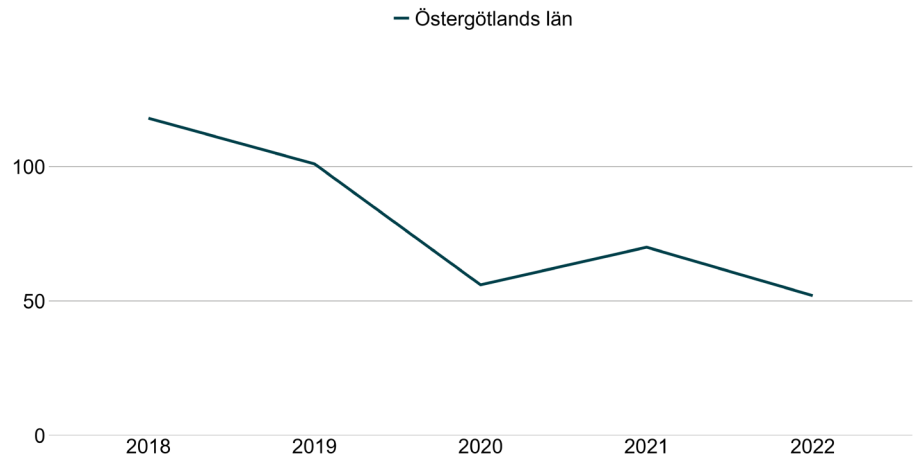
^{120.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

^{121.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Minskande antal elever på naturbruksutbildningar inom komvux

Som figuren nedan visar har antalet elever som läser naturbruk inom komvux minskat sedan år 2018. Under 2022 läste 52 elever en naturbruksutbildning på komvux i länet. Det är 2 procent av eleverna som läste en yrkesutbildning på komvux.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom naturbruk inom komvux i länet 2018–2022.

Naturbruksutbildning i länet

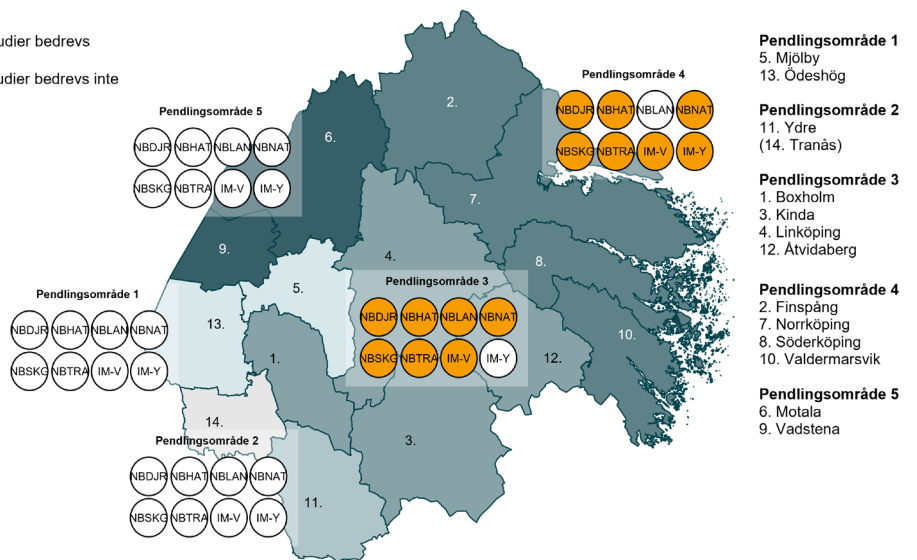
Läsåret 2022/23 läste elever på naturbruksprogrammet i två av länets pendlingsområden. I dessa två områden fanns samtliga inriktningar med undantag för inriktningen mot lantbruk som inte fanns i pendlingsområde 4. Som programinriktat val bedrevs naturbruksutbildning i pendlingsområde 3 och 4 och som yrkesintroduktion enbart i pendlingsområde 4.

Figur. Utbud av naturbruksprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹²²

Förklaring av förkortningar

NBDJR	djurvård
NBHAT	hästhållning
NBLAN	lantbruk
NBNAT	naturturism
NBSKG	skogsbruk
NBTRA	trädgård
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

- Studier bedrevs
- Studier bedrevs inte

I Östergötland var det endast Region Östergötland som bedrev utbildning inom naturbruk på komvux under åren 2020–2022.¹²³ För komvux har ingen huvudman rapporterat in att de bedrev sammanhållen yrkesutbildning i form av yrkespaket inom naturbruk under år 2021.¹²⁴

^{122.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{123.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{124.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Restaurang och livsmedel

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB och Region Östergötland finns det risk för brist på utbildade inom restaurang och livsmedel i länet framöver. Berörda branschföreträdare bedömer att det även finns risk för brist på arbetsmarknaden nationellt.

Jämfört med flera andra yrkesprogram i länet är etableringsgraden lägre efter restaurang- och livsmedelsprogrammet. De vanligaste yrkena efter restaurang- och livsmedelsprogrammet, bland de som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är kock och kallskänka följt av butikssäljare inom dagligvaror samt restaurang- och köksbiträde. Andelen som söker till programmet i första hand i länet har minskat över tid.

Skolverket bedömer att andelen utbildningsplatser på programmet bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

Elevantalet på restaurang- och livsmedelsutbildning inom komvux har minskat jämfört med 2018. Etableringsgraden bland personer som gått dessa utbildningar är lägre än efter många andra yrkesinriktningar inom komvux. Vanligaste yrkena bland de som läst utbildningen, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är kock och kallskänka, restaurang- och köksbiträde samt vårdbiträde.

Skolverket bedömer att antalet elever på restaurang och livsmedelsutbildningar inom komvux bör öka.

Risk för brist på restaurang- och livsmedelsutbildade på sikt enligt SCB

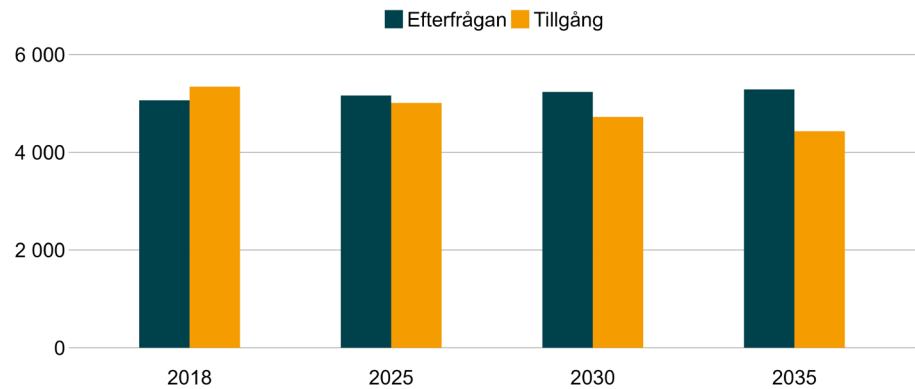
SCB bedömer att det på nationell nivå väntas finnas en risk för brist på restaurang- och livsmedelsutbildade 2035.

SCB bedömer att tillgången på utbildade inom restaurang och livsmedel kommer minska med cirka 15 procent i Östergötland fram till år 2035. Minskningen beror på att antalet examinerade och inflyttare tillsammans beräknas bli mindre än antalet som lämnar arbetskraften, flyttar från länet eller vidareutbildar sig.

Pensionsavgångarna väntas bli mindre än genomsnittet på arbetsmarknaden men samtidigt beräknas relativt många lämna utbildningsgruppen för vidareutbildning, främst inom vård och pedagogik. Samtidigt är SCB:s bedömning att efterfrågan på utbildade inom hotell och restaurang kommer att öka. Efterfrågeökningen väntas dock dämpas något av den utbildningsväxling som väntas ske på andra delar av arbetsmarknaden där många restaurang- och livsmedelsutbildade arbetar. Inom dessa yrken är det troligt att arbetsgivarna i första hand

kommer att efterfråga andra utbildningar när de nyanställer under prognosperioden. Eftersom tillgången beräknas minska samtidigt som efterfrågan väntas öka något bedömer SCB att det finns risk för brist på restaurang- och livsmedelsutbildade under senare delen av prognosperioden.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom restaurang och livsmedel i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Brist på utbildade enligt Region Östergötland

I sitt inspel till Skolverket pekar Region Östergötland på att besöksnäringen i länet förlorade mycket arbetskraft i samband med pandemin. Detta har gjort att det är stor brist på utbildade till många yrken. Regionen lyfter särskilt fram kockar och styckare som två grupper där det råder särskilt stort behov på kompetens. Bristen har blivit mer påtaglig när allt fler semesterar i sitt närområde. Regionen konstaterar att det samtidigt är svårt att bedöma hur länge denna tendens kommer att kvarstå, givet rådande konjunkturläge och hushållens allt sämre ekonomi. Branschen är starkt beroende av hushållens köpkraft.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av arbetskraft

Skolverket har fått inspel från sex branschföreträdare om kompetensbehov av restaurang- och livsmedelsutbildade.¹²⁵ Samtliga menar att restaurang- och livsmedelsbranschen är i stort behov av arbetskraft. Kött- och Charkföretagen bedömer att läget inom deras område är akut och att branschen behöver hundratals nya gymnasieutbildade medarbetare de kommande åren. Hotell- och Restaurangfacket lyfter att trots de senaste årens utmaningar för besöksnäringen råder det en fortsatt stor brist på kvalificerad arbetskraft i branschen.

Sveriges bagare och konditorer, Kött- och Charkföretagen och Visita lyfter att SCB:s prognoser saknar statistik för vissa yrkesområden och därmed riskerar att underskatta behoven. Visita anger till exempel att vissa yrkesroller som uppkommit som ett resultat av den snabba utvecklingen i besöksnäringen inte är inkluderade.

¹²⁵ Sveriges Bagare och Konditorer, Kött- och Charkföretagen, Visita, Hotell- och Restaurangfacket, Livsmedelsföretagen och Kommunal.

Hotell- och Restaurangfacket tycker att dagens gymnasieutbildningar och yrkesutbildningar på nationell nivå är otillräckliga för att utbilda det antal som behövs för att möta behovet i besöksnäringen. Visita anser att tillgången till utbildning inom restaurang och livsmedel i landet är bristfällig, samtidigt som företag inom besöksnäring finns i nästintill alla Sveriges kommuner. Visita framför också att yrkesutbildningar inom komvux inte alltid har en inriktning som motsvarar behoven på arbetsmarknaden.

Stora möjligheter till arbete för flera yrken enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹²⁶

Yrkesprognosen visar att möjligheterna till arbete varierar mellan olika yrken inom restaurang- och livsmedelsområdet på nationell nivå. Medan bartenderar samt restaurang- och kafébiträden bedöms ha små till medelstora möjligheter till arbete år 2026, bedöms andra yrkesgrupper ha stora eller mycket stora möjligheter till arbete.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom restaurang- och livsmedelsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Bagare och konditor	Stora möjligheter till arbete
Bartender	Små till medelstora möjligheter till arbete
Hovmästare och servitör	Stora möjligheter till arbete
Kock, köksmästare och souschef	Stora möjligheter till arbete
Restaurang- och kafébiträde	Små till medelstora möjligheter till arbete
Slaktare och styckare	Mycket stora möjligheter till arbete

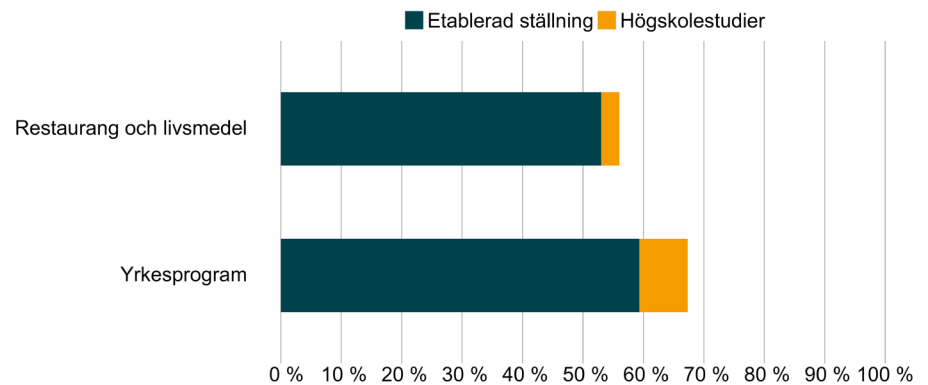
Källa: Arbetsförmedlingen

Etablering efter utbildning inom restaurang och livsmedel

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är drygt 50 procent etablerade på arbetsmarknaden i Östergötland. Det är på samma nivå som snittet för riket men lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt. Det är också en något lägre andel som fortsätter i högskolestudier efter restaurang- och livsmedelsprogrammet än för yrkesprogrammen totalt.

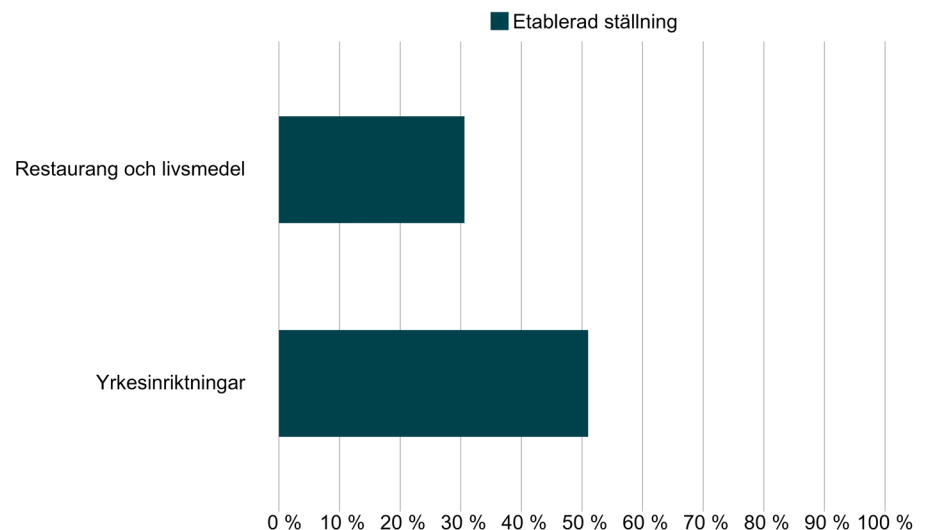
¹²⁶. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹²⁷

Personer som har läst en restaurang- och livsmedelsutbildning på gymnasial nivå inom komvux i länet är etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än i riket. Även jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en lägre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹²⁸

127. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

128. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Kock och kallskänka är de vanligaste yrkena bland restaurang- och livsmedelsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en restaurang- och livsmedelsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹²⁹

Skolform	Yrke	Andel
Restaurang- och livsmedelsprogrammet i gymnasieskolan	Kockar och kallskänkor	19 %
	Butikssäljare, dagligvaror	8 %
	Restaurang- och köksbiträden m.fl.	8 %
	Vårdbiträden	4 %
	Hovmästare och servitörer	3 %
Restaurang- och livsmedelsutbildning inom komvux	Kockar och kallskänkor	29 %
	Restaurang- och köksbiträden m.fl.	17 %
	Vårdbiträden	4 %

Källa: SCB

Minskande efterfrågan på restaurang- och livsmedelsprogrammet

Restaurang och livsmedelsprogrammet utgjorde ungefär 1 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹³⁰

Lsåret 2022/23 var det ungefär 1 procent som sökte till restaurang- och livsmedelsprogrammet i första hand. Det är något lägre än snittet för riket som ligger på 2 procent. Andelen förstahandssökande minskade från cirka 2 procent till 1 procent läsåren 2017/18–2022/23.

Programmet har en svag övervikt av kvinnliga sökande, och cirka 54 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor. Av restaurang- och livsmedelsprogrammets två inriktningar var det en betydande högre andel elever som läste kök och servering än bageri och konditori under läsåret 2022/23.

Minskande antal elever på restaurang- och livsmedelsutbildningar inom komvux

Antalet personer som läser en komvuxutbildning inom restaurang och livsmedel har sjunkit sedan 2018, med undantag för en uppgång i elevantal mellan 2019 och 2020. År 2022 var det 75 elever som läst en restaurang- och livsmedelsutbildning på komvux i Östergötland, vilket är 3 procent av eleverna som läst en yrkesutbildning.

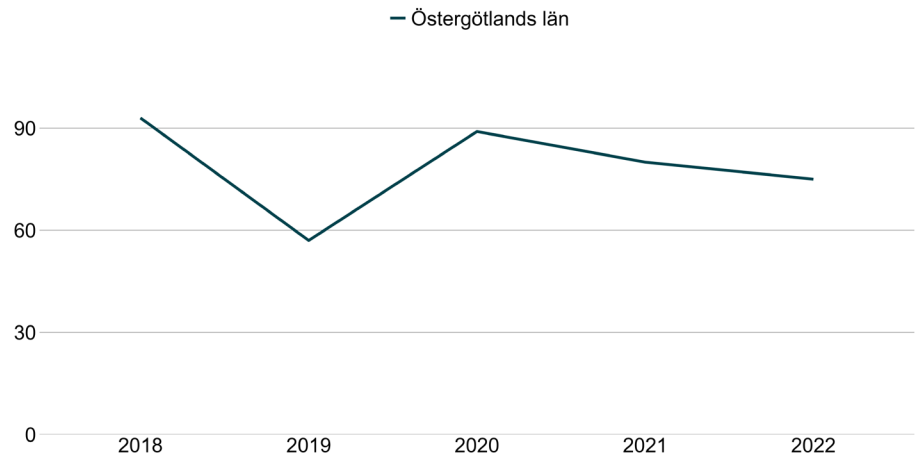
¹²⁹. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

¹³⁰. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

141 elever läste restaurang- och livsmedelsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom restaurang och livsmedel inom komvux i länet 2018–2022.

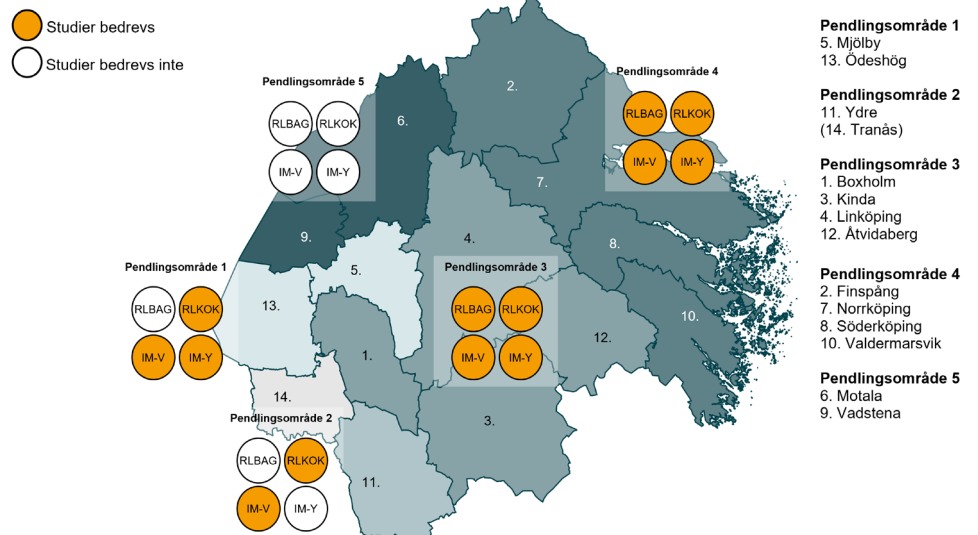
Restaurang- och livsmedelsutbildning i länet

Restaurang och livsmedelsprogrammet fanns i alla pendlingsområden förutom pendlingsområde 5 läsåret 2022/23. Inriktningen kök och servering fanns i samtliga pendlingsområden där programmet bedrevs. Bageri- och konditoriinriktningen fanns endast i pendlingsområde 3 och 4. Restaurang och livsmedel bedrevs som programinriktat val i pendlingsområde 1, 2 och 4. Som yrkesintroduktion bedrevs utbildningen i pendlingsområde 1, 3 och 4.

Figur. Utbud av restaurang- och livsmedelsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹³¹

Förklaring av förkortningar

RLBAG	bageri och konditori
RLKOK	kök och servering
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

¹³¹. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Mjölby, Motala, Finspång, Norrköping och Linköping är de kommuner där elever läste utbildning inom restaurang och livsmedel på komvux under åren 2020–2022.¹³² Ingen huvudman för komvux i Östergötlands län har rapporterat in att de bedrev sammanhållen yrkesutbildning inom restaurang och livsmedel år 2021.¹³³

132. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

133. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

VVS och fastighet

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Enligt SCB är det risk för överskott på utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik i Östergötlands län framöver. Region Östergötland bedömer att det finns risk för brist. branschföreträdare bedömer att det finns risk för stor brist på utbildade på arbetsmarknaden nationellt.

Etableringsgraden är högre efter VVS- och fastighetsprogrammet än efter många andra yrkesprogram i länet. Det är också matchningsgraden för utbildningsgruppen, det vill säga hur stor andel som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning. Detta tyder på att arbetskraft som läst VVS- och fastighetsprogrammet är efterfrågade på arbetsmarknaden i länet.

Ungdomars efterfrågan på programmet har varit stabil över tid. Skolverket bedömer att andelen utbildningsplatser på VVS- och fastighetsprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Det finns också skäl att se över elevers tillgång till de olika inriktningarna inom programmet. Läsåret 2022/23 fanns var utbudet av inriktningar i länet begränsat.

Inom komvux har antalet elever som läser en utbildning inom VVS och fastighet ökat jämfört med 2018. Etableringsgraden är högre efter utbildning inom VVS och fastighet än efter många andra yrkesinriktningar inom komvux. Det är också matchningsgraden för utbildningsgruppen, det vill säga hur stor andel som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning. Det tyder på att personer med denna utbildningsbakgrund är efterfrågade på arbetsmarknaden.

Om det finns resurser att öka det totala antalet utbildningsplatser inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser inom VVS och fastighet bör behållas på nuvarande nivå. I annat fall bör antalet utbildningsplatser minska, för att frigöra resurser till yrkesinriktningar där arbetsmarknadsbehovet är större.

Risk för överskott på utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik på sikt enligt SCB

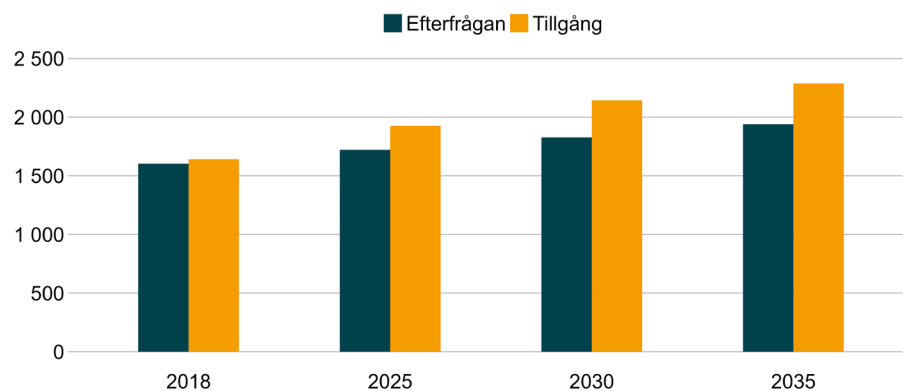
SCB prognostiserar arbetsmarknadsläget för VVS-utbildade och personer med utbildning inom drift, underhåll och energiteknik på gymnasial nivå. Detta innebär att prognosen även innefattar el- och energiprogrammets inriktning mot elteknik och industritekniska programmens inriktning mot driftsäkerhet och underhåll, samt motsvarande äldre utbildningar. Inriktningen mot fastighet inom VVS- och fastighetsprogrammet ingår i SCB:s prognos för byggtbildade.

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett varierat arbetsmarknadsläge för utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik 2035.

Enligt SCB råder viss brist på utbildade vid prognosperiodens början. Fram till 2035 väntas tillgången på utbildade i Östergötland öka med cirka 40 procent. Tillskottet sker främst i form av examinerade från gymnasieskolan. Samtidigt väntas pensionsavgångarna bli ungefär lika stora som genomsnittet på hela arbetsmarknaden och relativt många väntas vidareutbilda sig och lämna utbildningsgruppen. SCB bedömer att efterfrågan på utbildade bara ökar med cirka 20 procent under samma period. En del av efterfrågeökningen beror på att en högre andel av länets VVS-montörer och kyl- och värmepumpstekniker antas ha denna utbildning år 2035 jämfört med i dag. Dessutom väntas behovet av arbetskraft växa inom byggbranschen i länet.

Eftersom tillgången beräknas öka mer än efterfrågan, är SCB:s bedömning att det på sikt finns risk för överskott på utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen anser att det råder brist på utbildade

I sitt underlag till Skolverket lyfter Region Östergötland att de ser behov av fler utbildade till yrkesroller såsom fastighetstekniker, fastighetsskötare, fastighetsförvaltare, VVS-montörer och kyl- och värmepumpstekniker. Behovet är störst av VVS-montörer, sett till volym. Regionen pekar på att energitekniker är ett bristyrke i regionen samtidigt som inriktningen energiteknik saknas i Östergötland.

Nationella branschföreträdare anser att det finns en stor efterfrågan på utbildade

En nationell branschföreträdare har inkommit med inspel om kompetensbehoven av VVS- och fastighetsutbildade, Fastighetsbranschens utbildningsnämnd (FU).

FU beskriver att deras kompetensbehovsundersökning visar på en mycket hög efterfrågan inom samtliga yrkesroller där arbetsgivarna efterfrågar gymnasial utbildning. FU menar också att det är för få skolor som erbjuder inriktningen fastighet i gymnasieskolan i förhållande till hur behoven ser ut på arbetsmarknaden. Inriktningen fastighet lockar i högre utsträckning kvinnor, vilket

också är något som fastighetsbranschen efterfrågar då det traditionellt är en mansdominerad bransch. FU anser också att yrkespaketen inom komvux behöver utökas inom alla regioner.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹³⁴

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara stora eller mycket stora möjligheter till arbete inom flera yrken inom VVS och fastighet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom VVS- och fastighetsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Fastighetsskötare	Stora möjligheter till arbete
Kyl- och värmepumpstekniker	Mycket stora möjligheter till arbete
VVS-montör	Mycket stora möjligheter till arbete

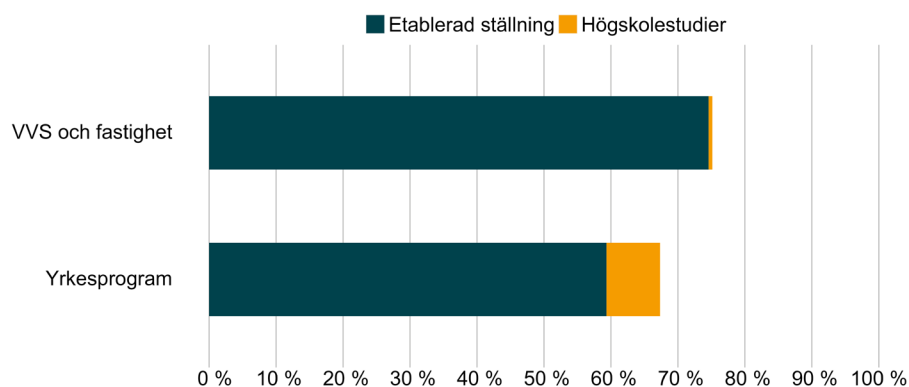
Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt hög etablering efter utbildning inom VVS och fastighet

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är 75 procent etablerade på arbetsmarknaden i Östergötland. Detta är marginellt lägre än snittet för riket och högre än yrkesprogrammen i länet generellt. En mycket låg andel, under 1 procent, har gått vidare till högskolestudier efter avslutad utbildning, vilket är väsentligt lägre än för yrkesprogrammen sammantaget.

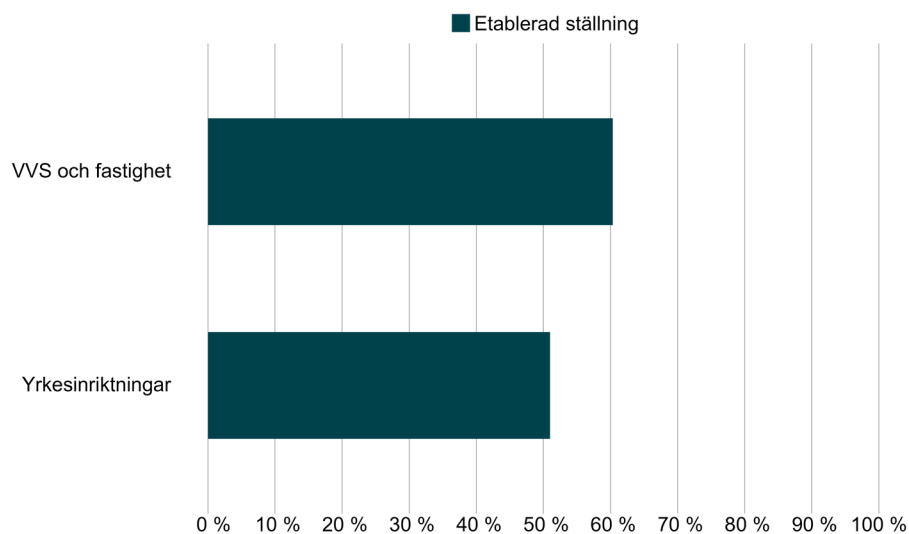
¹³⁴. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹³⁵

Personer som har läst en VVS- och fastighetsutbildning på gymnasial nivå inom komvux i länet är etablerade på arbetsmarknaden på samma nivå som i riket som helhet. Ett år efter avslutad utbildning på komvux är 60 procent etablerade på arbetsmarknaden. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en högre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹³⁶

^{135.} Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

^{136.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

VVS-montör är det vanligaste yrket bland VVS- och fastighetsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en VVS- och fastighetsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹³⁷

Skolform	Yrke	Andel
VVS- och fastighetsprogrammet i gymnasieskolan	VVS-montörer m.fl.	38 %
	Kyl- och värmepumps-tekniker m.fl.	5 %
	Fastighetsskötare	3 %
	Installations- och serviceelektriker	2 %
VVS- och fastighetsutbildning inom komvux	VVS-montörer m.fl.	24 %
	Fastighetsskötare	7 %

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på VVS- och fastighetsprogrammet

VVS- och fastighetsprogrammet utgjorde cirka 2 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹³⁸

Läsåret 2022/23 var det ungefär 2 procent som sökte till VVS- och fastighetsprogrammet i första hand. Det är något högre än snittet för riket som ligger på 1 procent. Andelen förstahandssökande till programmet i länet låg på samma nivå läsåren 2017/18–2022/23.

Den vanligaste inriktningen bland eleverna under läsåret 2022/23 var VVS följt av ventilation.

Ökande antal elever läser VVS och fastighetsutbildningar på komvux

VVS och fastighet har växt som utbildningsområde inom komvux i Östergötland, sett till antal elever. Under 2022 var det 48 elever som läst en yrkesutbildning inom VVS och fastighet, vilket motsvarar 2 procent av eleverna som läst en yrkesutbildning inom komvux i länet. Antalet elever varierade åren 2018–2022.

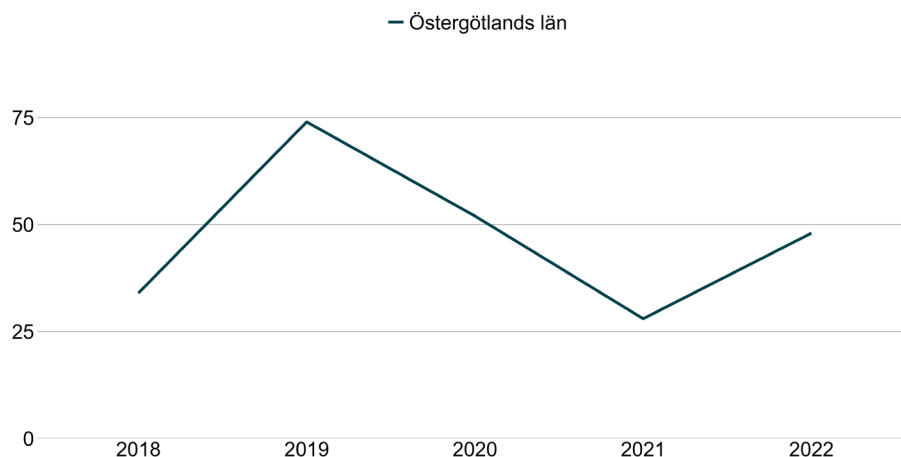

231 elever läste VVS- och fastighetsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{137.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

^{138.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom VVS och fastighet inom komvux i länet 2018–2022.

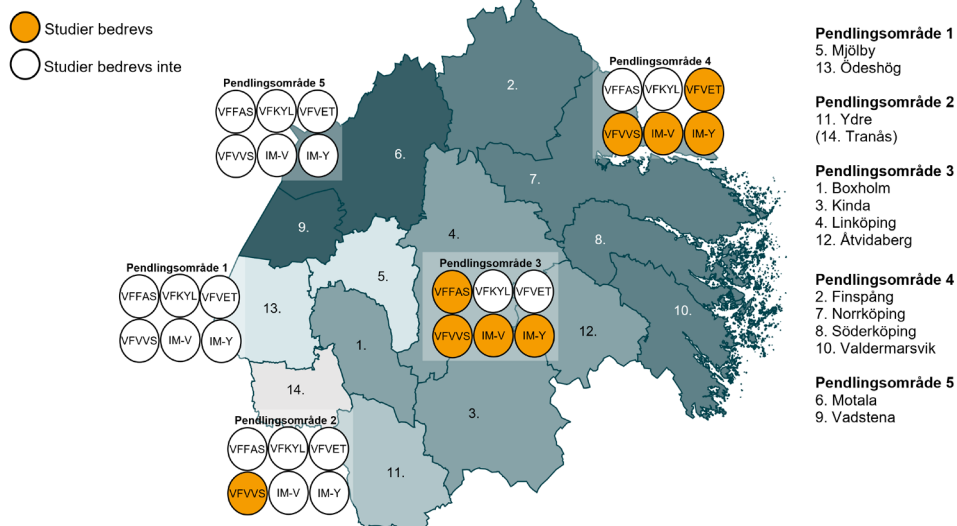
VVS- och fastighetsutbildning i länet

VVS- och fastighetsprogrammet bedrivs läsåret 2022/23 i tre av länets pendlingsområden. Endast tre av VVS- och fastighetsprogrammets fyra inriktningar bedrivs i länet. Kyl- och värmepumpsteknik bedrivs inte i något av pendlingsområdena. Inriktningen fastighet finns enbart i pendlingsområde 3 och inriktningen ventilation finns enbart i pendlingsområde 4. Inriktningen VVS bedrivs i pendlingsområde 2, 3 och 4. I pendlingsområde 3 och 4 bedrivs introduktionsprogrammen yrkesintroduktion och programinriktat val.

Figur. Utbud av VVS- och fastighetsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹³⁹

Förklaring av förkortningar

VFFAS	fastighet
VFKYL	kyl- och värmepumpsteknik
VFVET	ventilation
VFVVS	VVS
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

¹³⁹ Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Norrköping och Linköping var de kommuner där det fanns elever som läste en utbildning inom VVS och fastighet på komvux under åren 2020–2022.¹⁴⁰ År 2022 fanns det inga elever som läste en VVS- och fastighetsutbildning inom komvux i länet. Ingen huvudman för komvux i Östergötlands län bedrev sammanhållen yrkesutbildning i form av yrkespaket inom VVS och fastighet år 2021.¹⁴¹

140. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

141. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Vård och omsorg

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

SCB bedömer att det är risk för stor brist på utbildade inom vård och omsorg i Östergötlands län framöver. Region Östergötland delar denna bedömning. Enligt både SCB och nationella branschföreträdare föreligger risken för brist i hela landet.

Etableringsgraden är lägre efter vård- och omsorgsprogrammet jämfört med efter flera andra yrkesprogram i länet. Andelen som fortsätter till högskola är dock högre efter vård- och omsorgsprogrammet än efter de flesta andra yrkesprogrammen. Det är också en hög andel av dem som arbetar som arbetar i ett yrke som matchar utbildningen. Mer än 50 procent av de som läst programmet, och har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, arbetar som undersköterska och 10 procent som vårdare, boendestödjare. Andelen ungdomar som söker till vård- och omsorgsprogrammet i första hand har minskat över tid.

Skolverket bedömer att andelen utbildningsplatser på vård- och omsorgsprogrammet bör öka. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta.

År 2022 var vård- och omsorg den största yrkesinriktningen inom komvux i länet, med 37 procent av eleverna. Antalet elever har minskat över tid. Jämfört med många andra yrkesutbildningar inom komvux är etableringsgraden relativt hög efter en utbildning inom vård och omsorg. De vanligaste yrkena bland före detta elever, som har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden, är undersköterska, vårdare och vårdbiträde.

Skolverket bedömer att antalet utbildningsplatser på vård- och omsorgsutbildningar inom komvux bör öka.

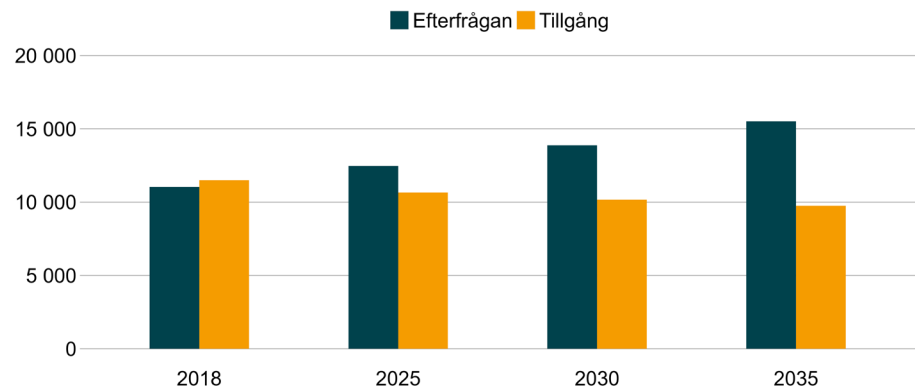
Risk för stor brist på arbetskraft med utbildning inom vård och omsorg på sikt enligt SCB

Enligt SCB:s prognos väntas det på nationell nivå bli stor brist på vård- och omsorgsutbildade 2035.

Tillgången på vård- och omsorgsutbildade väntas minska med 15 procent i Östergötland under prognosperioden. Antalet examinerade och inflyttade beräknas bli mindre än antalet som lämnar arbetskraften, flyttar från länet eller vidareutbildar sig. Samtidigt väntas efterfrågan på utbildade öka till följd av att befolkningen växer och får ett större vårdbehov. Efterfrågan ökar också på grund av att det i allt högre grad kommer att ställas större krav på utbildning inom yrkena undersköterska, skötare, vårdbiträde och personlig assistent. Därtill är undersköterska sedan 2023 en skyddad yrkestitel, vilket innebär att det ställs särskilda utbildningskrav som ytterligare bidrar till denna utveckling.

Sammantaget är det risk för stor brist på vård- och omsorgsutbildade i länet under kommande år.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom vård och omsorg i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Brist på undersköterskor i Region Östergötland

I sitt inspel till Skolverket lyfter Region Östergötland att de har stor brist på undersköterskor. De lyfter också att svenskkunskaperna ofta är bristfälliga hos den kompetens som finns att tillgå på arbetsmarknaden.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av utbildade

Skolverket har fått två inspel om kompetensbehov av vård- och omsorgsutbildade.¹⁴² Både Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och organisationen Vård- och omsorgscollege bekräftar bilden som ges i SCB:s prognos, det vill säga att det finns ett stort behov av arbetskraft med vård- och omsorgsutbildning både på kort och lång sikt. SKR menar att kompetensbehoven kommer att öka under kommande år till följd av statliga ambitionshöjningar och reformer. SKR lyfter också att SCB:s prognoser från år 2020 delvis behöver kompletteras med en mer aktuell bild av kompetensbehoven.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁴³

^{142.} Vård- och omsorgscollege och Sveriges Kommuner och Regioner.

^{143.} Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara ett varierat arbetsmarknadsläge för yrken inom vård- och omsorgsområdet år 2026. Medan undersköterskor, personliga assistenter samt vårdare och boendestödjare har stora möjligheter till arbete, är möjligheterna små till medelstora för vårdbiträden.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom vård- och omsorgsområdet

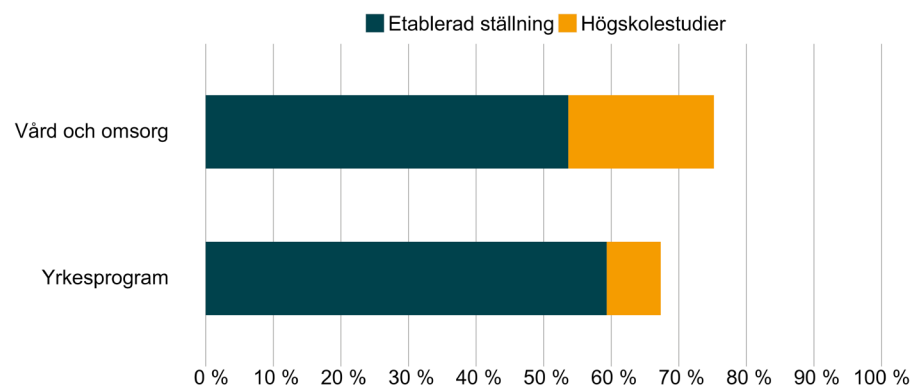
Yrke	Nationell prognos 2026
Undersköterska	Mycket stora möjligheter till arbete
Vårdbiträde	Små till medelstora möjligheter till arbete
Personlig assistent	Stora möjligheter till arbete
Vårdare och boendestödjare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Etableringsgrad efter utbildning inom vård och omsorg

Cirka 54 procent av de som läst vård- och omsorgsprogrammet är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning i Östergötland. Det är i linje med hur det ser ut i riket i stort. Etableringsgraden är något lägre än snittet för yrkesprogrammen generellt i Östergötland. Vård- och omsorgsutbildade går i högre utsträckning vidare till högskolestudier jämfört med personer som läst andra yrkesprogram.

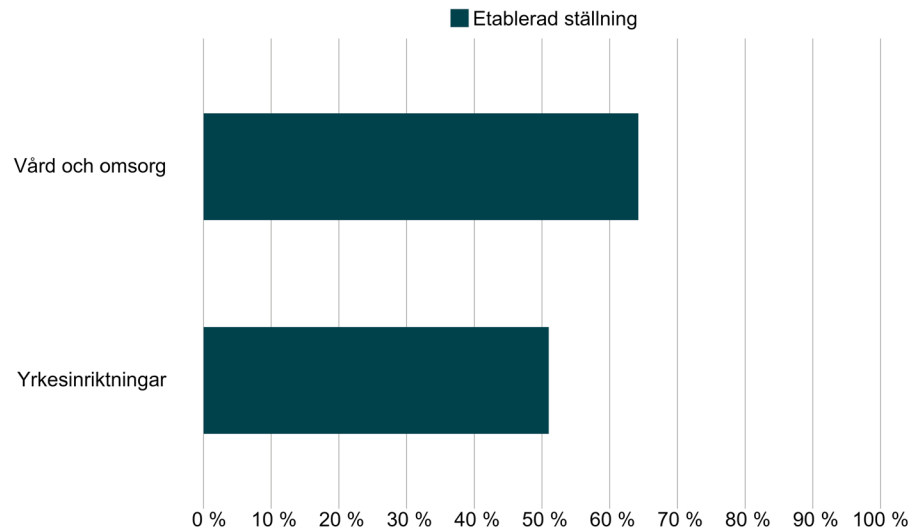
Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁴⁴

Personer som har läst en vård- och omsorgsutbildning komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden i motsvarande grad som i riket. Ett år efter avslutad utbildning på komvux är cirka 65 procent etablerade på arbetsmarknaden. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en större andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

¹⁴⁴. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹⁴⁵

Undersköterska är det vanligaste yrket bland utbildade inom vård och omsorg

Tabell. De vanligaste yrkena efter en vård- och omsorgsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet¹⁴⁶

Skolform	Yrke	Andel
Vård- och omsorgsprogrammet i gymnasieskolan	Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	31 %
	Undersköterskor, vård- och specialavdelning	20 %
	Vårdare, boendestödjare	10 %
	Personliga assistenter	4 %
	Grundutbildade sjuksköterskor	3 %
Vård- och omsorgsutbildning inom komvux	Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	37 %
	Vårdare, boendestödjare	14 %
	Undersköterskor, vård- och specialavdelning	12 %
	Vårdbiträden	8 %
	Skötare	6 %
	Personliga assistenter	5 %

Källa: SCB

^{145.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{146.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

433 elever läste på vård- och omsorgsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Minskande efterfrågan på vård- och omsorgsprogrammet

Vård- och omsorgsprogrammet utgjorde ungefär 3 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹⁴⁷

Lsåret 2022/23 var det ungefär 4 procent som sökte till vård- och omsorgsprogrammet i första hand. Det är något högre än snittet för riket som ligger på 3 procent. Andelen förstahandssökande till programmet i länet minskade från cirka 5 procent till 4 procent läsåren 2017/18–2022/23.

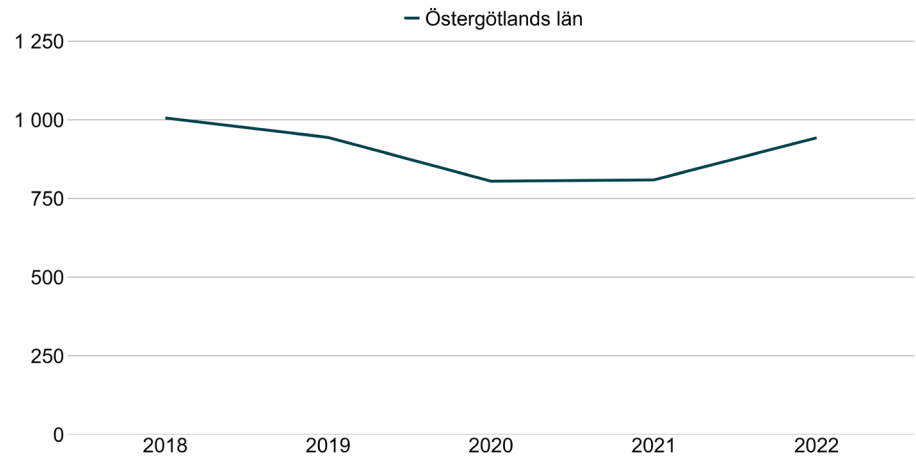
Cirka 86 procent av de förstahandssökande läsåret 2022/23 var kvinnor.

Något minskande antal elever på vård- och omsorgsutbildningar inom komvux

Liksom för komvux i övriga riket är vård- och omsorgsutbildningarna den största yrkesinriktningen inom komvux i länet. Antalet elever minskade fram till 2021, men ökade 2022. Under 2022 läste 943 elever på vård och omsorg, vilket motsvarar 42 procent av eleverna som läste yrkesutbildningar på komvux.

¹⁴⁷. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom vård och omsorg inom komvux i länet 2018–2022.

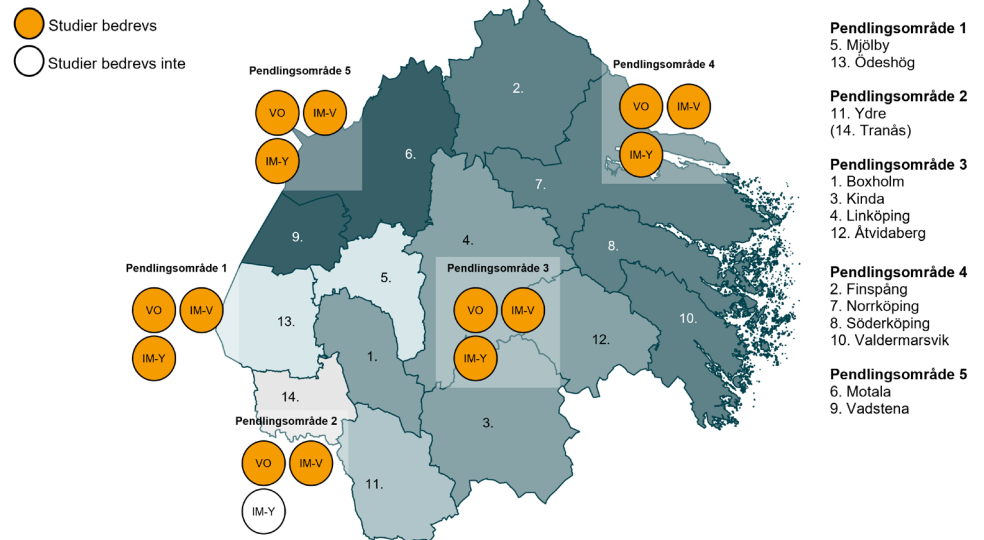
Vård- och omsorgsutbildning i länet

Vård- och omsorgsprogrammet bedrevs i samtliga pendlingsområden läsåret 2022/23, både som nationellt program och som introduktionsprogram. Pendlingsområde 2 är det enda pendlingsområde där introduktionsprogrammet programinriktat val saknas.

Figur. Utbud av vård- och omsorgsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁴⁸

Förklaring av förkortningar

- VO vård- och omsorgsprogrammet
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

¹⁴⁸ Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

I Östergötland bedrev samtliga kommuner med undantag för Ödeshög, Boxholm, Ydre och Vadstena utbildning inom vård och omsorg på komvux under åren 2020–2022.¹⁴⁹

Två huvudmän inom komvux bedrev sammanhållen yrkesutbildning inom vård och omsorg under år 2021. De erbjöd yrkespaketet undersköterska.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom vård och omsorg i länet 2021.¹⁵⁰

Yrkespaket	Huvudman
Undersköterska	Finspång, Motala

¹⁴⁹. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹⁵⁰. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Högskoleförberedande program

Det finns sex högskoleförberedande program:

- ekonomiprogrammet
- estetiska programmet
- humanistiska programmet
- naturvetenskapsprogrammet
- samhällsvetenskapsprogrammet
- teknikprogrammet.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Sammantaget bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser inom högskoleförberedande program bör minska, till förmån för yrkesprogram.

Enligt SCB:s prognos finns det i Östergötlands län, precis som i övriga landet, risk för överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå.

Läsåret 2022/23 utgjorde de högskoleförberedande programmen tillsammans 60 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet. För att utbildningsutbudet i högre grad än i dag ska motsvara behoven på arbetsmarknaden bedömer Skolverket att de högskoleförberedande programmens andel av de erbjudna platserna i gymnasieskolan bör minska. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val i linje med detta.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör minska på ekonomi-programmet, estetiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet. Utbildade från dessa tre program fortsätter till högskolestudier i lägre utsträckning jämfört med de som har läst övriga högskoleförberedande program.

För humanistiska programmet, naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet bedömer Skolverket att andelen platser bör behållas på nuvarande nivå. Utbildade från dessa program fortsätter i högre grad till högskolestudier, jämfört med utbildade från övriga högskoleförberedande program.

Risk för överskott av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning enligt SCB

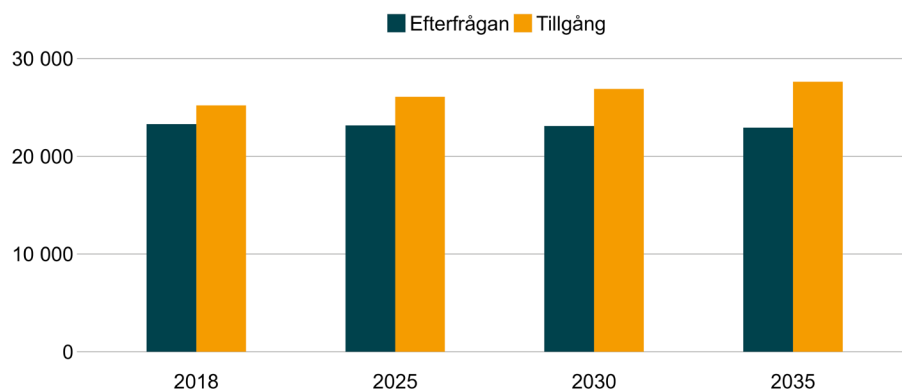
De som har en högskoleförberedande utbildning bidrar till kompetensförsörjningen på två sätt. Dels är de relevanta på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett och har ett generellt behov av gymnasialt utbildad arbetskraft. Dels utgör de grunden för den del av arbetskraften som har högskoleutbildning. I denna fördjupningsdel tittar vi därför både på det generella behovet av gymnasialt utbildade och behovet av högskoleutbildade.

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå 2035. Ett undantag är gymnasieingenjörer, där det beräknas bli brist på utbildade på nationell nivå framöver. På nationell nivå väntas det också bli brist på eftergymnasialt utbildade inom flera områden framöver, till exempel utbildade inom pedagogik, hälso- och sjukvård samt teknik och data.

Enligt SCB riskerar överskottet på personer med endast högskoleförberedande gymnasieutbildning att öka i Östergötland under prognosperioden. Att överskottet väntas öka beror på att tillgången på utbildade bedöms öka mer än efterfrågan, delvis för att det beräknas bli fler som examineras från högskoleförberedande utbildning än som går i pension, lämnar arbetskraften eller vidareutbildar sig. Det väntas även bli fler som flyttar till än från länet. Efterfrågan väntas inte öka i samma utsträckning. Enligt SCB kommer det att ske en generell ökning av arbetskraftsbehovet i många av de branscher där personer med endast högskoleförberedande utbildning arbetar. Arbetsgivarna i dessa branscher väntas emellertid i högre grad efterfråga personer med yrkesutbildning inom exempelvis vård, data och it samt bygg och anläggning än generell gymnasiekompetens. Den totala efterfrågan väntas därför bli oförändrad.

Vad gäller behovet av högskoleutbildad arbetskraft varierar prognosen mellan utbildnings- och yrkesområden. På nationell nivå råder det brist på flera yrken med krav på högskoleutbildning, exempelvis yrken inom pedagogik, hälso- och sjukvård, teknik och it. Samtidigt överstiger tillgången efterfrågan på utbildade inom bland annat humaniora, journalistik och biologi.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet fram till 2035.

Källa: SCB

SCB gör även en prognos över utbildningsgruppen Yh-tekniker och gymnasieingenjörer. En del av denna utbildningsgrupp är personer med en gymnasieingenjörsutbildning. Fram till 2035 är det 3 700 personer som väntas lämna arbetskraften i denna utbildningsgrupp, framför allt till följd av pensionering. Av de som examineras under perioden fram till 2035 väntas 10 procent komma från gymnasieskolans fjärde tekniska år och resterande från yrkeshögskolan. Totalt beräknas 3 400 personer som är folkbokförda i Östergötlands län att examineras fram till 2035. Efterfrågan på Yh-tekniker och gymnasieingenjörer i länet beräknas öka något. Enligt prognosen finns det risk för brist på personer med denna utbildning eftersom tillgången på utbildade minskar samtidigt som efterfrågan ökar något.

Regionens inspel

I sitt inspel till Skolverket lyfter Region Östergötland att det finns ett mycket stort behov av högskoleutbildade inom teknik i länet, på grund av dess stora industrier. Framför allt behövs fler ingenjörer inom it, mjukvaruutveckling och maskin- och produktionsteknik. Det finns även ett stort behov av personer som läst teknikprogrammet. Regionen pekar på att personer som läst produktions-teknisk inriktning eller gått ett fjärde tekniskt år är mycket eftertraktade på arbetsmarknaden. Vidare lyfter Region Östergötland ett stort behov av en ökad dimensionering av teknikprogrammet för att kunna möta behoven som industri- och teknikföretagen har i Östergötlands län. Elever som har studerat inriktningen produktionsteknik eller ett fjärde tekniskt år lyfts som särskilt avgörande för industribranschen i länet. Det krävs en bättre modell för att uppskatta behovet av högskoleförberedande utbildning, där även behovet av högskoleutbildade tas med i beräkningen, menar regionen.

Slutligen påtalar regionen att det mest avgörande är att elever som har studerat teknikprogrammet läser vidare då det finns stora behov av högskoleutbildade inom utbildningsområdet.

Flera branschföreträdare framhåller behovet av högskoleutbildade

Skolverket har efterfrågat synpunkter från nationella branschföreträdare om behoven av gymnasialt yrkesutbildade på nationell nivå. I sina inspel kring yrkesprogrammen är det flera branschföreträdare som har framhållit att branschen även behöver högskoleutbildad kompetens. Framför allt är det personer med högskoleutbildning inom teknik och it som efterfrågas, men även personer med högskoleutbildning inom logistik och inköp.

Stort behov av gymnasieingenjörer enligt nationella branschföreträdare

Skolverket har fått fem inspel om kompetensbehovet av utbildade från vidareutbildningen med ett fjärde tekniskt år (TE4).¹⁵¹

Byggföretagen, Teknikföretagen, Trä- och Möbelföretagen, Svensk Elektronik och Sveriges Ingenjörer delar SCB:s bedömning om att det behövs fler gymnasieingenjörer. Teknikföretagen och Trä- och Möbelföretagen menar att behovet av teknisk kompetens har ökat generellt i industrin. Det beror både på att industriella processer blir alltmer komplexa och på att det är brist på industriutbildad arbetskraft vilket ökar behovet av tekniker.

Svensk Elektronik pekar på att det har blivit allt svårare att hitta rätt kompetens till elektronikbranschen. Sveriges Ingenjörer, Trä- och Möbelföretagen och Teknikföretagen lyfter att etableringsgraden är hög bland gymnasieingenjörer, vilket de menar visar att det finns ett tydligt behov på arbetsmarknaden.

Ytterligare en orsak till att behovet av gymnasieingenjörer kommer att öka är att många av de gymnasieingenjörer som finns på arbetsmarknaden i dag närmar sig pensionsåldern. Flera branschföreträdare konstaterar att dessa personer utgör en betydande del av den tekniska kompetensen i svensk industri, och att det kommer att skapa stora behov i verksamheterna när de försvinner. Enligt Teknikföretagen har det dessutom utbildats för få gymnasieingenjörer och högskoleingenjörer under lång tid, vilket förstärker omfattningen på behoven. Nyexaminerade gymnasieingenjörer kan inte rakt av ersätta personer med lång yrkeserfarenhet, men de kan bidra till täcka delar av behoven.

Flera branschföreträdare framhåller att de utöver gymnasieingenjörer även kommer att finnas behov av fler civil- och högskoleingenjörer. De ser dock ingen konkurrens mellan de olika utbildningsformerna utan beskriver TE4 som ett komplement eller en väg till högskoleutbildningar.

Sveriges Ingenjörer och Svensk Elektronik menar att både potentiella elever och näringslivet behöver mer kunskap om TE4. Många skolor har svårt att attrahera elever. Sveriges Ingenjörer tror att det finns potential att locka fler unga till TE4 genom att öka kunskapen om utbildningen och vad som skiljer den från en högskole- eller civilingenjörsutbildning.

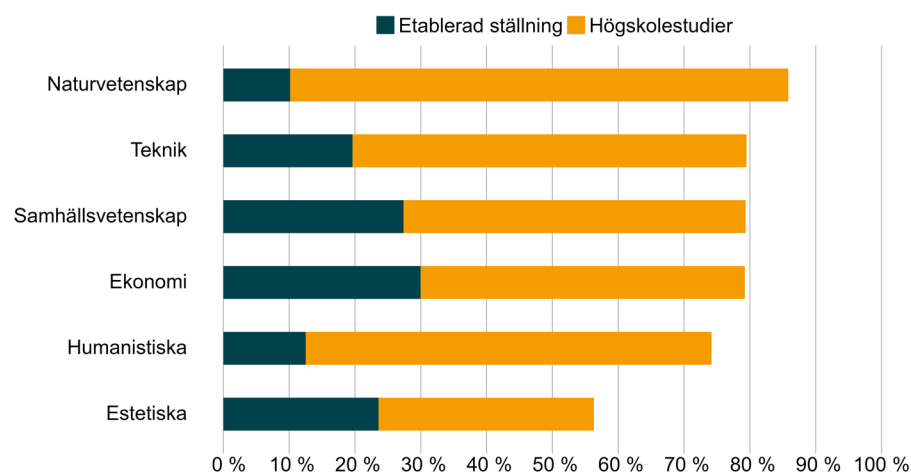
151. Svensk Elektronik, Teknikföretagen, Trä- och Möbelföretagen, Sveriges Ingenjörer och Byggföretagen.

Etablering efter högskoleförberedande gymnasieutbildning

Andelen i högskolestudier är högst bland dem som läst naturvetenskapsprogrammet, cirka 75 procent. Andelarna som etablerat sig på arbetsmarknaden är högst bland personer som läst ekonomi- eller samhällsvetenskapsprogrammet och lägst bland dem som läst naturvetenskapsprogrammet eller humanistiska programmet.

Sammantaget är andelen som har gått vidare till högskolestudier eller etablerad ställning lägst bland personer som läst estetiska programmet. Drygt 55 procent av eleverna från estetiska programmet studerar på högskola eller är etablerade på arbetsmarknaden tre år efter examen. Det kan jämföras med 74 procent för humanistiska programmet och 85 procent för naturvetenskapsprogrammet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁵²

152. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Vanligaste yrkena bland de som har en högskoleförberedande utbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter högskoleförberedande program i gymnasieskolan i länet.¹⁵³

Program	Yrke	Andel
Samhällsvetenskapsprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	11 %
	Butikssäljare, dagligvaror	10 %
	Barnskötare	5 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Kundtjänstpersonal	3 %
Naturvetenskapsprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	6 %
	Butikssäljare, dagligvaror	4 %
	Lager- och terminalpersonal	4 %
	Restaurang- och köksbiträden m.fl.	4 %
	Grundutbildade sjuksköterskor	3 %
	Soldater m.fl.	3 %
	Vårdbiträden	3 %
Estetiska programmet	Butikssäljare, dagligvaror	9 %
	Butikssäljare, fackhandel	9 %
	Barnskötare	5 %
	Kundtjänstpersonal	5 %
	Restaurang- och köksbiträden m.fl.	4 %
Teknikprogrammet	Lager- och terminalpersonal	6 %
	Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete	5 %
	Butikssäljare, fackhandel	4 %
	Supporttekniker, IT	4 %
	Kundtjänstpersonal	4 %
Ekonomiprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	8 %
	Butikssäljare, dagligvaror	7 %
	Kundtjänstpersonal	5 %
	Lager- och terminalpersonal	5 %
	Övrig kontorsassistenter och sekreterare	3 %
Humanistiska programmet	Uppgift saknas	

Källa: SCB

¹⁵³. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Östergötlands län.

Antal elever på högskoleförberedande program i länet läsåret 2022/23:

Samhällsvetenskapsprogrammet: 2 489

Ekonomiprogrammet: 2 251

Naturvetenskapsprogrammet: 2 021

Teknikprogrammet: 1 453

Estetiska programmet: 739

Humanistiska programmet: 98

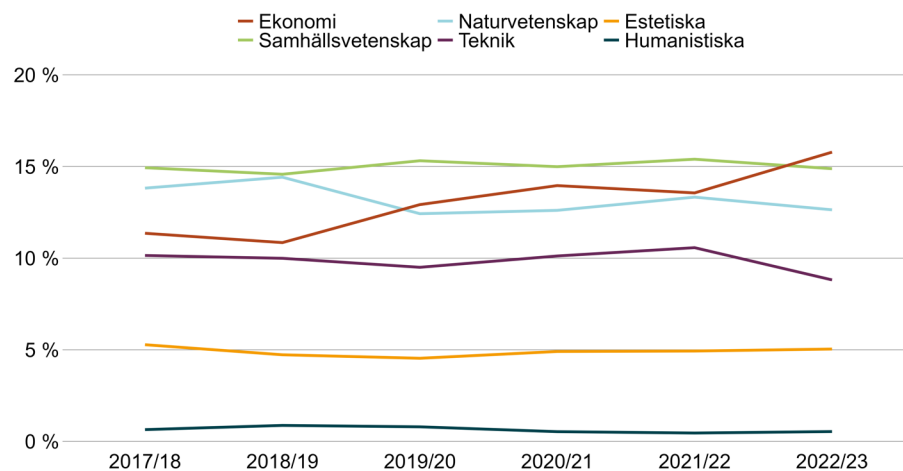
En ökande andel ungdomar väljer högskoleförberedande program

De högskoleförberedande programmen utgjorde tillsammans ungefär 58 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet läsåret 2022/23.¹⁵⁴

Lsåret 2022/23 var det 59 procent som sökte till ett högskoleförberedande program i första hand. Det är en lägre andel än i riket, där ungefär 64 procent sökte till ett högskoleförberedande program i första hand. Andelen förstahandssökande till de högskoleförberedande programmen respektive yrkesprogrammen har varit relativt konstant sedan läsåret 2017/18. Till läsåret 2022/23 var det högst andel som sökte till ekonomiprogrammet i första hand. Tidigare år har samhällsvetenskapliga programmet haft högst andel förstahandssökande. Andelen förstahandssökande har varit lägst till humanistiska och estetiska programmen under hela perioden.

Det var en högre andel kvinnor bland de förstahandssökande till högskoleförberedande program. Andelen kvinnor var högst bland sökande till humanistiska och samhällsvetenskapliga programmen och lägst till teknikprogrammet.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per högskoleförberedande program i länet.

¹⁵⁴. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Andel förstahandssökande och andel erbjudna platser per program i länet.

Program	Andel förstahandssökande till läsåret 2022/23	Andel erbjudna platser läsåret 2022/23
Samhällsvetenskapsprogrammet	15 %	15 %
Ekonomiprogrammet	16 %	15 %
Naturvetenskapsprogrammet	13 %	13 %
Teknikprogrammet	9 %	10 %
Estetiska programmet	5 %	6 %
Humanistiska programmet	1 %	1 %

Högskoleförberedande program i länet

I pendlingsområde 3 och 4 bedrevs samtliga nationella högskoleförberedande program läsåret 2022/23. Ekonomiprogrammet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet bedrevs i samtliga pendlingsområden. Estetiska programmet saknas i pendlingsområde 1 och 5. Humanistiska programmet bedrivs i två av länets fem pendlingsområden och är därmed det program som finns på minst antal orter i länet.

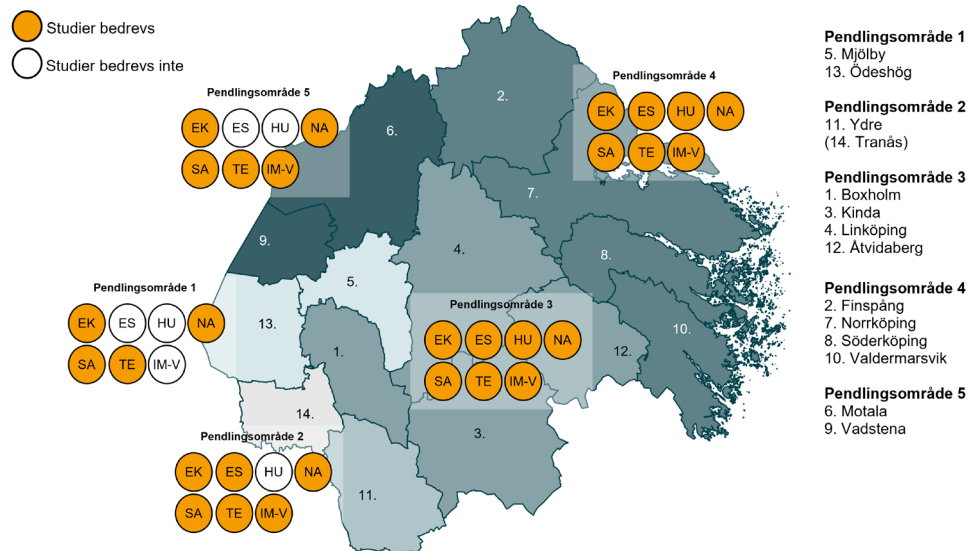
Introduktionsprogram bedrevs i samtliga pendlingsområden med undantag för pendlingsområde 1.

Linköping kommun har, som enda kommun i länet, sökt och beviljats statsbidrag för att bedriva ett fjärde tekniskt år mot gymnasieingenjör.¹⁵⁵

Figur. Utbud av högskoleförberedande program i länets pendlingsområden läsåret 2022/23¹⁵⁶

Förklaring av förkortningar

EK	ekonomiprogrammet
ES	estetiska programmet
HU	humanistiska programmet
NA	naturvetenskapsprogrammet
SA	samhällsvetenskapsprogrammet
TE	teknikprogrammet
IM-V	programinriktat val

^{155.} Baserat på Skolverkets statistik över skolenheter som har sökt statsbidrag för ett fjärde tekniskt år bidragsåret 2022/23.

^{156.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Bilaga 1. Yrkesstatistik Östergötlands län

Yrkesstatistiken för vanligaste yrken efter gymnasieskolan omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15, 2015/16 och 2016/17, och som 3 år senare har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden.

Yrkesstatistiken för vanligaste yrken efter komvux omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren, och 1 år efter avslutad komvuxutbildning har en osäker eller etablerad ställning på arbetsmarknaden.

Yrkesuppgifter redovisas endast för de som är förvärvsarbetande enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken RAMS. Både anställda och egenföretagare ingår.

Yrkesstatistiken använder sig av standarden för svensk yrkesklassificering (SSYK) 4. Det är ett system för att gruppera individers yrken eller arbetsuppgifter.

	Gymnasieskolan		Komvux	
	Antal avgångselever med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden	Andel (%) utan uppgift om yrke	Antal avgångselever med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden	Andel (%) utan uppgift om yrke
Bygg och anläggning	552	23 %	103	37 %
Barn och fritid	254	11 %	423	12 %
El och energi	377	14 %	69	23 %
Fordon och transport	313	26 %	133	32 %
Handel och administration	199	16 %	97	15 %
Hotell och turism	62	26 %	3	-
Hantverk	193	18 %	40	23 %
Industri teknik	170	18 %	118	30 %
Naturbruk	331	23 %	101	38 %
Restaurang och livsmedel	173	24 %	76	29 %
VVS och fastighet	152	26 %	41	41 %
Vård och omsorg	217	9 %	1115	7 %
Ekonomiprogrammet	395	22 %	-	-
Estetiska programmet	244	19 %	-	-
Humanistiska programmet	22	18 %	-	-
Naturvetenskapsprogrammet	202	21 %	-	-
Samhällsvetenskapsprogrammet	641	18 %	-	-
Teknikprogrammet	251	20 %	-	-

Bilaga 2. Definitioner och förklaringar

Etablering och vidare studier

Gymnasieskolan

Statistiken om etableringsstatus tre år efter avslutad utbildning omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17. Etableringsstatus för dessa grupper har följts upp 2018, 2019 respektive 2020.

Studieresultat

Slutfört gymnasieskolan med gymnasieexamen:

- För en yrkesexamen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A–E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Eleven ska också ha godkänt i 400 poäng av de programgemensamma ämnena. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
- För en högskoleförberedande examen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A–E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, 2 och 3 eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 samt matematik 1. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
- Slutfört gymnasieskolan med studiebevis med minst 2 500 poäng:
- För den elev som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen efter ett nationellt program ska ett studiebevis utfärdas i stället för ett examensbevis. Studiebevisen som redovisas gäller elever som slutfört ett fullständigt nationellt program (2 500 poäng) och blivit betygsatta (A–F) i sammanlagt 2 500 poäng eller fler.

Yrkesutbildning inom komvux

Statistiken om etableringsstatus ett år efter utbildningen omfattar individer som slutförde sin utbildning under 2017, 2018 och 2019. Etableringsstatus för dessa grupper har följts upp 2018, 2019 respektive 2020.

Populationen i statistiken är avgränsad till elever som avslutade sina studier inom komvux på gymnasial nivå under 2017, 2018 och 2019. Populationen ”avgångselever år 2017” definieras som de elever som studerade inom komvux under 2017 och som sedan inte förekommer som registrerade på någon ytterligare kurs under den närmast följande två-årsperioden, det vill säga 2018 och 2019. Samma typ av avgränsning är gjord avgångselever 2018 och 2019. Elevernas kurser tre år före avslutet har räknats in. Till exempel, för en elev som avslutade komvux 2017 har Skolverket räknat de kurser som eleven läst 2015, 2016 och 2017.

När det gäller att klassificera eleverna i olika studieinriktningar finns det vissa svårigheter som särskiljer komvux från gymnasieskolan. Komvux på gymnasial nivå är, till skillnad från gymnasieskolan, inte organiserad i olika program utan utbildningen bedrivs kursvis utifrån en individuell studieplan. Det innebär att även om eleven har för avsikt att läsa in en längre utbildning, till exempel motsvarande vård- och omsorgsprogrammet på gymnasieskolan, kan eleven söka och antas till enstaka kurser.

Huvudmännen rapporterar in uppgifter per läst kurs till Skolverket, de rapporterar inte information om kursen är tänkt att ingå som en del i en mer omfattande utbildning, även om så ofta är fallet. Utifrån uppgifterna om vilka kurser som eleverna har läst kan Skolverket dock i efterhand klassificera eleverna enligt olika studieinriktningar. Det gör Skolverket genom att summera ihop antalet lästa poäng på sådana kurskombinationer som motsvarar innehållet i en viss yrkesinriktning.

I klassificeringen av yrkesinriktningar har elevernas kurser tre år före avslutet räknats in. Till exempel, för en elev som avslutade komvux 2017 har Skolverket räknat de kurser som eleven läst 2015, 2016 och 2017. Klassificeringen har gjorts dels utifrån omfattning, dels utifrån karaktären på studierna, det vill säga om eleverna företrädesvis har läst teoretiska kurser, yrkeskurser eller en sådan specifik kombination av yrkeskurser som ger en yrkesinriktad utbildning liknande de yrkesprogram som ges i gymnasieskolan.

För elever som har läst inom komvux på gymnasial nivå mot en yrkesinriktning gäller att eleven ska ha läst minst 400 verksamhetspoäng yrkeskurser i en sådan kombination som motsvarar innehållet på yrkesprogrammen i gymnasieskolan.

Etableringsstatus

Personernas etableringsstatus är årsbaserad och totalräknad. Den klassificeras i sex olika kategorier utifrån individbaserade uppgifter från flera olika datakällor, till exempel inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, sysselsättningsregistret på SCB och Arbetsförmedlingens sökanderegister.

Tabell. Etableringsstatus 2020.

Etableringsstatus	Definition
Etablerad ställning	Förvärvsinkomst på minst den övre inkomstgränsen* Syssestätt enligt syssestättningeregistrets definition (november månad) Ingen förekomst av arbetslöshet på hel-/deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier under året
Osäker ställning	Förvärvsinkomst på minst den lägre inkomstgränsen och upp till den övre inkomstgränsen Inte klassificerad som studerande ELLER Förvärvsinkomst på minst den övre inkomstgränsen och minst ett av följande villkor: a) Under året förekomst av arbetslöshet på hel- eller deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier, upp till 274 dagar, b) Inte klassificerad som syssestätt enligt syssestättningeregistrets definition Inte klassificerad som studerande
Svag ställning	Förvärvsinkomst upp till den lägre inkomstgränsen Inte klassificerad som studerande ELLER Förvärvsinkomst på minst den lägre inkomstgränsen samt under året förekomst av arbetslöshet på hel- eller deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier, mer än 274 dagar Inte klassificerad som studerande
Högskolestuderande	Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen och har erhållit någon form av studiemedel samma år och/eller har avklarade högskolepoäng samma år Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden ELLER Registrerad på högskolans forskarutbildning vårterminen eller höstterminen Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden
Övriga studier	Erhållit någon form av studiemedel under aktuellt år eller har avklarade poäng från komvux under aktuellt år Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande
Varken arbete eller studier	Avsaknad av förvärvsinkomst aktuellt år Inte klassificerad som studerande

Källa: Skolverket (2022). Beskrivande statistik. Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2020 efter gymnasieskolan.

Inkomstgränserna för åren 2016, 2018 och 2020:

- 2016: Lägre inkomstgräns 162 300 kr, högre inkomstgräns 191 800 kr
- 2018: Lägre inkomstgräns 171 300 kr, högre inkomstgräns 202 400 kr
- 2020: Lägre inkomstgräns 178 800 kr, högre inkomstgräns 211 200 kr

Hänvisningar

Skolverkets statistik över elever och studieresultat hittar du på Skolverkets webbplats: www.skolverket.se

Arbetsförmedlingens yrkesprognoser hittar du på Arbetsförmedlingens webbplats: <https://arbetsformedlingen.se>

Arbetskraftsbarometern och regionala matchningsindikatorer finns tillgängliga i SCB:s statistikdatabas: www.statistikdatabasen.scb.se

Trender och prognoser om utbildning och arbetsmarknad finns tillgängliga på SCB:s webbplats: www.scb.se

Skolverket

www.skolverket.se